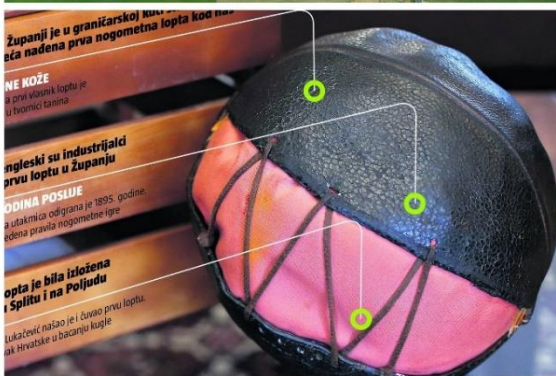

PLAN RAZVOJA GRADA

ŽUPANJE

DO 2027. GODINE

IMPRESSUM

- Projekt:** Plan razvoja grada Županje do 2027. godine
- Naručitelj:** Grad Županja, J. J. Strossmayera 1, Županja
- Nositelj:** Lokalna agencija za razvoj Vjeverica d.o.o., Vladimira Nazora 8, Drenovci
- Izdavač:** Grad Županja, J. J. Strossmayera 1, Županja
- Lektura:** Jurica Buljan, profesor i ravnatelj Gradske knjižnice Županja
- Grafičko oblikovanje:** Ayanna design - obrt za specijalizirane dizajnerske djelatnosti, vlasnica; Ana Rimac - grafički dizajner

Radna grupa:

Partnersko vijeće ili povjerenstvo za praćenje: Damir Juzbašić, dipl. iur., gradonačelnik; Petar Buljević, mag. iur, zamjenik gradonačelnika; Ružica Bičanić, mag. oec., direktorica Lokalne agencije za razvoj Vjeverica d.o.o.; Marija Benaković, mag. prim. educ., stručna suradnica u Lokalnoj agenciji za razvoj Vjeverica d.o.o.; Annemarie Balentović, dipl. iur., v. d. pročelnika gradske službe; Josip Nikolozo, dipl. ing. građ., pročelnik upravnog odjela za komunalno gospodarstvo, prostorno uređenje i geodetske poslove; Marina Jozić, dipl. oec., v. d. pročelnika upravnog odjela za financije; dr. sc. Ivo Rešić; član Uprave Sladorana d. d., Rudi Štekl, struč. spec. oec., pred.; veleučilišni nastavnik.

Vanjsko vrednovanje: P&R Consulting d.o.o. Osijek

RIJEČ GRADONAČELNIKA

Plan razvoja grada Županje je strateški dokument kojim želimo županjskoj i široj javnosti pokazati što radimo, čemu težimo, te koji su naši ciljevi. Planom razvoja želimo iskazati viziju i misiju, te kako ostvariti ciljeve, a sve u svrhu daljnjeg razvoj društva, poboljšanja životnog standarda, odnosno povećanje prepoznatljivosti Grada Županje i njenih potencijala.

Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju stvorene su nove okolnosti koje su pred nas stavile nove izazove i nove mogućnosti. Postojeće industrije zadržale su svoje proizvodnje te imaju realnu mogućnost daljnjeg rasta na otvorenom tržištu. Pred nama je ulazak Republike Hrvatske u takozvanu „zonu Schengena“ gdje će se Grad Županja svojim položajem na tromeđi država (BiH, Srbija i Hrvatska) naći na ulasku na slobodno tržište europske unije za sve države okruženja koje nisu članice EU.

Prioriteti Grada Županja moraju biti povećanje zaposlenosti, te podizanje životnog standard građana Županje kroz poticanje zapošljavanja izgradnjom poduzetničkih zona, odnosno novim investicijama, kako domaćim tako i stranim. Želimo realizirati veći broj uspješnih projekata, u zonama smjestiti što veći broj poduzetnika, te tako potaknuti razvoj gospodarstva. Naglasak Plana razvoja grada Županje je na poticanju svih grana gospodarstva, poboljšati postojeću dobru prometnu infrastrukturu zajedno sa već postojećom, dobrom prometnom povezanosti, te izjednačiti rast i razvoj ove regije.

Realizacijom planiranih projekata, Grad Županja će poboljšati svoju prepoznatljivost te kao Grad postaviti nove temelje statusa gospodarskog, trgovačkog, administrativnog, turističkog, prometnog i obrazovnog središta ovog dijela Hrvatske zahvaljujući svom položaju, tradiciji i dobro oblikovanim planovima za višegodišnji razvoj, a sve s ciljem zaustavljanja negativnih demografskih trendova, zaustavljanjem iseljavanja i nastojanjima za povratkom iseljenih Županjaca.

SADRŽAJ

SAŽETAK	7
1. UVOD	9
1.1. Strateško planiranje: zakonodavni okvir i dosadašnja praksa	9
1.2. Metodologija i pristup izrade plana razvoja	10
2. ANALIZA I OCJENA POSTOJEĆEG STANJA	11
2.1. Identitet grada Županje	12
2.1.1. Geografsko-prometni položaj i prirodni resursi	13
2.1.2. Klimatski položaj grada Županje	13
2.1.3. Prometna povezanost grada Županje	14
2.1.4. Prirodni resursi i kulturna dobra grada Županje	14
2.1.5. Povijest grada Županje	19
2.1.6. Stanovništvo	25
2.1.7. Obrazovna struktura stanovništva	27
2.1.8. Narodnosna i vjerska struktura stanovništva	30
2.1.9. Radno sposobno i aktivno stanovništvo	31
2.2. Društvo	33
2.2.1. Pedagoško i osnovnoškolsko obrazovanje	33
2.2.2. Srednjoškolsko obrazovanje	41
2.2.3. Visoko obrazovanje	44
2.2.4. Cjeloživotno obrazovanje	45
2.2.5. Zdravstvo i socijalna skrb	45
2.2.6. Kultura	48
2.2.7. Sport	52
2.2.8. Organizacije civilnog društva	53
2.2.9. Marginalizirane skupine i socijalna politika	55
2.2.10. Djelovanje mladih	56
2.2.11. Ostala društvena infrastruktura	58
2.3. Infrastruktura	58
2.3.1. Komunalna infrastruktura	59
2.3.2. Prometna infrastruktura	64
2.3.3. Javna sigurnost i zaštita ljudi i imovine	66
2.3.4. Stambena izgradnja	67
2.3.5. Javni gradski prostor	67
2.4. Okoliš i zaštita okoliša	67
2.4.1. Energetska učinkovitost	68
2.4.2. Gospodarenje otpadom	69
2.5. Gospodarstvo	70
2.5.1. Industrija, poduzetništvo i obrtništvo	71
2.5.2. Trgovačka društva i ustanove u vlasništvu i suvlasništvu grada Županje	77
2.5.3. Turizam	84
2.5.4. Poljoprivreda i šumarstvo	89
2.5.5. Upravljanje razvojem	90
3. SWOT ANALIZA	91
3.1. SWOT analiza društva	91
3.2. SWOT analiza prostora	92
3.3. SWOT analiza okoliša	93
3.4. SWOT analiza gospodarstva	93

4. STRATEŠKA USMJERENJA	94
4.1. Vizija	94
4.2. Misija	94
4.3. Temeljne vrijednosti	94
4.4. Strateški ciljevi	95
4.5. Razvojni prioriteti	98
4.6. Mjere i aktivnosti sukladno strateškim ciljevima	101
4.6.1. Razvojni prioritet Sprječavanje iseljavanja mladih	101
4.6.2. Razvojni prioritet Poboljšanje sustava zdravstva i socijalne skrbi	101
4.6.3. Razvojni prioritet Poticanje zapošljivosti svih dobnih skupina	102
4.6.4. Razvojni prioritet Razvoj sportskih, kulturnih i zabavnih sadržaja	103
4.6.5. Razvojni prioritet Razvoj edukativnih sadržaja i cjeloživotnog učenje	103
4.6.6. Razvojni prioritet Osnaživanje civilnog sektora i poticanje društ. poduz.	104
4.6.7. Razvojni prioritet Jačanje podrške razvoju poduzetništva	104
4.6.8. Razvojni prioritet Povećanje ulaganja u gospodarstvo	105
4.6.9. Razvojni prioritet Podupiranje polj. i razvoj malih lokalnih proizvođača	106
4.6.10. Razvojni prioritet Ulaganje u IT sektor	107
4.6.11. Razvojni prioritet Razvoj postojećih i stvaranje novih kulturnih, umjetničkih i kreativnih djelatnosti	107
4.6.12. Razvojni prioritet Aktiviranje kulturnih i tradicijskih sadržaja u turističke svrhe	108
4.6.13. Razvojni prioritet Izgradanja identiteta grada i pozi. u području turizma	108
4.6.14. Razvojni prioritet Modernizacija infrastrukture grad	109
4.6.15. Razvojni prioritet Revidiranje korištenja gradske imovine i stavljanje u primjerenu funkciju	110
4.6.16. Razvojni prioritet Poboljšanje javnih usluga kroz digitalizaciju i pojednostavljenje procedura	110
4.6.17. Razvojni prioritet Ulaganje u održive oblike energije	111
4.6.18. Razvojni prioritet Učinkovitije prostorno planiranje i zaštita okoliša	111
4.6.19. Razvojni prioritet Jačanje ljud. kapaciteta i kompetencija za upravljanje	112
5. PROVEDBA PLANA RAZVOJA GRADA ŽUPANJE	113
5.1. Institucionalni okvir	113
5.2. Akcijski plan	114
5.3. Nadzor i praćenje	124
5.4. Horizontalna načela	125
6. ZAKLJUČAK	125

PRILOZI

POPIS TABLICA I GRAFOVA

TABLICE

Tablica 1. Kulturna dobra s područja grada Županje.....	14
Tablica 2. Prirodni prirast stanovništva grada Županje, usporedba 2018., 2019. i 2020.	25
Tablica 3. Stanovništvo prema starosti i spolu u gradu Županji prema popisu iz 2011....	26
Tablica 4. Obrazovna struktura stanovništva grada Županje prema Državnom zavodu za statistiku – osnovna i srednja škola.....	27
Tablica 5. Obrazovna struktura stanovništva grada Županje prema Državnom zavodu za statistiku – visoko obrazovanje.....	28
Tablica 6. Obrazovna struktura stanovništva Županje	29
Tablica 7. Vjerska struktura stanovništva grada Županje	30
Tablica 8. Broj nezaposlenih prijavljenih u evidenciju HZZ-a s prebivalištem na području grada Županja prema spolu i razini obrazovanja	31
Tablica 9. Broj nezaposlenih prijavljenih u evidenciju nez. HZZ-a s prebivalištem na području Vukovarsko-srijemske županije prema spolu i razini obrazovanja..	32
Tablica 10. Osnovni podatci o školi Ivana Kozarca Županja	37
Tablica 11. Osnovni podatci o školi Mate Lovraka Županja	38
Tablica 12. Školski prostor OŠ Mate Lovraka Županja	39
Tablica 13. Pregled upisanih učenika u srednje škole na području Grada Županje	41
Tablica 14. Broj učenika i djelatnika u Tehničkoj školi Županja	41
Tablica 15. Popis udruga čiji su projekti sufinancirani sredstvima Grada Županja 2021..	53
Tablica 16. Razvojni projekti Grada Županje	82
Tablica 17. Popis manifestacija u Županji	86
Tablica 18. Smještajni kapaciteti u gradu Županja	87
Tablica 19. Popis gastro ponuda objekata u gradu Županji.....	88
Tablica 20. Predložak za praćenje Plana razvoja grada Županje.....	124

GRAFOVI

Graf 1. Prirodni prirast stanovništva grada Županje, usporedba 2018., 2019. i 2020. g.	26
Graf 2. Stanovništvo prema starosti i spolu u gradu Županji prema popisu iz 2011. g. ..	27
Graf 3. Obrazovna struktura stanovništva grada Županje prema Državnom zavodu za statistiku – osnovna i srednja škola.....	28
Graf 4. Obrazovna struktura stanovništva grada Županje prema Državnom zavodu za statistiku – visoko obrazovanje.....	29
Graf 5. Vjerska struktura stanovništva grada Županje.....	30
Graf 6. Usporedba 2016. – 2020. smještajni kapaciteti u Gradu Županji.....	87

POPIS SLIKA

Slika 1. Karta Županje	11
Slika 2. Crkva Mučeništva sv. Ivana Krstitelja u Županji - nekad i sada	15
Slika 3. Crkva sv. Nikole Tavelića u Županji	16
Slika 4. Zavičajni muzej Stjepan Gruber u Županji – nekad i sada	17
Slika 5. Prva nogometna lopta u Republici Hrvatskoj	17
Slika 6. Spomen stadion NK Graničar Županja	18
Slika 7. Teniski klub Županja 1881.	18
Slika 8. Katarina Hepburn rođena Horvatović i Fred Hepburn	24
Slika 9. Dječji vrtić „Maslačak“ Županja - središnji objekt	34
Slika 10. Dječji vrtić „Maslačak“ – objekt u naselju Šećerana	35
Slika 11. Osnovna škola Ivana Kozarca Županja	37
Slika 12. Osnovna škola Mate Lovraka u Županji	40
Slika 13. Zgrada tri srednje škole u Županji	43
Slika 14. Dom zdravlja Županja.....	47
Slika 15. Gradska knjižnica Županja	49
Slika 16. Zavičajni muzej Stjepan Grubera Županja	50
Slika 17. Kino Mladost Županja	51
Slika 18. Elektrana na drvnu masu u Županji	60
Slika 19. Fotonaponska elektrana Županja - 1 MM	61
Slika 20. Pročistač otpadnih voda u Županji (1).....	62
Slika 21. Pročistač otpadnih voda u Županji (2).....	63
Slika 22. HŽ 2062 na Županjskoj željezničkoj stanici.....	65
Slika 23. Pogled uz tok rijeke Save prema zapadu	66
Slika 24. Industrija za preradu i promet žitarica „Slavonija Županja d.d.“	71
Slika 25. TVIN d.o.o. izdvojeni pogon Županja	72
Slika 26. Hrvatska industrija šećera d.d. pogon Županja.....	73
Slika 27. Novi Domil d.o.o. Županja	73
Slika 28. Biomass to Energy Županja d.o.o.	74
Slika 29. Tvornica poljoprivrednih strojeva SAME DEUTZ FAHR.....	75
Slika 30. Tvrtka Komunalac d.o.o. Županja.....	78
Slika 31. Čistoća d.o.o. Županja - reciklažno dvorište.....	79
Slika 32. Stanobiro d.o.o. Županja.....	79
Slika 33. Gradska knjižnica Županja	80
Slika 34. Zavičajni muzej Stjepana Grubera	81

SAŽETAK

Grad Županja izradio je Plana razvoja grada Županje za razdoblje do 2027. godine sukladno Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17) koji predstavlja temelj svakog strateškog planiranja tako i ovoga. Plan razvoja grada Županje predstavlja sveobuhvatni, cjeloviti i dugoročni strateški dokument u kojem su navedeni ciljevi i prioritete razvoja te misija i vizija grada, a u svrhu poticanja, jačanja i razvoja poduzetničkih potencijala stanovnika grada, privlačenja sredstava iz EU fondova, razvoja poljoprivrede i gospodarstva te poticanja ukupnog razvoja standarda kvalitete života svih građanki i građana Županje.

Naručitelj izrade Plana razvoja grada Županje je Grad Županja, a nositelj izrade je Lokalna agencija za razvoj Vjeverica d.o.o. u svojstvu stručne izrade i koordinacije pripreme i izrade dokumenta. Plan razvoja grada Županje je dokument izrađen po principu partnerstva i suradnje ključnih dionika važnih za razvoj grada, a dionici su: građanstvo, poduzetnici i civilni sektor. Svi navedeni ključni dionici bili su uključeni u analizu i ocjenu stanja te su imali mogućnosti predlaganja ideja, prijedloga i projekata kroz istraživanje odnosno anketne upitnike postavljene na službenim stranicama Grada. Isto tako sami je dokument na kraju izrade išao u javnu raspravu sukladno ustaljenoj praksi kod izrade ovakvih dokumenta. Javna rasprava se koristila u svrhu izražavanja javnog mišljenja u smislu usvajanja konkretnih prijedloga i izmjena strateškog dokumenta. Sukladno praksi kod izrade ovakvog dokumenta imenovani su i članovi radne skupine za pripremu i izradu dokumenta, a koji su ranije u dokumentu navedeni.

Osnovni dijelovi Plana razvoja grada Županje 2027. godine su:

1. Analiza i ocjena stanja – osnovne analize uz definirane razvojne probleme i razvojne potrebe;
2. SWOT analiza (razvojne snage, slabosti, mogućnosti i prijetnje);
3. Strateška usmjerenja i strategije - vizija i misija, strateški ciljevi, prioritete i mjere;
4. Strateške inicijative, ključni pokazatelji uspjeha i projekti;
5. Provedba, evaluacija i kontrola strategija – institucionalni okvir, okvir za praćenje i provedbu te akcijski planovi.

Analiza stanja obuhvaća 5 tematskih skupina:

1. Identitet;
2. Društvo;
3. Infrastruktura;
4. Okoliš i zaštita okoliša;
5. Gospodarstvo.

Temeljem dobivene analize i ocijene stanja utvrđena je vizija i misija, strateški ciljevi, mjere i prioritete grada Županje.

Vizija Grada Županje je postizanje visokih razvojnih standarda atraktivnog i ugodnog grada, bogate tradicije i kulturne baštine, koji je zbog povoljnog geostrateškog položaja međunarodno integriran što pridonosi osnaživanju poduzetništva i dinamičnom razvoju kao preduvjetima za povećanje kvalitete života i održiv gospodarski rast.

Misija Grada Županje je upravljanje prema načelima ekonomičnosti i transparentnosti, što uključuje kontinuiranu komunikaciju i otvorenost prema potrebama građana, čime se ostvaruju pretpostavke za unaprjeđenje gospodarskih, društvenih, prirodnih, kulturnih i ekoloških uvjeta razvoja grada. Optimalno korištenje resursa je u službi zadovoljenja javnih potreba i interesa građana, a u svrhu stalnog unapređenja kvalitete života. Stvaranjem uvjeta za konkurentno i razvijeno gospodarstvo poboljšava se poslovna infrastruktura. Gradska uprava je neprestano na usluzi građanima čime se stvara poželjno i za život ugodno okruženje.

Sljedeći strateški ciljevi su utvrđeni nakon analize:

Strateški cilj 1: Unapređenje kvalitete života i zadržavanje mladih obitelji

Strateški cilj 2: Razvoj poduzetništva i ostvarenje gospodarskog rasta

Strateški cilj 3: Izgradnja prepoznatljivog identiteta Grada na temelju prirodnih, kulturnih i tradicijskih vrijednosti

Strateški cilj 4: Upravljanje razvojem grada prema načelima dugoročne održivosti i suvremenim standardima kvalitete

Definiranjem svi sastavnica strateškog dokumenta od prethodno napravljene analize do kreirane vizije i misije, ciljeva, mjera, aktivnosti i prioriteta te nakon determiniranih razvojnih problema i potreba grada Županje utvrđene su glavne smjernice koje će voditi prema rastu i razvoju svih grana gospodarstva Županje, a prema načelu dugoročno održivog vođenja grada.

1. UVOD

Plan razvoja grada Županje za razdoblje do 2027. godine ima za cilj utvrđivanje temeljnih strateških odrednica razvoja grada kojima će se povećati kvaliteta življenja i zadovoljstvo svih građana. Plan razvoja grada obuhvaća analizu postojećeg stanja grada, društva, infrastrukture, zaštite okoliša, energetske učinkovitosti, gospodarenja otpadom, gospodarstva, suradnja (regionalna, europska i međunarodna), resursnih sposobnosti te je usklađen sa svim važećim strateškim okvirima na nacionalnoj razini. Strateškim dokumentom kojim se planira razvoj grada definirala se vizija, misija, temeljne vrijednosti i institucijski prioriteti. Analizom postojećeg stanja utvrdili su se potencijali razvoja te su definirani prioriteti i projekti čijom realizacijom se otvaraju nove prilike za uklanjanje problema kao što su sagledavanje novih prilika za financiranje kroz europske fondove, kao i financiranje iz nacionalnih, regionalnih i lokalnih izvora, što predstavlja važan izvor financiranja. Grad Županja suočen je s brojnim problemima kao što su: visoka nezaposlenost, negativan prirodni prirast, depopulacija, te slabija infrastrukturna opremljenost. Temeljem analize postojećeg stanja i utvrđivanjem potreba i interesa svih dionika razvoja grada, definirani su strateški ciljevi, mjere i aktivnosti kojima se mogu ostvariti ključni čimbenici povećanja kvalitete života građana, zaposlenosti te gospodarskog prosperiteta temeljenog na načelima održivog razvoja, stoga se izrađuje Plan razvoja kako bi se riješio velik dio navedenih problema i okrenulo se prema poboljšavanju te boljem i pozitivnijem iskorištavanju svih pogodnosti (plodno tlo, šumska i vodena bogatstva, povoljan prometni položaj).

1.1. Strateško planiranje: zakonodavni okvir i dosadašnja praksa

Kako bi Plan razvoja grada Županje bio usklađen s postojećom regionalnom, nacionalnom i europskom razinom, oblikovan je i pisan prema Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske te prema regionalnom razvoju i kohezijskoj politici Europske unije.

Prema **Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske** izrada strategije se temelji na:

- a) Načelu točnosti i cjelovitosti
- b) Načelu učinkovitosti i djelotvornosti
- c) Načelu odgovornosti i usmjerenosti na rezultat
- d) Načelu održivosti
- e) Načelu partnerstva
- f) Načelu transparentnosti.

Prema **regionalnom razvoju i kohezijskoj politici Europske unije** nakon 2020. (2021. – 2027.), glavni prioriteti će se usmjeravati na pet ulagačkih ciljeva politike u kojima EU može postići najbolje rezultate. To su:

- a) Pametnija Europa usmjeravanjem na inovacije, digitalizaciju, gospodarsku preobrazbu i potporu malim i srednjim poduzećima
- b) Zelenija EU bez ugljika, provedbom Pariškog sporazuma i ulaganjem u energetske tranziciju, obnovljive izvore energije i borbu protiv klimatskih promjena
- c) Povezanija EU, opremljenu strateškim prometnim i digitalnim mrežama

- d) Socijalnija EU, provedbom europskog stupa socijalnih prava i podupiranjem kvalitetnog zapošljavanja, obrazovanja, stjecanja vještina, socijalne uključenosti i jednakog pristupa zdravstvenoj skrbi
- e) Europa bliža građanima, podupiranjem strategija vođenih na lokalnoj razini i održivog urbanog razvoja u cijelom EU-u.

Od 65% do 85% sredstava iz Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda dodijelit će se tim prioritetima, ovisno o relativnom bogatstvu država članica. Budući da se sustav strateškog planiranja dijeli na:

- nacionalne horizontalne i sektorske strategije koje donosi Vlada i Sabor republike Hrvatske
- županijske planove razvoja koje donose županije u suradnji s pripadajućim jedinicama lokalne samouprave
- planove razvoja gradova i općina koje donose gradovi i općine u suradnji sa zainteresiranim dionicima (građani, poduzetnici, udruge,...),

Plan razvoja, osim na nacionalnoj i europskoj, usklađen je s postojećom strategijom na regionalnoj razini koja je na snazi. Ovim planom razvoja će se sagledati stvarno stanje svih subjekata i društvenih skupina te utvrditi u kojem smjeru razvoj grada treba ići kako bi se olakšalo planiranje najvažnijih i najpotrebitijih razvojnih projekata.

1.2. Metodologija i pristup izrade plana razvoja

Plan razvoja usklađen je s metodologijom izrade i sadržajem razvojnih strategija. Temeljem ispitivanja mišljenja, stavova i potreba svih ključnih dionika u razvoju grada (građanstvo, poduzetnici i civilni sektor), partnerskim pristupom kreiran je strateški dokument. Analizom stanja identificirali su se razvojni potencijali te analizirane mogućnosti i potrebe društva, infrastrukture, zaštite okoliša, poljoprivrede, energetske učinkovitosti, gospodarenja otpadom, gospodarstva, međugradske suradnje (regionalna, europska i međunarodna). Nakon provedenog istraživanja glavnih elemenata Plana razvoja, definirani su strateški ciljevi, mjere i aktivnosti u svrhu ostvarenja dugoročno održivog razvoja.

U proces izrade strateškog dokumenta bili su uključeni: Damir Juzbašić, dipl. iur., gradonačelnik; Petar Buljević, mag. iur., zamjenik gradonačelnika; Ružica Bičanić, mag. oec., direktorica LAR Vjeverica d.o.o.; Marija Benaković, mag. prim. educ., stručna suradnica u Lokalnoj agenciji za razvoj Vjeverica d.o.o.; Annemarie Balentović, dipl. iur., v.d. pročelnika gradske službe; Josip Nikoloz, dipl. ing. građ., pročelnik upravnog odjela za komunalno gospodarstvo, prostorno uređenje i geodetske poslove; Marina Jozić, dipl. oec., v.d. pročelnika upravnog odjela za financije; dr. sc. Ivo Rešić, član Uprave Sladorana d. d., Rudi Štekl, struč. spec. oec., pred.; veleučilišni nastavnik.

2. ANALIZA I OCJENA POSTOJEĆEG STANJA

Grad Županja po svom prostornom položaju zauzima jugoistočni dio Vukovarsko-srijemske županije, nalazi se na istoku Republike Hrvatske pri čemu graniči s Bosnom i Hercegovinom. Županja je čvorište glavnih cestovnih prometnih pravaca u smjeru zapad-istok i sjever-jug. Pored Županje s jedne strane prolazi autocesta (A3) koja povezuje Europu i Bliski Istok, a s druge strane nalazi se cestovni most koji je ujedno i međunarodni granični prijelaz prema Bosni i Hercegovini. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine grad ima 12.090 stanovnika čime je treći najnaseljeniji grad u Vukovarsko-srijemskoj županiji nakon gradova Vukovara i Vinkovaca.

Slika 1. Karta Županje

Izvor: Geografski položaj grada Županje (2021). Preuzeto s:
<https://sites.google.com/site/zupanja019/karta-zupanje> (15.7.2021.)

Na gore navedenoj slici jasno je razvidan geografski specifični položaj grada Županje koji se nalazi na samoj granici sa Bosnom i Hercegovinom te u neposrednoj blizini granice sa Republikom Srbijom.

2.1. Identitet grada Županje

Stjecajem povijesnih okolnosti Županja je od davnina pa do današnjih dana gotovo uvijek imala ulogu pograničnog mjesta. Takav položaj uvelike je utjecao na njezin razvitak, ali i na nastanak specifičnih šokačkih i graničarskih običaja. Grad Županja administrativno pripada Vukovarsko-srijemskoj županiji koja se sastoji od 31 jedinice lokalne samouprave, od čega je 5 gradova (Vinkovci, Vukovar, Ilok, Otok i Županja) te 26 općina s 84 pripadajuća naselja. Upravno i administrativno sjedište Županije je u Vukovaru, dok su Vinkovci najveće gospodarsko središte. Površina Županje iznosi 50,05 km² što je nešto iznad srednje veličine površina jedinica lokalne samouprave. Županja je smještena na jugozapadnom ravničarskom dijelu Županije. Grad ima razmjerno povoljan geoprometni položaj, obzirom da kroz njegov sjeverni dio prolazi vrlo važna cestovna prometnica od važnosti za državu i međunarodni tranzitni promet, kao i željeznički ogranak. Prostire se uz lijevu obalu najvećeg meandra rijeke Save u sjeveroistočnom dijelu Hrvatske. Smještena u prostranoj i plodnoj slavonskoj ravnici, okružena rijekom Savom i brojnim vodotocima, a bujnost njenom kraju daju i guste šume hrasta lužnjaka iz glasovitog spačvanskog bazena. Smještaj uz autocestu Zagreb–Lipovac i neposredna blizina graničnih prijelaza s Bosnom i Hercegovinom te Srbijom osigurava Županji dobar geostrateški i geoprometni položaj. Gustoća stanovništva Grada 1991. godine iznosila je 160,16 st/km², odnosno 181,75 st/km² 2001. godine. Grad u županiji Vukovarsko-srijemskoj sudjeluje s 3,69% u površini, a sa 8,00% u broju stanovnika Županije.

Uspoređujući kretanje broja stanovnika uočava se da je broj stanovnika Vukovarsko-srijemske županije u razdoblju 2001./2021. u tendenciji pada. U istom periodu kretanje broja stanovnika Grada Županja, pokazuje porast s indeksom 1,1349. Prema popisu stanovništva iz 2011. g. grad ima 12.090 stanovnika, čime je treći najnaseljeniji grad u županiji.

Službeni podatak iz 2011. g. navodi da u Osnovnoj školi Ivana Kozarca upisan 721 učenik/ca, a u Osnovnoj školi Mate Lovraka 371 učenik/ca, ukupno 1092. Kad usporedimo službeni podatak iz 2020./2021. koji navodi da je u Osnovnoj školi Ivana Kozarca upisano 465 učenika/ca, a u O.Š. Mate Lovraka 176 učenika/ca, ukupno 641, razvidno je ukupno smanjenje od 451 učenik/ca ili 58,7%. Broj učenika u Ivana Kozarca smanjio se za 256, a u Mate Lovraka 195. Broj upisanih prvašića u školskoj godini 2021./2022. u O.Š. Ivana Kozarca je 67 dok je u školskoj godini 2011./2012. bilo 100 prvašića, što je smanjenje od 33%. Broj upisanih prvašića u školskoj godini 2021./2022. u O.Š. Mate Lovraka je 21 dok je u školskoj godini 2011./2012. bilo 35 prvašića što je smanjenje od 40%. Ovom podatku ide u prilog i činjenica da se do kraja 2021. očekuje novi službeni popis stanovništva u Republici Hrvatskoj iz kojega će biti vidljiv osjetan pad broja stanovništva u odnosu na posljednji popis iz 2011. g.

Grad 1992. g. dobiva status grada te postaje administrativno, privredno i kulturno središte županjske Posavine, koja je obuhvaćala brojna sela u okolici i premda su ona danas samostalne općine, i dalje gravitiraju Županji. Županjska Posavina se danas sastoji od grada Županje i 8 općina (Bošnjaci, Cerna, Gradište, Vrbanja, Drenovci, Gunja, Štitar i Babina Greda). Županja s okolicom broji više od 50 000 stanovnika. Zbog svog položaja, geoklimatskih i prirodnih obilježja Županja je grad s razvijenom poljoprivrednom, prehrambenom i drvoprerađivačkom industrijom i obrtima. Nadaleko je poznata i županjska kulturnopovijesna i etnografska baština, opjevana i oslikana u brojnim književnim, glazbenim i likovnim djelima.

2.1.1. Geografsko-prometni položaj i prirodni resursi

Grad Županja nalazi se u Vukovarsko-srijemskoj županiji, u Slavoniji na istoku Hrvatske. Županja se na 50,05 km² prostire pored rijeke Save i sjedište je županijske Posavine kao mikroregije. Nalazi se na 80 m nadmorske visine. Zemljopisne koordinate: 45°07'N i 18°70'E. Teren je po svojim karakteristikama ravničarski, s površinama koje su najvećim dijelom pod šumom i kvalitetnom poljoprivrednom zemljištu. Grad ima razmjerno povoljan geoprometni položaj jer kroz njega prolazi vrlo važna cestovna prometnica od važnosti za državu i međunarodni tranzitni promet. Osnovna reljefna osobina područja Grada Županje je monoton ravničarski teren. Geološki, područje Grada Županje pripada nasutoj ravnici Posavine. Za nju je karakteristično da se nakon taloženja gornjih pontskih naslaga nastavlja taloženje tzv. "paludinskih naslaga" u velikoj debljini, koje se spuštaju pod mlade pleistocenske taložine produžujući se podzemno do južnih obronaka Fruške gore. Lijeva strana doline Posavine bila je izvrgnuta i intenzivnijem tektonskom spuštanju. Savska potolina je izrazita tektonska graba, koja je ispunjena kvartarnim naslagama. Kvartarne naslage u savskoj potolini razvijene su u raznim sedimentno-petrografskim facijesima. Litološki su predstavljene raznim glinama, laporima, pijescima, šljunkom, brečama, konglomeratima, ugljenim naslagama, praporom i praporim ilovinama. Ovo područje geomorfološki pripada prostoru veće nizine, koja je sastavljena od mladih kvartarnih sedimenata. Među njima su najraširenije naslage močvarnog i pretaloženog prapora, dosta glinovite, a ponekad i pjeskovite. Najmlađi elementi sastava su muljeviti i organskobarski sedimenti najnižih dijelova kraja i plavljeni pjeskoviti aluvij (poloj) duž toka Save. Kvartarne naslage u prisavskoj ravnici su nevezane klastične naslage međuzrnske poroznosti. Na širem prostoru se izdvajaju sedimenti čiji litološki sastav čine aluvijalni nanos pijeska, praha, gline, uglavnom prekriven glinovito barskim sedimentom eolskim pijeskom i resedimentiranim lesom. Velike gospodarske mogućnosti leže i u prirodnim bogatstvima spačvanskih šuma, te u plodnim poljoprivrednim površinama, ali su te mogućnosti za sada vrlo skromno koriste.

2.1.2. Klimatski položaj grada Županje

Klimatske osobine ovog područja mogu se okarakterizirati kao toplo umjerena kišna klima. Oborine su jednoliko raspoređene tijekom cijele godine, dok je najsušniji dio godine izražen ljeti. Srednji godišnji broj dana sa snijegom iznosi 32,6 dana. Značajna je pojava mraza, osobito ranih jesenskih i kasnih proljetnih. Najčešće se mrazovi javljaju u prosincu i ožujku, a najopasniji su ako se jave u vegetacijskom periodu. Srednja godišnja temperatura zraka u Županji iznosi 11,3°C. Maksimalna temperatura zraka javlja se u razdoblju od 5. do 9. mjeseca, dok je minimum temperatura zraka od 11. do 4. mjeseca. Pojave magle vezane su za razdoblje od 10. do 2. mjeseca, što znači da su česte u jesenskom i zimskom razdoblju. Godišnje se u prosjeku magla javlja oko 44 dana. U godišnjoj ruži vjetrova na ovom prostoru najučestaliji su vjetrovi iz sjeverozapadnog kvadranta na koje otpada više od jedne petine strujanja na godišnjoj raspodjeli strujanja zraka. Prema izvršenim mjerenjima, rijetki su jaki vjetrovi, prosječno godišnje 4,9 dana s jakim vjetrom jačine 6 bofora, a svega 0,4 dana godišnje s olujnim vjetrom jačine 8 bofora. Područje Grada Županje pripada slivnom području rijeke Save te je zbog razmjerno niskih kota terena južnog dijela Grada, taj dio prostora pod velikim utjecajem režima rijeke Save. Osim rijeke Save, ovim prostorom teku i manji potoci i kanali. Sava je najveći vodotok ovog područja. Karakterizira je kišni i snježni režim s glavnim

maksimumom u ožujku i prosincu te glavnim minimumom u kolovozu. Površina sliva do vodomjerne stanice u Županji iznosi 62.891 km², srednjeg protoka 1.198 m³/s, a specifični dotok 19,1 l/s/km². Ostali vodotoci vodu dobivaju uglavnom od oborina pa je i režim u velikoj ovisnosti o njima. Drugi značajan izvor vodnih količina su podzemne vode.

2.1.3. Prometna povezanost grada Županje

Županja je čvorište glavnih prometnih pravaca, sam grad smješten je neposredno uz autocestu, najbliži susjedni gradovi su na sjeveru, Vinkovci, na zapadu, Slavonski Brod u Hrvatskoj i Orašje s južne te Brčko s jugoistočne strane u Bosni i Hercegovini. Udaljenost Županje od: Zagreba (Hrvatska): 250km, Beograda (Srbija): 150km, Budimpešte (Mađarska): 360km, Ljubljane (Slovenija): 400km, Sofije (Bugarska): 540km, Beča (Austrija): 570km, Skopja (Makedonija): 590km, Münchena (Njemačka): 800km, Praga (Češka): 850km, Milana (Italija): 880km. Najbliže zračne luke: Zračna luka Osijek udaljena je 45 km od Županje. Aerodrom Nikola Tesla (u blizini Surčina, 18 kilometara zapadno od Beograda, Srbija) udaljen je 138 km od Županje. Međunarodna zračna luka Franjo Tuđman Zagreb udaljena je 250 km od Županje.

2.1.4. Prirodni resursi i kulturna dobra grada Županje

Na području Grada Županje od povijesnih naselja dosad nije bila zaštićena ni jedna povijesna jezgra naselja. Evidencijom na terenu ustanovljeno je da na području Grada postoji još kulturno povijesnih vrijednosti koje se predlažu za upis u registar nepokretnih kulturnih dobara, odnosno trebaju se štiti mjerama Prostornog plana. Nažalost dosad nije obavljena sustavna evidencija i valorizacija kulturno povijesnih i etnoloških vrijednosti na području Grada, tako da je mnogo toga već izgubljeno, ili nestručnim obnovama izmijenjeno i uništeno. Veliki broj tradicijskih građevina je u lošem stanju i prijeti im rušenje. Također nije valorizirana ni industrijska arhitektura s pripadajućim stambenim naseljem Sladorane, koja nesumnjivo ima značenje i vrijednost u okviru svog tipa izgradnje i urbanizma. Prema Registru kulturnih dobara Ministarstva kulture u Gradu Županja evidentirana su sljedeća kulturna dobra:

Tablica 1. Kulturna dobra s područja grada Županje

R. b.	Registarski broj	Naziv kulturnog dobra	Adresa	Vrsta	Pravni status
1.	Z-6092	Kuće Nemec	Županja, V.KRAJ 5	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
2.	Z-3947	Agencija - Zgrada muzeja	Županja, SAVSKA 1a	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
3.	Z-4706	Arheološko nalazište "Dubovo"	Županja	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
4.	Z-1186	Crkva sv. Ivana Krstitelja	Županja, V.KRAJ 49	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
5.	Z-1187	Nekadašnji Graničarski čardak - sada Zgrada muzeja	Županja, SAVSKA 3	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro

6.	Z-1188	Zgrada bivše osnovne škole	Županja, VELIKI KRAJ 66	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
7.	Z-5578	Arheološko nalazište "Velika greda - Lazine"	Županja	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
8.	Z-5488	Arheološko nalazište "Crne njive"	Županja, IVANA MAŽURANIĆ	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
9.	Z-4974	Arheološko nalazište "Šlajs, Poloj, Savica"	Županja	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro

Izvor: Ministarstvo kulture i medija (2021). Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, preuzeto s: <https://registar.kulturnadobra.hr/> (15.7.2021.)

U središtu Županje je smještena župna crkva Mučeništva sv. Ivana Krstitelja, čija je gradnja započela 1800. godine, a završena 1803. godine. Kao graditelj se spominje župnik Ante Sunčić iz Bribira. Prema opisu povjesničarke umjetnosti Magdalene Lončarević, u toj jednobrodnoj bazilici sa šetnicom ističe 5 neobaroknih oltara, freskoslike i bogata ornamentika. U dvorištu se nalaze, prateći liniju apside, kapelice križnog puta. Temeljnu obnovu je crkva doživjela 2002. godine. kada je župnik Ivan Varoščić vodio obnovu i restauraciju oltara, poda, krova, klupa, zidne ornamentike, križnog puta i drugih detalja. Nedugo prije obnovljene su i orgulje. U crkvenom dvorištu postavljen je i nadsvođeni prostor za održavanje misa na otvorenom. Zanimljivo je napomenuti da su restauraciju slika i zidne ornamentike proveli akademski slikari iz Ukrajine, a da je obnovljeni glavni oltar izrađen od bračkog kamena.

Slika 2. Crkva Mučeništva sv. Ivana Krstitelja u Županji - nekad i sada

Izvor: Župa mučeništva sv. Ivana Krstitelja (2021). Župa danas, preuzeto s: <http://www.zupa-ivanakrstitelja.hr/zupa/zupa-danas> (15.7.2021.)

Druga župna crkva je posvećena svetome Nikoli Taveliću, a izgrađena je 1975. godine, Kanonski je utemeljena dopisom Biskupskog ordinarijata u Đakovu 1969. godini i privremeno povjerena velečasnom Adamu Ivičiću. Kupljena je tada manja obiteljska kuća koja je poslužila kao bogoslužni prostor i svećenikov stan. Već sljedeće godine dolazi velečasni Ivan Mutzhaus, koji je sagradio župnu crkvu uz svesrdnu pomoć župljana. Njezino unutarnje uređenje nastavio je vlč. Tadija Pranjić, a zatim i vlč. Pavo Vukovac, koji je crkvi dao sadašnji oblik.

Slika 3. Crkva sv. Nikole Tavelića u Županji

Izvor: Hrvatska 365 (2021). Sakralni objekti, preuzeto s: <http://www.visitslavonija.hr/moja-lijepa-slavonija-kraj-save/kultura-sakralni-objekti-crkva-sv-nikole-tavelica-61> (16.7.2021.)

U Županji se nalazi i niz kapelica, značajnih zbog očuvane kulturne baštine: kapelica Majke Božje, kapelica sv. Joakima i Ane, sv. Majke Božje Kraj Puta, sv. Terezije, Presvetog Srca Isusova. Zanimljivo je da su neke od tih kapelica nastale tijekom i nakon Domovinskog rata u kao znak zahvalnosti za pomoć u ratu (kapelica svete Agate i kapelica Gospe Fatimske).

Muzej u Županji osnovan je sredinom 20. stoljeća, točnije 1953. godine. Smješten je u dva povijesna zdanja u Čardak i Agenciju, koji se nalaze neposredno uz obalu rijeke Save u zapadnom dijelu grada. Od 2003. godine izgrađen je dodatni objekt za čuvanje građe te uredi za djelatnike.

Županjski graničarski čardak, tipična stražarnica na granici s Osmanlijama, jedini je takav očuvani primjer vojnokrajiške obrambene arhitekture u Hrvatskoj, pa i šire. Zbog toga je zaštićen i registriran kao spomenik kulture A-kategorije. Zgrada Agencije koja je 70-ih godina predana Muzeju na korištenje, izgrađena je sredinom 19. stoljeća kao magazin za potrebe parobrodске agencije, budući da je Županja tada bila važno pristanište brodova. Pretpostavlja se da je i prije izgradnje zgrade na ovom mjestu bio "raštel" pogranična postaja u kojoj se obavljala trgovina s Bosnom. Danas je Agencija registrirani spomenik kulture i u njemu se nalazi etnološki postav muzeja.

Slika 4. Zavičajni muzej Stjepan Gruber u Županji – nekad i sada

Izvor: Turistička zajednica grada Županja (2021). Zavičajni muzej, preuzeto s: <http://www.tz-zupanja.hr/zavicajni-muzej/> (16.7.2021.)

U Županji je 1880. godine rođen nogomet u Hrvatskoj, a mala okrugla „koža“ kojom su se igrali gospoda Englezi i domaći županjci sačuvana je do danas. Tek petnaest godina kasnije, 1895. godine, u Zagrebu je odigrana prva javna nogometna utakmica, a 1896. godine u Zagrebu su prevedena i objavljena „Pravila nogometa“.

Slika 5. Prva nogometna lopta u Republici Hrvatskoj

Izvor: Hrvatski nogometni savez (2021). Otkrivanje spomenika prvoj nogometnoj lopti, preuzeto s: <https://hns-cff.hr/news/12657/otkrivanje-spomenika-prvoj-nogometnoj-lopti-u-hrvatskoj/> (18.7.2021.)

U Županji je 1920. godine osnovan Nogometni klub Graničar, a lopta danas s centra Spomen stadiona prve nogometne lopte ponovno kreće gotovo s istog mjesta s kojega su nekoć Englezi igrali nogomet u zajedništvu s našim momcima.

Slika 6. Spomen stadion NK Graničar Županja

Izvor: Hrvatski nogometni savez (2021). Otkrivanje spomenika prvoj nogometnoj lopti, preuzeto s: <https://www.tz-zupanja.hr/otkrivanje-spomenika-prvoj-nogometnoj-lopti-u-hrvatskoj/> (18.7.2021.)

Županjci su, osim nogometa, upoznali još jedan engleski običaj. U jesen 1881. godine u dvorištu upravne zgrade tvornice tanina (današnja Obrtničko-industrijska škola) na igralištu visoko ograđenom hrastovim daskama, mladi upravitelji i dioničari iz Engleske igrali su i bijeli sport. Ovaj neobičan sport za tadašnje vrijeme žiteljima ondašnje zajednice predstavljao je neobičnu rekreaciju Engleza koji sa reketom i lopticom kratae slobodne sate. Upravo ove 2021. godine je obljetnica 140 godina prvog igranja tenisa u Hrvatskoj i nadolazećih 40 godina Teniskog kluba Županja 1881.

Slika 7. Teniski klub Županja 1881.

Izvor: Preuzeto s: <https://zupanjac.net/prvi-tenis-u-rh-igrao-se-u-zupanji-prije-140-godina/> (19.7.2021.)

2.1.5. Povijest grada Županje

Prema podacima Turističke zajednice grada Županja navedeno je sljedeće. Tragovi naseljavanja područja današnjega grada potječu iz razdoblja prapovijesti. Ulomci keramike, oruđa i oružja neolitskog doba slučajni su arheološki nalazi, pronađeni na povišenim mjestima, koja su zapravo obale manjih vodotoka. Danas se nakon isušivanja i melioliranja terena još uvijek naziru udolice i grede, na kojima su mogla biti boravišta-prapovijesna naselja. Do sada nisu provedena sustavna arheološka istraživanja kojima bi se potvrdile navedene pretpostavke. Područje današnje Županje u antičkom se razdoblju nalazilo na području provincije Panoniae. Postoje indicije da se nedaleko današnje Županje, nalazila rimska poštanska postaja uz rijeku Bosut, Ad Basante, koja se nalazi na Peutingerovoj tabuli iz 4. st. Neki autori smještavaju Ad Basante u Bosanski Šamac, dok ga lingvisti vežu uz toponim Bosut (Basant je slavenski Bosut). Područje se nalazilo uz glavnu antičku komunikaciju, cestu Siscia - Sirmium. Razdoblje seobe naroda nije ostavilo pisanih dokumenata ni arheoloških tragova na širem području Županje. Od 1102. g. kad je Hrvatska ušla u državnu zajednicu s Mađarima, pa do pada pod tursku vlast, 1536. g. područje se nalazilo u Vukovskoj županiji i u posjedu je obitelji Gutt-Kelledi, Sente Magoč i Talovaca. Županja se pod tim imenom ne pojavljuje u pisanim izvorima, ali je sigurno da je postojala kao dio posjeda Selna, koji je obuhvaćao tridesetak manjih naselja od kojih je veći dio bio razmješten na području bošnjačkog atara. Tragovi tih naselja sačuvani su u nazivima zemljišta, a sama Županja vjerojatno je bila smještena na tzv. Crkvenoj gredi koja se pružala do Save. Prvo javljanje imena vezanog nalazimo na Merkatorovoj karti iz 1554. g., gdje je zabilježena kao Županje Blato (Zupana blacia). Prvi dio naziva prema I. Jeliću potječe vjerojatno od starohrvatske župe, odnosno župana. Taj je župan mogao biti Ivan Zupanci (Županjac), koji se spominje 1450. g. kao vlasnik Aljmaša, dobivenog od Talovca, možda u zamjenu za Županje Blato. Naziv Blato vjerojatno odražava terensku situaciju na kojoj je nastala: to je nisko, blatno i u prošlosti močvarno tlo. Tek se regulacijom Save uvodi zaštitni nasip, a ranije je čitavo područje bilo izloženo plavljenju, izuzev najviših greda. Neki autori (Tkalac) smatraju da se Županja Blato nalazilo na području današnjeg Novog naselja. Srednjovjekovno razdoblje u povijesti je slabo istraženo, ali nalazi iz okolice, kao što je srednjovjekovna nekropola u Bošnjacima, te bilježenje toponima u posjedovnim listinama kao što su Draženovci, Drškovci, Sklanić selo, Slobodnjaci govore u prilog činjenici da je područje bilo naseljeno hrvatskim stanovništvom. Podaci o popisima župa iz 1334. g. na području Međubosuća, spominju samo jednu župu i to u Soljanima, dok se 1501. g. ne spominje ni jedna. Iz navedenog je moguće izvući zaključak da je područje bilo vrlo rijetko naseljeno, odnosno da nije bilo dovoljno vjernika za formiranjem župe. Neki autori (S. Pavičić) zaključuju da je stanovništvo najvećim dijelom pripadalo patarenima koji su u ove krajeve stigli iz Bosne. U prilog tome govori i naziv naselja Bošnjaci koji se u povijesnim ispravama pojavljuje prvi put 1476. g. Pod tursku vlast pada Županja Blato, kao i veći dio Slavonije 1536. g. kad je Husrefbegova vojska prešla Savu kod Šamca i bez otpora zaposjela Posavinu. U Županjem Blatu, kao većem naselju, Turci su vjerojatno ostavili vojnu posadu i bez većih teškoća organizirali vlast. Patareni su brzo prihvatili islam, a vjerojatno i dio katolika. O Županjem Blatu za vrijeme turske vlasti nisu poznati nikakvi podaci. Čak ni znameniti turski putopisac Evlija Čelebija ne spominje naselje Županje Blato. Ne samo u pisanim dokumentima, već ni u arhitekturi i toponomastici ne nalazi se na značajnije tragove turskog vladanja. Poslije poraza pod Bečom 1683. g., Turci se povlače iz posljednjeg uporišta, brodske tvrđave 1691. g., nakon čega je cijela Slavonija oslobođena turske vlasti. Nakon odlaska Turaka na mjesto odbjeglih

islamiziranih starosjedilaca došlo je novo stanovništvo iz Bosne, koje je ovamo doveo princ Eugen Savojski nakon vojne akcije u Bosni 1697. g. Ti katolici iz Bosne, kasnije raseljeni po cijeloj Slavoniji za stalno su se nastanili i u Županjem Blatu i njegovoj okolici. Zauzeli su zemlju starosjedilaca i vrlo su se brzo stopili s onima koji su ostali. Do premještanja stanovništva ponovo dolazi 1718. g. kad je Austrija oslobodila bosansku Posavinu. Vjerujući da će ovo područje za stalno ostati u sastavu Austrije, vlasti su poticale preseljavanje na desnu obalu Save. Neki rodovi iz Županjskog Blata, Štitara, Bošnjaka, Babine Grede i drugih sela prešli su na bosansku stranu. Austrija već 1739. g. gubi to područje koje je vraćeno Turskoj. Stanovništvo preseljeno 1718. g. ponovo se vraća na hrvatsku stranu. U pisanim izvorima iz 17. st. o županjskoj je Posavini zabilježeno da se zbog gustih šuma, život odvija u raštrkanim naseljima ili u manjim zaseocima, što bi mogao biti i slučaj sela Štitar, čiji je stari dio bio smješten južnije od današnjeg naselja. Poslije Karlovačkog mira sklopljenog 1699. g. (osim u razdoblju od 1718.-1739. g.) rijeka Sava ostaje stalna granica između Austrije i Turske. Zbog stalne turske opasnosti Austrija je započela s organizacijom vojno obrambenog sustava Vojne granice u koju je bilo uključeno i područje Županjeg Blata. Stanovnici postaju graničari, stalni vojni obveznici od 18.-60. godine života. Od sredine 18. st. Županja se postupno formirala kao važno naselje u regiji: tu je bilo sjedište 11. kompanije (osnovna graničarska teritorijalna i vojno administrativna jedinica), u sastavu 7. brodske pješačke pukovnije. Pečujska biskupija osnovala je 1717. g. župu u Županjem Blatu, kojoj su pripadala i ostala sela: Štitar, Bošnjaci, Bučje i Selište. Prema opisu pečujskog biskupa iz 1729. g. župna crkva sv. Ivana nalazila se u sredini sela, a građena je od hrastovine i pokrivena hrastovim daščicama. U blizini crkve je drveni toranj i u njemu zvono. Godine 1755. sagrađena je nova drvena crkva bliže Savi, a selo je brojilo 708 stanovnika. Godine 1800. započela je gradnja današnje zidane crkve. Vojno krajiška uprava na čitavom je području uvela svojevrsnu disciplinu i red u načinu života, koji se očituju i na izgledu prostora i naselja. Naredba o premještanju kuća na okućnicu, odnosno o lokaciji kuće, koju je obznanio pukovnik Brodske pukovnije F. L. Donhof (1761.-1771.), a za određeni broj sela izrađene su i osnove za gradnju naselja. Polovicom 18. st. je izmijenila svoja prostorna i graditeljska obilježja. Započinje ušoravanje i plansko građenje naselja, što znači da Županja formira svoju urbanističku matricu. Naselje Županja javlja se pod tim imenom kao i područje katastarske općine. Do tada je već bila formirana urbanistička matrica današnjeg središta naselja, koju čine dvije paralelne ulice: Veliki (Savski) kraj i današnja ulica M. Gupca. Na ulazu u naselje sa sjeverne strane bio je smješten je Exerzierplatz (vojno vježbalište), na zapadnom rubu naselja uz Savu nalazila se građevina koja je bila pod upravom parobrodskog društva. U Županji je 1764. g. otvorena škola, ali je ubrzo ukinuta, a ponovo je otvorena 1830. g.. Od kraja 18. st. u Županji se nalaze i graničarske ustanove (solarski i tridesetnički ured), te prijelazna postaja za tursku Bosnu, što govori o značenju i funkcijama naselja. Na Savi odvijao intenzivni riječni promet, u to vrijeme od Siska do ušća plovi 500 većih lađa godišnje, koje pristaju kod Županje, a pristaju i komorski brodovi solarice koji dovoze sol iz gornje Ugarske. Na Savi je izgrađena parobrodská postaja tzv. Agencija. Prema popisu iz 1829. g. u Županji je živjelo 1829 stanovnika. Razdoblje Vojne granice trajalo je od poč. 18. st. do njezina konačnog ukidanja 1881. g. Brodska pukovnja, u čijem se sastavu nalazila i 11. županjska kompanija podijeljena je na kotare, a Županja je određena kao sjedište jednog od njih. Sve kotarske službe nalazile su se u Županji, osim Kotarskog suda koji je bio u Bošnjacima, sve do 1911. g., kad se seli u Županju. Ukidanjem Vojne granice nastale su velike promjene u životu nekadašnjih graničara: zadružne zajednice koje su bile temelj vojno graničarskog sustava ubrzano su se počele raspadati. Nakon 1881. g. došlo je do dijeljenja zadruga, a time i do

usitnjavanja posjeda. Krčenjem šuma i kultiviranjem tla povećavaju se površine obradive zemlje, potiče se izgradnja cesta kao jednog od preduvjeta za razvoj. Osim ovih promjena, na stanje u prostoru utjecali su i novi momenti vezani uz pojavu kapitalističkog gospodarskog sustava, koji se u prvo vrijeme temeljio na iskorištavanju hrastovih šuma. Dotadašnje šumsko bogatstvo u vlasništvu vojno-krajiške vlasti prelazi u vlasništvo općina. Početkom 80-tih godina 19. st. u Županju dolaze strani poduzetnici koji razvijaju drveno- prerađivačku proizvodnju. Za potrebe europskog tržišta za bačvarskom dužicom i taninskim ekstraktom, engleski poduzetnici su sagradili tvornicu bačava za transport ekstrakta. Gradnja i rad tvornice tanina i bačava, ali i pilana, bili su uzrokom doseljavanja stanovnika iz ostalih krajeva u Županju. Broj stanovnika je 1880. g. u Županji iznosio 2611, da bi dvadesetak godina kasnije dosegao broj od 3630. Tvornica tanina je 1910. g. zapošljavala 600 radnika. Velikom eksploatacijom šumskih površina, šume su u okolici početkom 20. st. bile posječene. Razvitak je tijekom prvih desetljeća 20. st. stagnirao, tako da je prema popisu stanovnika 1931. g. u Županji živjelo 3500 stanovnika. Željeznička pruga Županja-Vinkovci izgrađena je 1901. g. Tvornica tanina započela je s radom 7. veljače 1884 g., a prestala je raditi 1936. g. Na njezinoj je lokaciji kasnije izgrađeno nogometno igralište. Druga značajna industrija koja je utjecala na urbanistički razvitak grada je Sladorana, čija je gradnja započela je 1942. g., a završena je 1947. g. kad je i počela s preradom šećerne repe. Mljekara je izgrađena 1950. g. Izgradnja ove dvije tvornice inicirala je doseljavanje novih stanovnika, zbog kojih se uz Sladoranu izgradilo novo radničko naselje-kolonija. Prema popisu iz 1951. g. u Županji je bilo 5391 stanovnika. Od 1963. g. Županja je i službeno dobila status grada. Nositelj društvenih i kulturnih događanja u poslijeratnoj Županji bilo je Narodno sveučilište. Od 1953. g. u gradu djeluje zavičajni muzej, a na prostoru bivše tvornice bačvi 1959. g. uređuje se gradski park. Godine 1964. osniva se Ogranak Matice hrvatske, a 1969. g. počinje s emitiranjem Radio Županja. U šezdesetim godinama počinje još intenzivnija urbanizacija i izgradnja cestovne infrastrukture. U današnjoj urbanoj strukturi zastupljena je velikim dijelom tradicijska arhitektura, sloj građanskih kuća s početka 20. st., planirano radničko naselje prve polovice 20. st., te recentna izgradnja obiteljskih i višestambenih kuća. U Županji je 1883. g. proradila i prva javna rasvjeta u Republici Hrvatskoj. Izgradnja tvornice tanina je započeta 1880. g., prvotno je tvornica izrađivala bačve, a tek kasnije tanin. Na parne strojeve u tvornici pridodani su novi generatori za proizvodnju električne energije koji su tada imali puno veći kapacitet od planiranog, pa su engleski industrijalci odlučili i okolne ulice osvijetliti viškom električne energije.

Županja je u devedesetim teško krvarila i ušla u hrvatsku ratnu povijest kao grad s najdužim neprekinutim trajanjem opće opasnosti, uzbuna je trajala tri i pol godine. Specifičan položaj županjske Posavine očituje se u njenoj, 89 km dugoj, granici na Savi i 15 km granice sa Srbijom, agresorom. Naši su se ljudi od prvog trena aktivno uključili u obranu, što potvrđuju i dva poginula redarstvenika: Mario Prusina u Mirkovcima i Mladen Čatić u Borovom selu. Županjci su dali svoj obol i u pokušaju oslobađanja Mirkovaca. U suradnji s drugim hrvatskim postrojbama branili su istočni dio vinkovačkog atara od Privlake preko Đeletovaca sve do Lipovca. Spačvanski bazen nalagao je specifične oblike ratovanja. Aktivno suprotstavljanje srbočetničkom agresoru spriječilo ga je u njegovu prodoru. Tuzlanski korpus trebao je forsirati Savu i s juga ući u Hrvatsku. Djelotvorna obrana onemogućila je ovaj naum u samom njegovu početku. Postrojbe 131. brigade znatno su pripomogle očuvanju hrvatskog područja u bosanskoj Posavini. U aktivnoj obrani županjske Posavine sudjelovali su: pričuvni i djelatni

sastav postrojbi Ministarstva unutrašnjih poslova, odredi Narodne zaštite, Zbora narodne garde, 131. brigada HV, Domobranska bojna Županja i 83. samostalna gardijska bojna HV. Drugi kritični period bio je znatno duži. Bosanski Srbi, u nemogućnosti da osvoje naša područja, dalekometnim topništvom pokušavali su slomiti moral naroda. Opća opasnost trajala je 1263 dana (27. travnja 1992. – 12. listopada 1995.). U tom razdoblju palo je 45.000 granata i projektila te je u gospodarskim, infrastrukturnim i stambenim objektima pričinjena šteta od cca 100 mil. njemačkih maraka. Za to vrijeme industrijska proizvodnja pala je na 40% dok je poljoprivredna smanjena za polovinu. Tijekom rata došlo je i do ljudskih žrtava poginulo je 58, a ranjene su 122 osobe. Na području grada Županja nekoliko je poznatih ličnosti ostavilo značajan trag u različitim područjima kulturnog i povijesnog djelovanja:

David Schwarz

David Schwarz, hrvatski konstruktor i trgovac mađarskog podrijetla (Keszthely, Mađarska, 2. X. 1850. – Beč, 13. I. 1897.). Tvorac prvoga upravljivog aluminijskog zračnog broda s benzinskim motorom. S trinaest godina nastanio se s majkom u Županji. Svršivši trgovački zanat, postao je uspješnim trgovcem drvom i izgradio pilanu u Našicama. Radeći na tehničkim izumima u pilani, počeo se zanimati za tehniku, osobito za letenje i došao do zamisli o gradnji upravljive zračne letjelice, pa je u Zagrebu 1880-ih radio na modelu zračnoga broda s benzinskim motorom. Kako bi mogao dalje razvijati svoj naum, otišao je u Njemačku, te se zaposlio u tvornici aluminijske tvorničara Carla Berga, s kojim je radio na novoj aluminijskoj slitini (tzv. Schwarzov aluminijski). Pridobivši zanimanje ruskoga vojnog atašea, Schwarz je u Sankt Peterburgu 1893. g. izgradio zračni brod. No, optužen za špijunažu u korist Austrije, uništio ga je dan uoči predstavljanja javnosti i pobjegao u Zagreb, odakle je nastavio tražiti potporu za ostvarivanje svoje zamisli. Na kraju su mu ju pružili njemački car Vilim II., C. Berg i balonar Bartsch von Siegeld, dodijelivši mu 1895. g. na raspolaganje vojno uzletišta Tempelhof pokraj Berlina. Ondje je od aluminijske izgradio zračni brod oblika topovske granate, ispunjen vodikom, dugačak 48 m, promjera 12 m, mase 3560 kg, obujma 3697 m³; pokretao ga je benzinski motor snage 11,76 kW. Brod je prvi put uspješno iskušao 8. X. 1896. g., kada se zbog slabe kvalitete plina podignuo samo jedan metar. Prvi službeni let zakazan za 15. I. 1897. g. Schwarz nije dočekao. Ipak, let je obavljen 3. XI. 1897. g., kada se brod srušio zbog pada, a pilot se spasio iskakanjem iz letjelice. Potaknut Schwarzovom idejom, grof F. Zeppelin, od Schwarzove udovice za 15 000 njemačkih maraka otkupio je projekt s nacrtima, na osnovi kojih je 1900. god. izradio svoj brod i njime, nezasluženo stekao slavu tvorca prvoga zračnoga broda.

Srećko(Felix)Albini

Srećko (Felix) Albini, skladatelj i dirigent (Županja, 1869. – Zagreb, 1933.), bez sumnje najpoznatija osoba grada na Savi, hrvatski dirigent i skladatelj zagrebačke Opere. Glazbu je studirao u Grazu i Beču gdje je i počeo dirigentsku djelatnost u gradskom kazalištu. Skladao je orkestralna djela, uvertiru Tomislav, Koračnica Hrvata, klavirske kompozicije, operu Maričen, balet Na Plitvička jezera, operete Nabob ili prerađena kao Bosonoga plesačica, Madam Troubadour, Barun Trenk, Mala baronesa, igrokaz Pepeljuga, kantata Četiri godišnja doba i dr. Operetom Barun Trenk stekao je veliku popularnost diljem Europe i Amerike gdje je izvođena u najpoznatijim opernim kućama. Ipak, kako kaže

sam Albini, najmilija mu je bila ona izvedba 1908. u Zagrebu. U zagrebačkoj Operi Albini je djelovao kao dirigent od 1895. – 1902. te kao direktor od 1909. – 1919. g.

Mladen Pozajić

Mladen Pozajić, dirigent i skladatelj (Županja, 1905. – Sarajevo, 1979.). U Županji je proveo djetinjstvo. Muzičku akademiju završio je u Zagrebu gdje je studirao kompoziciju (B. Bersa), dirigiranje (F. Lhotka) i klavir (S. Stančić). Studij kompozicije nastavio u Parizu i Beču. Utemeljio je 1941. g. Komorni zbor Radio Zagreba. Dirigirao je simfonijskim orkestrima u Zagrebu, Sarajevu, Ljubljani, Dubrovniku i Mostaru te je gostovao u Njemačkoj, Austriji, Poljskoj, Francuskoj i Švicarskoj. Bio je dirigent Opere u Sarajevu (1947. -1963.) i profesor Muzičke akademije (1956. – 1972.). Skladao je za orkestar, klavir i zbor. U narodu su mu popularne skladbe kao npr. Ako si pošla spati, Oj more duboko i Kad ja pođoh na Bembašu.

Melita Lorković

Melita Lorković, pijanistica i sveučilišni profesor (Županja, 1907. – Zagreb, 1987.). Sestra Mladena Pozajića. Studij klavira završila u Zagrebu na Muzičkoj akademiji (1928.). Nastavila zatim studij u Parizu. Od 1929. do 1945. bila profesor na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Morala je pred 1948. na Muzičku akademiju u Beograd gdje je predavala do 1960. i potom na konzervatoriju u Kairu do 1972. Svojim interpretacijama uvrstila se u sam vrh svjetske pijanističke elite. Na koncertima je izvodila domaće autore.

Krunoslav Tkalac

Krunoslav Tkalac, nastavnik i povjesničar (Novi Slankamen, 1910. – Županja, 1978.). Nakon završene učiteljske škole i pedagoške akademije predavao je u raznim mjestima Srijema te u Pleternici, Babinoj Gredi i Županji. Već u mirovini preuzeo je ravnateljstvo županjskog Muzeja i bio urednik Županjskog zbornika te predsjednik Ogranka Matica Hrvatska 1970./71. Svoj znanstveni interes dolaskom u Županju posvetio je proučavanju povijesti. Objavio je 54 rada iz povijesti Slavonije 18. i 19. stoljeća.

Viktor Brunšmid

Viktor Brunšmid, trgovac i tiskar (Županja 1857. – Županja, 1925.). Potječe iz poznate županjske trgovačke obitelji. Naslijedio je u poslovima oca Matiju. Osim trgovinom bavio se i drugim poduzetničkim poslovima. Bio je suvlasnik jedne od županjskih ciglana. Vlasnik je Prve županjske tiskare (1883.). Jedan od osnivača Prve županjske štedionice (1894.) koja je imala značajnu ulogu u podupiranju obrtništva.

Ivo Balentović

Ivo Balentović (Županja, 1913. – Županja, 2001.), prozaik, pjesnik, urednik i prevoditelj. Bavio se novinarstvom i publicistikom, surađivao u brojnim novinama i časopisima, radio je kao radijski novinar. Često se potpisivao pseudonimima. Djela su mu prevedena na bjeloruski, bugarski, talijanski i češki, a sam je poeziju i prozu prevodio sa slovenskoga, makedonskog i najviše s bugarskoga. Bavio se i sportskom publicistikom. Pisao je za djecu. Dobitnik je brojnih nagrada i priznanja te povelje „Visoka žuta žita“ za trajan doprinos hrvatskoj književnosti (2000.). Zastupljen je u književnim antologijama, panoramama, enciklopedijama i leksikonima.

Stjepan Gruber

Stjepan Gruber, kulturni radnik (Zagreb, 1899. – Županja, 1970.). Radio kao profesor zemljopisa u raznim mjestima u Hrvatskoj. Od 1946. radi u Nižoj gimnaziji u Županji. Pokretač je mnogih akcija na području kulturne djelatnosti. Godine 1957. osnovao je Zavičajni muzej u Županji. Bio je prvi predsjednik Ogranka Matice hrvatske.

Marijan Matijević

Marijan Matijević, (Duboki Dol, 1878. – Županja, 1951.). Odlazeći kao mladić u svijet „trbuhom za kruhom“, već se tada isticao nadljudskom snagom i izdržljivošću. Poslije će ga u životu prozvati „najjačim čovjekom na svijetu“, „modernim Samsonom“ i „Herkulom zlatnog srca“. Matijević je osvojio brojne nagrade i medalje nastupajući po cijelom svijetu. Donirao je novac za Teslu i njegova istraživanja. Po snazi ali i po dobroti, nitko mu nije bio ravan. Cijeli svoj život darivao je zarađeni novac u korist ratom stradalih krajeva te organizacijama Crvenog križa, domovima invalida i ratne siročadi, bolesnoj i nemoćnoj djeci. Sebi je ostavljao tek toliko koliko bi mu trebalo za život. Sva svoja odlikovanja i sve jubilarne zlatnike, sav novac, sve dragocjenosti prodao je pod lomljeno zlato, a kada se Županja elektrificirala, donirao je za struju, te je samo imao petrolejku do kraja života. Tim primjerom je i opet potvrđivao odlike svoga atletskog duha, nesebičnost, humanost i solidarnost.

Katarina Hepburn, rođena Horvatić

Katarina Hepburn je rođena 20.10. 1875 g. kao kćer domaćeg kožuhara Đure Horvatića i majke Eve (rođ. Juzbašić). Stjecajem okolnosti 1893. g. u Valpovu se udaje za upravitelja Tvornice tanina u Županji Freda Hepburna (rođ. U Brixtonu, Engleska 17.3. 1869. g.) i zajedno s njim sudjeluje u gotovo svim društvenim, sportskim i kulturnim događanjima u Županji u periodu 1893.- 1940. kada Fred umire, a Katarina 1949. g. odlazi u Englesku gdje umire 1954. g. Osnivanje i djelovanje vatrogasnog društva, sportske igre, lov i nabava lovačkih pasa i engleskih plemenitih konja, humanitarni rad, školovanje siromašne djece i druge za Županju važne aktivnosti vezane su prvo za Fredovog oca, a nakon njegovog povratka u Englesku za Freda i Katarinu.

Slika 8. Katarina Hepburn rođena Horvatić i Fred Hepburn

Izvor: Preuzeto s: <https://www.tz-zupanja.hr/zupanja-kolijevka-nogometa-i-tenisa-u-hrvatskoj/sokacka-lady/> (19.7.2021.)

2.1.6. Stanovništvo

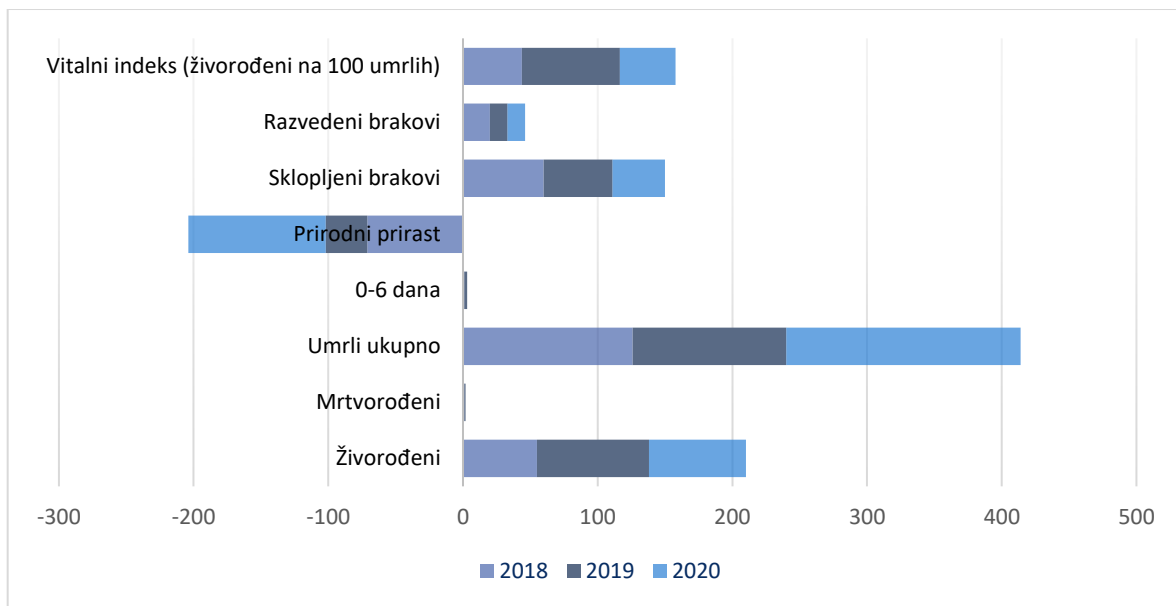
Prema službenim rezultatima Popisa stanovništva iz 2011. godine na području Vukovarsko – srijemska županije živi 179.521 stanovnika. Podaci Popisa iz 2011. godine nisu neposredno usporedivi s podacima Popisa iz 2001. godine kao ni s podacima prijašnjih popisa jer se statistička definicija ukupnog stanovništva primijenjena u Popisu iz 2011. godine razlikuje od onih koje su primijenjene u prijašnjim popisima. Unatoč tomu prikazan je indeks usporedbe s prethodnim popisom koji ukazuje na znatno smanjenje ukupnog broja stanovnika od čak 12,3% u odnosu na stanje iz 2001. godine kada je Županija imala 204.768 stanovnika. Negativni demografski trendovi su karakteristični za većinu slavonskih županija čime se Vukovarsko-srijemska županija uklapa u širi trend smanjenja broja stanovništva na području istočne Hrvatske. Prirodni prirast kao razlika živorođenih i umrlih osoba u Vukovarsko – srijemska županija je kontinuirano negativan posljednjih nekoliko godina, dolje u slici vidljiva je komparacija za razdoblje 2018., 2019. i 2020. Razvidno je smanjenje vitalnog indeksa, broj živorođenih na 100 umrlih.

Tablica 2. Prirodni prirast stanovništva grada Županje, usporedba 2018., 2019. i 2020. g.

	Živorodeni	Mrtvorodeni	Umrli ukupno	0-6 dana	Prirodni prirast	Sklopljen i brakovi	Razvedeni brakovi	Vitalni indeks (živorođeni na 100 umrlih)
Vukovarsko-srijemska								
2018.	1279	4	2283	8	-1004	908	202	6,3
2019.	1293	7	2193	8	-900	817	261	6,2
2020.	1227	6	2447	10	-1220	680	206	8,1
Županja								
2018.	55	1	126	1	-71	60	20	43,7
2019.	83	1	114	2	-31	51	13	72,8
2020.	72	-	174	-	-102	39	13	41,4

Izvor: Državni zavod za statistiku (2021). Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2021. Priopćenje, godina LVII, br. 7.1.1., preuzeto s: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/07-01-01_01_2021.htm?fbclid=IwAR2PTNqL4WstMnvExxGUFo2P6Pub96zNR-wHHJ28pakQI3nvsqcfuiq2ewE (20.07.2021.)

Graf 1. Prirodni prirast stanovništva grada Županje, usporedba 2018., 2019. i 2020. g.

Izvor: rad autora prema Državnom zavodu za statistiku (2021). Preuzeto s: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/07-01-01_01_2021.htm?fbclid=IwAR2PTNqL4WstMnvExxGUFo2P6Pub96zNR-wHHJ28pakQI3nvsacfuig2ewE (20.07.2021.)

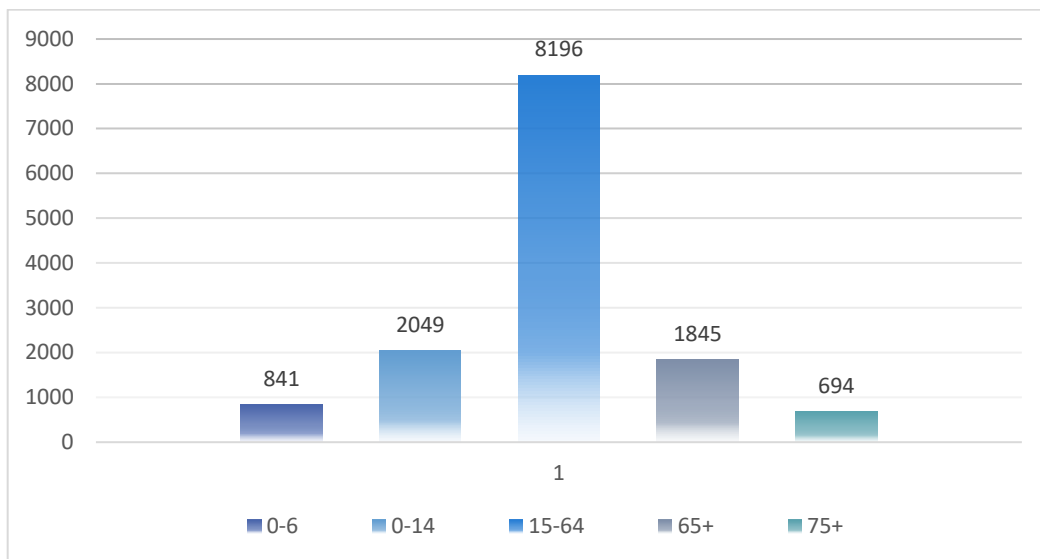
Prema popisu stanovništva iz 2011. g, na području Grada Županje živjelo je 12 090 stanovnika. Unatoč ratnim previranjima, migracijama i razaranjima, područje Županje je u devedesetim doživjelo povećanje broja stanovništva (čiji razlog očito leži u mehaničkom, a ne prirodnom povećanju broja). Složenost problema uvećao je rat, koji je na ovim prostorima indirektno pokrenuo nove demografske procese. Pokrenut je val izbjeglica iz susjedne BiH. Izbjegli stanovništvo našlo je privremeni smještaj u cijelom županijskom kraju. U vremenu poslije 1991. g. jasan je utjecaj migracija koje su se dogodile kao posljedica Domovinskog rata. Posljednji službeni popis stanovništva prema Državnom zavodu za statistiku iz 2011. g. prikazuje sljedeće podatke u tablici.

Tablica 3. Stanovništvo prema starosti i spolu u gradu Županji prema popisu iz 2011. g.

	Spol Sex	Ukupno Total	0 – 6 godina 0 – 6 years	0 – 14 godina 0 – 14 years	0 – 17 godina 0 – 17 years	0 – 19 godina 0 – 19 years	Žene u fertilnoj dobi (15 – 49 godina) Women of reproductive age (15 – 49 years)		Radno sposobno stano- vništvo (15 – 64 godine) Working -age population (15 – 64 years)	60 i više godina 60 years and over	65 i više godina 65 years and over	75 i više godina 75 years and over	Prosječna starost Average age	Indeks starenja Ageing index	Koeffcijent starosti Age coefficient
							svega Total	od toga 20 – 29 godina Among that: 20 – 29 years							
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Županja	sv./ All	12 090	841	2 049	2 577	2 926	-	-	8 196	2 521	1 845	694	39,7	86,2	20,9
	m/ M	5 899	437	1 057	1 319	1 483	-	-	4 080	1 072	762	250	38,4	72,3	18,2
	ž/ W	6 191	404	992	1 258	1 443	2 905	771	4 116	1 449	1 083	444	40,9	100,4	23,4

Izvor: Državni zavod za statistiku (2021). Preuzeto s: <https://www.dzs.hr/> (20.07.2021.)

Graf 2. Stanovništvo prema starosti i spolu u gradu Županji prema popisu iz 2011. g.

Izvor: rad autora prema Državnom zavodu za statistiku (2021). Preuzeto s: <https://www.dzs.hr/> (20.07.2021.)

2.1.7. Obrazovna struktura stanovništva

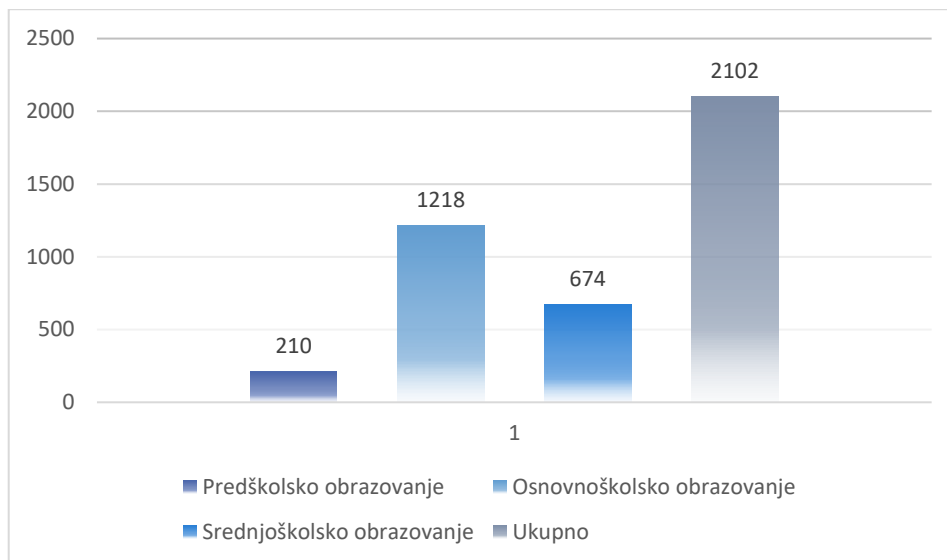
Prema podacima Državnog zavoda za statistiku iz 2011. godine u gradu Županji ukupno je broj stanovnika 12 090. U donjoj slici je navedena struktura stanovništva prema osnovno školskom i srednjoškolskom obrazovanju od ukupnog broja stanovnika prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine.

Tablica 4. Obrazovna struktura stanovništva grada Županje prema Državnom zavodu za statistiku – osnovna i srednja škola

	Spol Sex	Ukupno Total	Predškolsko obrazovanje Pre-school education	Osnovna škola Elementary education			Srednja škola Secondary education				
				svoga All	1 – 4 razred 1 – 4 grades of basic education	5 – 8 razred 5 – 8 grades of basic education	svoga All	industrijske i obrtničke Industrial and crafts schools	tehničke i srodne Technical and related schools	umjetničke Art schools	gimnazija Grammar schools
Županja	sv./ All	12 090	210	1 218	536	682	674	197	247	3	227
	m/ M	5 899	111	626	276	350	329	109	128	2	90
	ž/ W	6 191	99	592	260	332	345	88	119	1	137

Izvor: Državni zavod za statistiku (2021). Preuzeto s: <https://www.dzs.hr/> (20.07.2021.)

Graf 3. Obrazovna struktura stanovništva grada Županje prema Državnom zavodu za statistiku – osnovna i srednja škola

Izvor: rad autora prema Državnom zavodu za statistiku (2021). Preuzeto s: <https://www.dzs.hr/> (20.07.2021.)

Sljedeća tablica navodi broj visokoobrazovnih osoba u Županji od ukupnog broja stanovnika prema službenim podacima DZS-a iz 2011. godine.

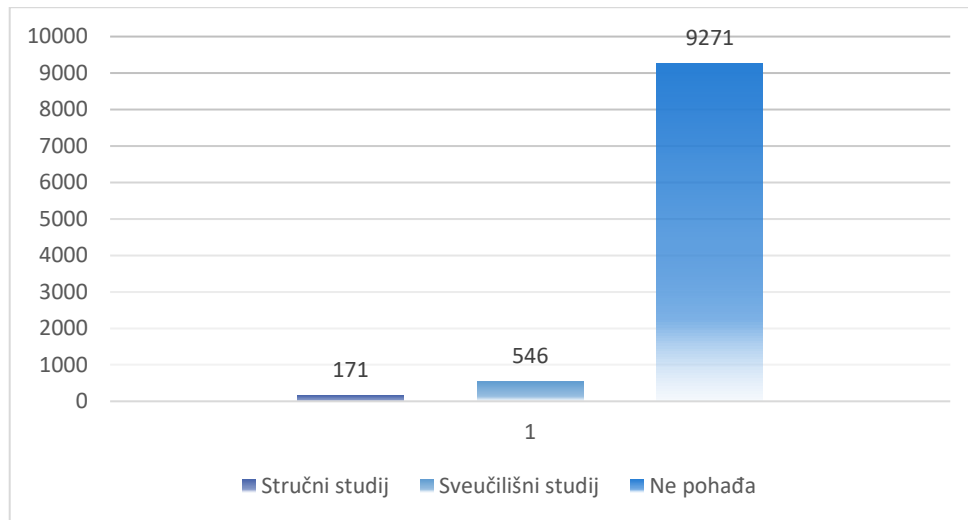
Tablica 5. Obrazovna struktura stanovništva grada Županje prema Državnom zavodu za statistiku – visoko obrazovanje

	Spol Sex	Visoko obrazovanje Higher education								Ne pohada Does not attend
		stručni studij Professional study			sveučilišni studij University study					
		svega All	stručni Professional study	specijalistički Specialist study	svega All	pred- diplomski Under- graduate study	diplomski i integrirani Graduate and integrated under- graduate and graduate study	poslije- diplomski i specijalistički, magistarski Postgraduate, graduate, specialist, Master's study	doktorski Doctoral study	
Županja	sv./ All	171	152	19	546	248	245	41	12	9 271
	m/ M	85	76	9	226	97	105	17	7	4 522
	ž/ W	86	76	10	320	151	140	24	5	4 749

Izvor: Državni zavod za statistiku (2021). Preuzeto s: <https://www.dzs.hr/> (20.07.2021.)

Graf 4. Obrazovna struktura stanovništva grada Županje prema Državnom zavodu za statistiku – visoko obrazovanje

Izvor: rad autora prema Državnom zavodu za statistiku (2021). Preuzeto s: <https://www.dzs.hr/> (20.07.2021.)

Što se tiče podatak koji se odnose isključivo na grad Županju na dan 17.8. 2021. godine, a koju vodi Hrvatski zavod za zapošljavanje, Ispostava Županja u evidenciji nezaposlenih osoba nalazi se ukupno 401 osoba iz Županje, od toga 170 muškaraca i 231 žena.

Tablica 6. Obrazovna struktura stanovništva Županje

Razina kvalifikacije nezaposlenih osoba	Broj osoba
Osobe bez završene srednje škole	72 osobe
Trogodišnja srednja škola	132 osobe
Četverogodišnja srednja škola	130 osoba
Viša stručna sprema/ Prvostupnici/ Visoko stručna sprema	67 osoba
Ukupno	401 osobe

Izvor: rad autora prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Ispostava Županja (2021). Preuzeto s: https://burzarada.hzz.hr/Posloprimac_RadnaMjesta.aspx (21.07.2021.)

Iz službenih podataka Državnog zavoda za statistiku i Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Ispostava Županja jasno je razvidna obrazovna struktura stanovništva u gradu Županji od srednje škole pa do visokog obrazovanja.

2.1.8. Narodnosna i vjerska struktura stanovništva

Prema podacima iz popisa stanovništva Državnog zavoda za statistiku iz 2011. godine struktura stanovništvo prema narodnosti za grad Županju je sljedeća: Od ukupnog broja stanovništva: Hrvati 99,60% (12 042 stanovnika); Srbi 0,85% (103); Slovaci 0,09% (11); Slovenci 0,02% (2); Ukrajinci 0,02% (2); Rusini 0,01% (1) i ostali 0,07% (8).

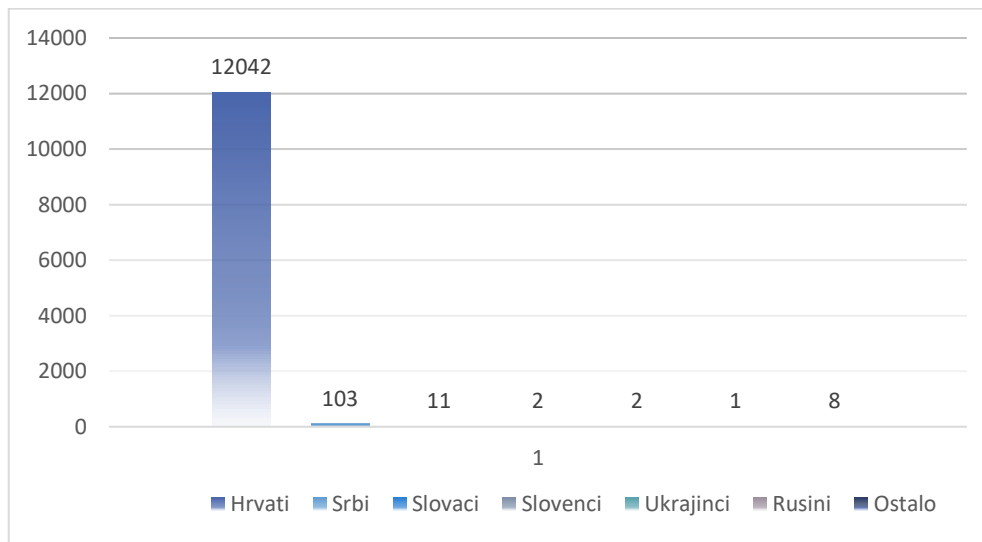
Tablica 7. Vjerska struktura stanovništva grada Županje

	Nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj <i>National minorities in Republic of Croatia</i>									Ostali <i>Other</i>	Regionalna pripadnost <i>Regional affiliation</i>	Izjasnili se u smislu vjerske pripadnosti <i>Declared religion</i>	Neraspo- redeno <i>Not classified</i>	Ne izjašnja- vaju se <i>Not declared</i>	Nepoznato <i>Unknown</i>
	Rusini <i>Ruthenians</i>	Slovaci <i>Slovaks</i>	Slovenci <i>Slovenians</i>	Srbi <i>Serbs</i>	Talijani <i>Italians</i>	Turci <i>Turks</i>	Ukrajinci <i>Ukrainians</i>	Vlasi <i>Vlachs</i>	Židovi <i>Jews</i>						
	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Županja %	1 0,01	11 0,09	2 0,02	103 0,85	-	-	2 0,02	-	-	8 0,07	5 0,04	29 0,24	3 0,02	19 0,16	62 0,51

Izvor: Državni zavod za statistiku (2021). Preuzeto s: <https://www.dzs.hr/> (21.07.2021.)

Iz gore navedene tablice jasno je razvidna struktura stanovništva grada Županje prema vjerskoj opredijeljenosti. Iz tablice je vidljivo da je lokalno stanovništvo homogeno u smislu jedne vjeroispovijesti odnosno ima malo nacionalnih manjina u ukupnoj populaciji grada.

Graf 5. Vjerska struktura stanovništva grada Županje

Izvor: rad autora prema Državnom zavodu za statistiku (2021). Preuzeto s: <https://www.dzs.hr/> (21.07.2021.)

2.1.9. Radno sposobno i aktivno stanovništvo

Radno sposobno i aktivno stanovništvo grada čine osobe s prebivalištem u gradu Županji. Službene podatke o broju nezaposlenih osoba na području grada vodi Hrvatski zavod za zapošljavanje. Područni ured Hrvatskog zavoda za zapošljavanje Vinkovci u svom sastavu ima tri ispostave. Ispostave Vinkovci i Županja, koje prema broju nezaposlenih ubrajamo u velike ispostave u organizacijskoj strukturi Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, a Ispostava Otok je mala ispostava. U ispostava Županja u kolovozu 2021. nalazi se 1706 osoba, od toga je 637 muškaraca, a 1069 žene. Ovdje je bitno naglasiti da su navedeni podatci sa šireg područja Županje, a ne samo grada Županje. Podatci koji se odnose isključivo na grad Županju navedeni su u donjoj tablici, na dan 10. kolovoza 2021. u Ispostavi Županja prema statističkim podacima zavoda evidentirano je u 2018. godini 599, u 2019. godini 495 i u 2020. godini 522 nezaposlene osobe. Ovaj podatak se odnosi na nezaposlene osobe iz Županje.

Tablica 8. Broj nezaposlenih prijavljenih u evidenciju HZZ-a s prebivalištem na području grada Županja prema spolu i razini obrazovanja

	(0) Bez škole i nezavršena osnovna škola	(1) Završena osnovna škola	(2.1) S.Š. do 3 godine te za KV i VKV radnike	(2.2) S.Š. u trajanju od 4 i više godina	(2.3) Gimnazija	(3) Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	(4) Fakultet, akademija, magisterij, doktorat	UKUPNO
31.12.2018.								
UKUPNO	15	120	216	136	27	38	47	599
Muškarci	9	55	107	67	13	7	17	275
Žene	6	65	109	69	14	31	30	324
31.12.2019.								
UKUPNO	10	103	169	106	25	28	54	495
Muškarci	4	42	83	50	11	8	21	219
Žene	6	61	86	56	14	20	33	276
31.12.2020.								
UKUPNO	8	87	171	145	31	38	42	522
Muškarci	3	34	92	65	13	11	17	235
Žene	5	53	79	80	18	27	25	287

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, ured za statistiku (2021), preuzeto s <https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=1> (10.08. 2021.)

Prema službenim statističkim podacima ureda za statistiku Hrvatskog zavoda za zapošljavanje na dan 10. kolovoz 2021. g. u Vukovarsko-srijemskoj županiji evidentirano je u 2018. godini 7860, u 2019. g. 6592 i u 2020. g. 7454 nezaposlenih osoba.

Tablica 9. Broj nezaposlenih prijavljenih u evidenciju nezaposlenih HZZ-a s prebivalištem na području Vukovarsko-srijemske županije prema spolu i razini obrazovanja

	(0) Bez škole i nezavršena osnovna škola	(1) Završena osnovna škola	(2.1) S.Š. do 3 godine te za KV i VKV radnike	(2.2) S.Š. u trajanju od 4 i više godina	(2.3) Gimnazija	(3) Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	(4) Fakultet, akademija, magisterij, doktorat	UKUPNO
31.12.2018.								
UKUPNO	191	1.861	2.749	2.053	200	413	393	7.860
Muškarci	100	793	1.265	758	87	136	117	3.256
Žene	91	1.068	1.484	1.295	113	277	276	4.604
31.12.2019.								
UKUPNO	155	1.523	2.255	1.764	155	353	387	6.592
Muškarci	62	622	1.081	693	59	116	123	2.756
Žene	93	901	1.174	1.071	96	237	264	3.836
31.12.2020.								
UKUPNO	163	1.503	2.580	2.146	201	450	411	7.454
Muškarci	71	592	1.231	861	78	138	137	3.108
Žene	92	911	1.349	1.285	123	312	274	4.346

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, ured za statistiku (2021), preuzeto s <https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=1> (10.08. 2021.)

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - iseljavanje mladih - veliki udio nezaposlenih u dobnoj skupini 18 - 30 - plaće u gradu Županji nalaze se ispod prosječne plaće u Republici Hrvatskoj - niska kupovna moć - veliki udio starog stanovništva - iseljavanje stručnog kadra deficitarnih zanimanja 	<ul style="list-style-type: none"> - povećanje mogućnosti zaposlenja - poboljšanje uvjeta za kvalitetan život i ostanak mladih obitelji - usklađivanje plaća sa ostatkom Republike Hrvatske - privlačenje investitora

2.2. Društvo

Postojeće stanje, razvojne potrebe i potencijali područja, u domeni društva i društvenih djelatnosti, analizirani su kroz segment odgojno-obrazovne strukture, zdravstva i socijalne skrbi, sportsko-rekreativne i kulturne sadržaje, te kroz organizacije civilnog društva, ostalu društvenu infrastrukturu i infrastrukturu općenito. Društvena analiza obuhvaća i analizu dostupnosti različitih usluga krajnjim korisnicima.

2.2.1. Pedagoško i osnovnoškolsko obrazovanje

U Vukovarsko-srijemskoj županiji, prema županijskoj razvojnoj strategiji, predškolski program odgoja i naobrazbe provodilo je 59 ustanova, od kojih je 40 dječjih vrtića i 19 drugih pravnih osoba. Osnovnoškolsko obrazovanje, na razini županije, provodi se u 55 osnovnoškolskih ustanova, od kojih je 48 osnovala županija, te 36 područnih škola. Na razini županije zabilježen je pad broja učenika, stoga se i broj razrednih odjeljenja smanjio, posebno u ruralnim područjima. Sukladno tome, pad broja učenika zabilježen je i u srednjoškolskom obrazovanju koje se provodi u 17 srednjih škola. Na području županije ne postoji sveučilište, ali postoje 5 visokoobrazovnih institucija: Veleučilište Lavoslav Ružička u Vukovaru; Poljoprivredni fakultet u Vinkovcima; Podružnica Preddiplomskog stručnog studija Drvne tehnologije u Vinkovcima u suradnji s Centrom kompetencija; Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija Osijek pri Sveučilištu J. J. Strossmayera u Vinkovcima; Veleučilište Baltazar iz Zaprešića u Županji (Konzultativni centar). Na području županije postoje 22 ustanove koje provode programe obrazovanja i osposobljavanja odraslih osoba s ciljem povećanja konkurentnosti radne snage na tržištu rada.

Dječji vrtić

Na području Županje djeluje jedna ustanova predškolskog odgoja u vlasništvu Grada – Dječji vrtić „Maslačak“ Županja. „Maslačak“ je javna ustanova koja obavlja djelatnost predškolskog odgoja. Vrtić djeluje kroz dva objekta, jedan veći u Centru Županje koji radi tijekom cijele godine i područni objekt u naselju Šećerana koji ne radi tijekom ljetnih mjeseci. Predškolski odgoj ostvaruje se u skladu s razvojnim osobinama i potrebama djece, te socijalnim, kulturnim, vjerskim i drugim potrebama obitelji. U vrtić je upisano 298 djece vrtićkog i jasličkog uzrasta, raspoređenih u 14 odgojnih skupina. Program Predškole obuhvaća ukupno 43 djece raspoređenih u 3 odgojne skupine. U okviru 10 satnog primarnog programa i programa Predškole, od 1994. g. uvode se i primjenjuju kratki glazbeni program i osnivanje zbora „Maslačak“ s 80-ak djece, te rano učenje engleskog jezika. Pored postojećih programa primjenjuje se i kratki program vjerskog odgoja. Sve navedene programe vode educirani djelatnici. Ukupan broj zaposlenih na neodređeno vrijeme iznosi 43, raspoređenih na 28 odgojitelja/-ica, 1 zdravstvenu voditeljicu, 4 radnika u upravi, 3 radnika u kuhinji, 1 domara, 1 domaćica-pralja i 5 spremačica. Na programima su Odlukom osnivača Grada Županje, a na zahtjev roditelja djece s teškoćama u razvoju, zaposlena na određeno vrijeme 2 pomoćna djelatnika za njegu, skrb i pratnju te radi potrebe zamjena 3 odgojitelja i 1 spremačica.

Slika 9. Dječji vrtić „Maslačak“ Županja - središnji objekt

Izvor: Dječji vrtić Maslačak (2021), preuzeto s: <http://www.dvmaslacak.hr/> (11.08.2021.)

Tijekom pedagoške godine ostvaruje se obvezni program predškole kojim su obuhvaćena djeca s područja Grada Županja. Polaznici su djeca koja nisu obuhvaćena redovitim ili drugim programom, a u dobi pred polazak u školu. Program se provodi u zasebno opremljenom prostoru 2-3 x tjedno po 3 školska sata u periodu od 1.listopada tekuće do lipnja naredne kalendarske godine. Program se provodi u dopodnevним satima i svaka skupina predškole kroz ovaj period ostvari više od 300 sati što pridonosi kvaliteti programa u odnosu na propisanih minimalnih 150 odnosno optimalnih 250 sati.

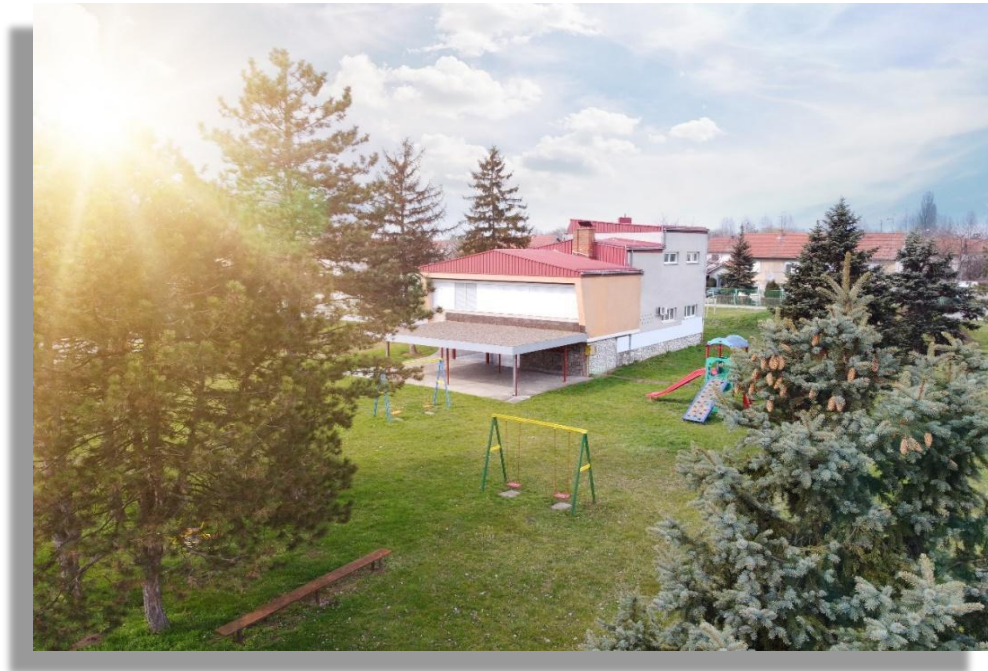
Ciljevi Dječjeg vrtića „Maslačak“ su sljedeći:

- a) razvoj svih djetetovih sposobnosti i potencijala,
- b) stjecanje socijalnih vještina, te znanja i vještina potrebnih za djetetov daljnji razvoj,
- c) uvažavanje i zadovoljavanje potreba obitelji i društvene zajednice.

Dječji vrtić Maslačak sustavno i konstantno radi na stručnom usavršavanju osoba zaposlenih za rad s djecom (što je i zakonska obveza) naročito za rad s djecom s posebnim potrebama i teškoćama u razvoju s obzirom na trend povećanog broja djece s teškoćama uključenim u redovite skupine.

Slika 10. Dječji vrtić „Maslačak“ – objekt u naselju Šećerana

Izvor: Dječji vrtić Maslačak (2021), preuzeto s: <http://www.dvmaslacak.hr/> (11.08.2021.)

Od 2019. g. Dječji vrtić Maslačak provodi licencirani program učeničke prakse 1.,2. i 3. g. srednjoškolskog obrazovanja za zanimanje kuhar. Kapaciteti vrtića u oba objekta za prihvata djece su sljedeći: 350 djece vrtićkog i jaslitskog programa, te 150 djece u programu predškole, što ukupno obuhvaća 500 djece. Slijedom navedenog i zbog što većeg obuhvata djece predškolskim odgojem, Grad Županja sufinancira boravak djece u vrtiću roditeljima djece s prebivalištem/boravištem u Županji.

Međutim, potrebno je istaknuti sljedeće probleme predškolskog odgoja:

- Iz godine u godinu povećava se potreba roditelja za smještajem djece predškolske dobi u dječjem vrtiću i to osobito za djecu jaslitske dobi,
- Provedba državnoga pedagoškog standarda predškolskog odgoja i naobrazbe (broj djece u skupini, ustroj DV „Maslačak“, i dr.),
- Tendencija povećanja broja djece u inkluziji (djeca s teškoćama u razvoju koja se uključuju u odgojne skupine redovitog programa ovisno o vrsti i stupnju teškoće), te time pojačana potreba zapošljavanja stručnih suradnika (pedagog, defektolog, logoped, psiholog, rehabilitator i dr.),
- Stvaranje jednakih uvjeta svoj djeci predškolske dobi,
- Cijenu usluge vrtića donosi osnivač te je podložna promjenama.

Potrebno je osvrnuti se na razloge povećane potrebe roditelja za smještajem djece jaslitske dobi u Dječji vrtić „Maslačak“. U prethodnom razdoblju došlo je do značajnih promjena u društvenom kontekstu, a te potrebe utječu i na potrebe u ovoj djelatnosti. Produžen je radni vijek, a mlade obitelji se sve manje mogu osloniti na bake i djedove. Činjenica je da je sve veći broj nukleus-obitelji, što utječe na povećane potrebe za smještajem djece u vrtić.

Današnji standardi koje treba zadovoljiti znatno su promijenjeni zbog novih spoznaja o razvoju djece sve životne dobi. To se odražava i na njihov broj u skupini i na broj potrebnog osoblja, te na prostorne uvjete. Smatra se kako će zbog tih razloga trend povećanja djece jasličke dobi za njihovim smještajem u vrtiću i dalje biti prisutan, neovisno o indikatoru nataliteta koji prikazuje pad. Stoga će u idućem razdoblju zadovoljavanje iskazanih potreba biti jedan od prioriteta u djelatnosti predškolskog odgoja.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - nedostatak smještajnih kapaciteta uslijed povećanog interesa roditelja za smještajem djece u vrtićima - promjena cijena usluge u smislu prihvatljivosti za sve socijalne kategorije - nedostatak stručnog kadra - slab fiskalni kapacitet za praćenje gradskog proračuna 	<ul style="list-style-type: none"> - povećanje smještajnog kapaciteta u dječjem vrtiću - nova zapošljavanja sukladno povećanju broja djece i edukacija postojećeg kadra - inkluzija djece s posebnim potrebama - zapošljavanje stručnjaka specifičnih zanimanja koji su nužni za rad s djecom s uočenim problemima u razvoju - jačanje fiskalnih kapaciteta za praćenje trenda porasta upisane djece u vrtiće

Osnovna škola

Grad Županja je podijeljen u dva upisna područja, između kojih je granica željeznička industrijska pruga. Južno od pruge je upisno područje Osnovne škole Ivana Kozarca Županja, koje je po površini i broju stanovnika izrazito veće od sjevernog upisnog područja, Osnovne škole Mate Lovraka Županja.

Osnovna škola Ivana Kozarca u Županji primarna je i najveća osnovna škola u gradu sa sljedećim podacima. Odgojno obrazovni rad izvodi 12 učitelja i učiteljica razredne nastave i 31 učitelja i učiteljica predmetne nastave, ukupno 43 učitelja/-ica. Nastava je u svim predmetima stručno zastupljena. Na čelu škole je ravnatelj Vladimir Jozanović, prof., a uz ravnatelja djeluju četiri stručne suradnice: pedagoginja, psihologinja i knjižničarka itd. Pored njih, u školi je zaposleno 15 osoba koje čine administrativno-tehničko osoblje (tajnica, računovođa, administratorica, domari, kuharice i spremačice).

Odgojni ciljevi škole Ivana Kozarca su sljedeći:

- promicanje općih vrijednosti, poštovanje života, razvijanje samopoštovanja;
- promicanje vrijednosti obitelji;
- promicanje vrijednosti rada, razvijanje poduzetničkog duha, razvijanje osobne odgovornosti za zdravlje;
- promicanje tolerancije i poštovanje različitosti;
- promicanje jednakovrijednosti spolova;
- promicanje ljubavi i ponosa prema zavičaju i domovini.

Kurikulumska odgojno-obrazovna područja su:

- jezično-komunikacijsko područje,
- matematičko područje,
- prirodoslovno područje,
- tehničko i informatičko područje,
- društveno-humanističko područje,
- umjetničko područje,
- tjelesno i zdravstveno područje.

Slika 11. Osnovna škola Ivana Kozarca Županja

Izvor: Osnovna škola Ivana Kozarca Županja (2021), preuzeto s: <http://os-ikozarca-zu.skole.hr/> (11.08.2021.)

U tablici kako slijedi navedeni su osnovni podatci o Osnovnoj školi Ivana Kozarca u Županji.

Tablica 10. Osnovni podatci o školi Ivana Kozarca Županja

Naziv škole	Osnovna škola Ivana Kozarca Županja
Adresa	Dr. Franje Račkog 30
Telefon	032 831 442, 032 831 143
e-mail	http://os-ikozarca-zu.skole.hr/skola/kontakti
Županija	Vukovarsko – srijemska županija
Broj učenika razredna nastava (1. – 4. razr.)	230
Broj učenika predmetna nastava (5. – 8. razr.)	235

Broj učenika u glazbenom odjelu	72
Broj učenika s teškoćama u razvoju	24
Ukupan broja razrednih odjela	25
Ukupan broj radnika	69
Broj učitelja razredne nastave	12
Broj učitelja predmetne nastave	31
Broj stručnih djelatnika	4
Broj ostalih djelatnika	15
Ravnatelj	Vladimir Jozanović, prof.
UKUPNO UČENIKA	465

Izvor: rad autora prema podacima Osnovne škole Ivana Kozarca (2021). Preuzeto s: <http://os-ikozarca-zu.skole.hr/> (11.08.2021.)

U tablici gore navedeni su osnovni podatci o radu škole, broju učenika, nastavnika i općenito informacije o Osnovnoj školi Ivana Kozarca u Županji. Osnovna škola Ivana Kozarca je u školskoj godini 2021./2022. g. upisala 465 učenika i učenica koji nastavu pohađaju u dvije smjene na dan 06.09. 2021. g.

Osnovna škola Mate Lovraka Županja nalazi se u sjevernom djelu Grada i obuhvaća dio Grada od autoceste, Naselja šećerane, Ul. Mladena Ćatića, Strossmayerove ulice do industrijske pruge, te naselja Virovi I. i II. do pruge. Područje oko škole je urbanizirano, što znači da ima vodu, električnu energiju, ceste te je u okolici škole izgrađena staza za pješake. Najudaljenija ulica iz koje učenici putuju u školu je Ulica Mladena Ćatića (oko 4 km). Neki učenici putuju i s lokacija koje su bliže školi (oko 4 km) ali nema nogostupa i put nije dovoljno siguran te je za njih organiziran prijevoz.

Tablica 11. Osnovni podatci o školi Mate Lovraka Županja

Naziv škole	Osnovna škola Mate Lovraka
Adresa	Alojzija Stepinca 18, 32 270 Županja
Telefon	032-831-182
e-mail	os.mlovraka.zu@os-mlovraka-zu.skole.hr
Županija	Vukovarsko – srijemska županija
Broj učenika razredna nastava (1. – 4. razr.)	68
Broj učenika predmetna nastava (5. – 8. razr.)	108
UKUPAN BROJ UČENIKA	176
Broj razrednih odjela razredna nastava (1. - 4. razr.)	4
Broj razrednih odjela predmetna nastava (5. – 8. razr.)	7
UKUPNO	11
Broj učitelja razredne nastave	4
Broj učitelja predmetne nastave	22

Broj stručnih djelatnika	4
Broj ostalih djelatnika	6
Ravnatelj	Marijan Oršolić, prof.
UKUPNO DJELATNIKA	36

Izvor: rad autora prema podacima Osnovne škole Mate Lovraka (2021). Preuzeto s: <http://os-mlovraka-zu.skole.hr/> (11.08.2021.)

Iz gornje tablice je vidljivo da je u školskoj 2021./2022. g. upisano 176 učenika na dan 06.09. 2021. g., a ukupan broj djelatnika škole je 36. Rad škole odvija se nesmetano i postoje svi uvjeti za nesmetan rad i organizaciju rada unatoč epidemiološkoj situaciji. Inače se rad u školi odvija u jednoj/prvoj smjeni, no zbog pandemije uzrokovane COVID-19 i epidemiološke situacije, rad se odvija u dvije smjene i sat je skraćen na 40 minuta. Povremeno se u školi obavljaju poslovi i subotom (likovnjaci, sportske aktivnosti, prva pomoć i dr.). Izborna, dodatna nastava i izvannastavne aktivnosti se odvijaju nakon redovne nastave.

Tablica 12. Školski prostor OŠ Mate Lovraka Županja

Red broj	Namjena	Broj prostora	Površina u m ²
1.	Učionice za razrednu nastavu	5	340 m ²
2.	Specijalizirane učionice za predmetnu nastavu	5	370 m ²
3.	Kabineti (biologije, kemije, fizike, tehničke kulture)	1	96 m ²
4.	Dvorana za TZK	1	568 m ²
5.	Radionica za tehničku kulturu	-	-
6.	Školska kuhinja (kuhinja, ostava i blagovaonica)	1	102 m ²
7.	Informatička učionica	1	75 m ²
8.	Učionica za vjeronauk	-	-
9.	Knjižnica	1	74 m ²
10.	Upravni dio (soba ravnatelja, soba defektologa, tajništvo, računovodstvo i soba psihologa)	5	67 m ²
11.	Površina ostalih popratnih prostora	-	607 m ²
12.	Zatvorena površina škole (bez tavanskog prostora)	-	2299
13.	Površina vanjskih površina škole	-	5790 m ²

Izvor: Osnovna škola Mate Lovraka Županja (2021). O školi, preuzeto s: <http://os-mlovraka-zu.skole.hr/skola> (11.08.2021.)

Odgojno obrazovni rad izvodi 4 učitelja/ica razredne nastave i 22 učitelja/ica predmetne nastave, ukupno 26 učitelja/ica. Nastava je u svim predmetima stručno zastupljena. Učitelji i učiteljice koji rade na nepuno radno vrijeme i dopunu radnog vremena ostvaruju u drugoj školi (OŠ I. Kozarca Županja) je 8. Na čelu škole je ravnatelj Marijan Oršolić, prof., a uz ravnatelja djeluju četiri stručne suradnice, defektologinja, psihologinja i knjižničarka itd. Pored njih u školi je zaposleno 6 osoba koje čine stručne i ostale djelatnike (tajnica, računovođa, domar, spremačice i kuharica). OŠ Mate Lovraka njeguje kulturnu, društvenu i duhovnu baštinu te tako čuvaju svoj nacionalni identitet. Tijekom godine učenici se sa svojim učiteljima

i roditeljima uključuju u kulturne manifestacije koje afirmiraju tradiciju, stare običaje i ljubav prema slavonskom kraju. Posebnu pozornost pridaju očuvanju hrvatskog jezika i aktivnostima u području jezičnog stvaralaštva, o čemu svjedoče brojni uspješni rezultati njihove novinarske i literarne sekcije. Unutar škole organiziraju se humanitarne akcije kojima pokazuju osjetljivost za potrebite i ističu solidarnost kao važnu vrijednost odgojnog djelovanja.

Odgojni ciljevi škole su sljedeći:

- poticati razvoj emocionalnih i socijalnih vještina, kritičkog mišljenja i kreativnih potencijala učenika;
- promovirati prijateljsko i suradničko ozračje u školi i na relaciji škola-roditelji i škola-lokalna zajednica;
- pripremati učenike za profesionalni, osobni i društveni život nakon škole;
- gajiti svijest o nacionalnom identitetu;
- razvijati osjećaj privrženosti-pripadanja školskoj zajednici
- poboljšati kvalitetu i učinkovitost nastave;
- poboljšati kompetencije poduzetnosti i inicijativnosti.

Slika 12. Osnovna škola Mate Lovraka u Županji

Izvor: Osnovna škola Mate Lovraka Županja (2021). O školi, preuzeto s: [http://os-mlovraku-skole.hr/skola](http://os-mlovraku.skole.hr/skola) (11.08.2021.)

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - nedovoljni infrastrukturni kapaciteti školskih i predškolskih ustanova - smanjenje broja radnih mjesta nastavnog osoblja zbog negativnog trenda upisane djece - uskladiti odgojno obrazovni proces sa najnovijim kurikulumom i novim obrazovnim programom - nedostatak stručnog kadra (defektolog, psiholog/pedagog) 	<ul style="list-style-type: none"> - sufinanciranje školskog pribora (radne bilježnice itd.) za sve učenike osnovnih škola u gradu Županji - osigurati besplatni obrok za sve učenike osnovnih škola - inkluzija djece s posebnim potrebama - zapošljavanje stručnjaka specifičnih zanimanja koji su nužni za rad s djecom s učenim problemima

2.2.2. Srednjoškolsko obrazovanje

Na području Grada Županja djeluju tri srednje škole: Gimnazija Županja, Tehnička škola i Obrtničko-industrijska škola Županja. Osnivač svih škola na području Grada je Vukovarsko-srijemska županija. U školskoj 2021./2022. g. upisano je ukupno 930 učenika/ica, dok je u školskoj 2011./2012 g. upisano ukupno 1585 učenika/ica što je smanjenje od 655 učenika/ica ili 41% u razdoblju od 10 godina.

Tablica 13. Pregled upisanih učenika u srednje škole na području Grada Županje u školskoj 2021./2022. godini

SREDNJA ŠKOLA	BROJ UČENIKA
Gimnazija Županja	269
Tehnička škola Županja	198
Obrtničko-industrijska škola Županja	463
UKUPNO	930

Izvor: rad autora prema službenim podacima Grada Županje (2021).

U Gimnaziji Županja se nastava odvija u dvije smjene (u planu je jednosmjenska nastava), a trenutno je upisano 269 učenika/ica u 14 odjela u 2021./2022. g. U školi je zaposleno 46 djelatnika, od kojih je 35 nastavnika (+ravnatelj), 2 stručna suradnika, 2 osobe zaposlene kao administrativno-tehničko osoblje, te 6 osoba kao pomoćno osoblje. Obrazovno područje uključuje učenike: Opća i Prirodoslovno-matematička gimnazija, te izvođenje obrazovanja odraslih, točnije program i osposobljavanje za operator računala za tekst i operator obrade podataka. Gimnazija je smještena u zgradi srednjih škola, Veliki kraj 42, na drugom katu zajedničke zgrade. Nastavni prostor uključuje 11 univerzalnih učionica, 1 specijaliziranu učionicu i knjižnicu, dok izvannastavni prostor uključuje zbornicu, arhiv, sanitarije, amfiteatar, športsku dvoranu podijeljenu u dva dijela (u dvorani nastavu izvode sve tri srednje škole). U svim učionicama postavljena su računala, projektori i interaktivne ploče. U gimnazijskoj knjižnici učenicima je na raspolaganju velik knjižni fond lektira i stručna literatura.

U Tehničkoj školi Županja nastava se odvija u dvije smjene, a trenutno je upisano 198 učenika i učenica u 8 razrednih odjela. U školi je ukupno zaposleno 35 djelatnika, s tim da je za 23 djelatnika jedini poslodavac Tehnička škola Županja, dok 12 djelatnika osim u Tehničkoj školi radi i kod drugih poslodavaca (u dvije ili više škola).

Tablica 14. Broj učenika i djelatnika u Tehničkoj školi Županja

BROJ DJELATNIKA	BROJ ODJELJENJA	BROJ UČENIKA
25 nastavnika	8	198
1 suradnik u nastavi		
1 ravnatelj		
0,5 psihologa		
0,5 pedagoga		
1 tajnik		
1 voditelj računovodstva		

2 spremačice		
0,5 domar		

Izvor: Tehnička škola Županja (2021). Preuzeto s: <http://ss-tehnicka-zupanja.skole.hr/> (11.08.2021.)

Obrazovno područje uključuje redovne učenike koji nakon završetka srednjoškolskog obrazovanja stječu strukovno obrazovanje za stjecanje srednje stručne spreme u područjima rada strojarstvo, za zanimanje strojarski računalni tehničar i strojarski tehničar; te elektrotehnika, za zanimanje elektrotehničar. Tehnička škola smještena je u zgradi srednjih škola u Županji, Veliki kraj 42, na prvom katu zajedničke zgrade. Nastavni prostor Tehničke škole uključuje 2 učionice opće namjene s računalima [2.EP i 9.SN], 1 elektro laboratorij [1.EL] koji koriste i učenici Obrtničko-industrijske škole, 1 laboratorij za mehatroniku, 1 kabinet elektroinstalacija i opće namjene [10.EIN], 1 laboratorij kemije [8.KEM] koji koriste i učenici Gimnazije, 1 kabinet s računalima za CAD/CAM s pristupom internetu [4.CAD], 1 učionica opće namjene [3.SP], 1 učionica opće namjene za izvannastavne aktivnosti, strane jezike i drugo (oznake 5.MAL), praktikum (oznake CNC) za CNC u prostoru Obrtničko-industrijske škole, Ulica Ilirskog preporoda 32, gdje se odrađuju radioničke vježbe. Školska knjižnica je zajednička s Gimnazijom. Učenicima je na raspolaganju velik knjižni fond i stručna literatura.

U Obrtničko-industrijskoj školi Županja trenutno je upisano 463 učenika i učenica u 32 razredna odjela. Nastava je organizirana u dvije smjene, tako da se raspored sati planira i realizira u dva kalendarska tjedna. Teorijska nastava odvija se u prostorijama škole na tri lokacije (Veliki kraj 42 i Ilirskog preporoda 32 u Županji te u Osnovnoj školi Ivan Meštrović u Drenovcima), a praktična nastava i stručna praksa u školskim radionicama, poduzećima i obrtničkim radionicama. U školi je ukupno zaposleno 99 djelatnika, od kojih je 83 nastavnika/profesora, uključujući ravnatelja, 3 stručna suradnika, 5 administrativno-tehnička osoblja i 8 pomoćnog osoblja. Obrazovno područje uključuje redovne učenike koji nakon završetka srednjoškolskog obrazovanja stječu tehničko i stručno obrazovanje u obrazovnim područjima: elektrotehnika i računarstvo; strojarstvo, brodogradnja i metalurgija; tekstil koža; ekonomija, trgovina i poslovna administracija; turizam i ugostiteljstvo; osobne usluge zaštite i druge usluge; ostalo obrazovanje (stjecanje niže stručne spreme). Uz temeljnu djelatnost škola može obavljati i sljedeće djelatnosti: frizerski saloni i saloni za uljepšavanje; građenje, uporaba i uklanjanje građevina; kupnja i prodaja robe; obavljanje trgovačkog posredovanja na domaćem i inozemnom tržištu; pripremanje hrane i pružanje usluga prehrane; pripremanje hrane za potrošnju na drugom mjestu sa ili bez usluživanja i opskrba tom hranom (catering); proizvodnja odjeće; popravak električnih aparata za kućanstvo; proizvodnja metalnih konstrukcija; proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. od metala; obrada i presvlačenje metala, opći mehanički radovi; proizvodnja brava i okova; proizvodnja ostalih proizvoda od metala; proizvodnja uređaja za dizanje i prenošenje; proizvodnja neelektričnih aparata za kućanstvo; proizvodnja karoserija, prikolica i poluprikolica; proizvodnja ostalih vozila; proizvodnja ostalih namještaja za poslovne prostore. Obrtničko-industrijska škola smještena je u prizemlju zgrade srednjih škola u Županji, Veliki kraj 42. Na toj adresi škola sadrži 9 učionica opće namjene; 2 kabineta za nastavu informatike; praktikum za zanimanje konobar/kuhar; prostore školske knjižnice, zbornice, pedagoško-razvojne službe, ravnatelja, tajništva, domara i spremačica; kotlovnice i spremište; veliki školski hol; arhiv; sanitarni čvor; komunikacije; sportsku dvoranu u kojoj nastavu izvode sve tri škole (dvorana podijeljena u dva dijela). Na adresi Ilirskog

preporoda 32 škola sadrži 5 učionica opće namjene, kabinet elektrotehnike, praktikum za frizere, praktikum za fitofarmaceute, frizerski salon, zbornicu i prostor za spremačicu te domara, praktikum za strojarstvo, radionica za obrazovni sektor strojarstva, radionica za obrazovni sektor tekstil i koža, radionica za obrazovni sektor elektrotehnika i računarstvo. U sklopu srednjoškolskog obrazovanja potrebno je spomenuti kako Grad Županja od 2008. godine učenicima sve tri srednje škole financira prijevoz iz mjesta iz kojih dolaze do Županje, jer ima i velik broj učenika koji srednju školu pohađaju u Županji a imaju prijavljeno boravište izvan Županje, odnosno po okolnim naseljima. Grad Županja je izdvojio u obliku novčanih naknada za kupovinu školskog pribora i radnih bilježnica za svu djecu u 2018. godini 732.100,00 kn, u 2019. godini 432.397,00 kn, a u 2020. godini 373.000,00 kn. Iz navedenih podataka je vidljiv pad iznosa kroz zadnje tri godine odnosno evidentan je pad potrebe za kupovinom školskog pribora temeljem smanjenja broja učenika u osnovnim i srednjim školama. Također, Grad je izdvojio 29.000,00 kuna za školsku prehranu namijenjenu onoj djeci u riziku od siromaštva koja nisu uključena kroz projekt „Užina za sve“, kroz koji Vukovarsko-srijemska županija već četvrtu godinu osigurava financijska sredstva za prehranu djece u riziku od siromaštva iz 17 osnovnih škola.

Slika 13. Zgrada tri srednje škole u Županji

Izvor: Županjac.net (2021). Preuzeto s <https://zupanjac.net/broj-mjesta-za-upis-u-srednje-skole-u-zupanji/> (11.08.2021.)

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - neusklađenost srednjoškolskih programa s potrebama tržišta - nedostatak stručnog kadra (psiholog/pedagog...) - nedovoljni infrastrukturni kapaciteti školskih i predškolskih ustanova - prekid radnog odnosa nastavnog osoblja zbog smanjenja broja upisane djece 	<ul style="list-style-type: none"> - otvaranje novih programa za zanimanja koja tržište prepoznaje kao potrebna - inkluzija djece s posebnim potrebama - zapošljavanje stručnjaka specifičnih zanimanja koji su nužni za rad s djecom s učenim problemima

2.2.3. Visoko obrazovanje

Grad Županja od 2020. godine u proračunu osigurava značajna novčana sredstva za studentske stipendije i svake godine raspisuje natječaj putem kojeg svi redovni studenti ostvaruju pravo na stipendije prema sljedećim iznosima:

- 800,00 kuna za studente s prosjekom ocjena veći od 4,00,
- 600,00 kuna za studente s prosjekom ocjena između 3,5 i 4,00
- 400,00 kuna za studente s prosjekom ocjena manjih od 3,5.

Isto tako Grad Županja subvencionira troškove prijevoza učenika srednjih škola i studenata koji studiraju u Vukovarsko-srijemskoj županiji, u iznosu od 33% mjesečne karte, te u tu svrhu u proračunu osigurava potrebna novčana sredstva. Potrebno je spomenuti kako Grad među prvim gradovima u Hrvatskoj nakon završetka studija sufinancira pripravništvo u Županji, a u dogovoru i suradnji s lokalnim poduzećima i poslovnim objektima. Tu mogućnost je do danas iskoristilo više od 200 pripravnika.

Grad Županja osobito potiče školovanje i zadržavanje mladih u Županji tako da sufinancira školarine na preddiplomskim i diplomskim studijima. Od 2018. g. do 2021. g. temeljem strateškog partnerstva Grad je sufinancirano školarine studentima koji su pohađali studijske programe Europske poslovne škole Zagreb. Od 2021. Grad je sklopio suradnju s Veleučilištem s pravom javnosti Baltazar Zaprešić čime se proširila ponuda i mogućnost školovanja za sve zainteresirane za nastavak usavršavanja kroz visokoškolske programe. Studijski programi Veleučilišta Baltazar koji su u ponudi u online modelu su: Poslovna ekonomija i financije na preddiplomskoj razini i Management javnog sektora na diplomskoj razini. Navedena visokoobrazovna institucija strateški je partner ne samo u polju visokog obrazovanja za mlade ljude u gradu i šire nego u poljima cjeloživotnog obrazovanja te u nizu svih drugih planiranih projekata.

Grad Županja je izdvojio za prijevoz srednjoškolaca i studenata u 2018. g. 110.722,00 kn, u 2019. g. 121.984,00 kn te u 2020. g. 73.595 kn. Grad i u 2021. godini sufinancira prijevoz učenika i studenata. Učenike srednjih škola sufinancira u iznosu 100%, a studente putnike koji se školuju na području Vukovarsko-srijemske županije u iznosu 33% mjesečne karte kod prijevoznika Čazmatrans Vukovar d.o.o. i Polet d.o.o. Vinkovci.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - nedovoljna ponuda visokoobrazovnih programa na području grada i županije - uskladiti visokoobrazovne studijske programe s potrebama tržišta rada na ovom području 	<ul style="list-style-type: none"> - sufinancirati studente s prebivalištem u gradu Županji s ciljem zadržavanja mladih na ovom području - posebno stipendirati deficitarna zanimanja

2.2.4. Cjeloživotno obrazovanje

U Gradu Županji djeluju tri učilišta: Učilište Modus, Učilište Studium Županja i Učilište Županja.

Učilište Modus Županja je ustanova za obrazovanje odraslih namijenjena njihovom ostvarivanju prava na slobodan razvoj osobnosti, osposobljavanja za zapošljavanje (stjecanje kvalifikacija za prvo zanimanje, prekvalifikacije, stjecanje i produbljanje stručnog znanja, vještina i sposobnosti) i osposobljavanje za aktivno građanstvo. Svojim aktivnostima potiču cjeloživotno učenje stvarajući i provodeći široku paletu obrazovnih programa zanimljivih učenicima, studentima, zaposlenima ili onima koji traže posao kao i pojedincima u zreloj dobi, pokrivajući tako različita područja i interese. Od programa obrazovanja najzastupljenije su prekvalifikacije i/ili osposobljavanje za ekonomiju, trgovinu i poslovnu administraciju, graditeljstvo i geodeziju, poljoprivredu, prehranu i veterinu, strojarstvo i metalurgiju, te usluge zaštite.

Učilište Studium Županja ustanova je za obrazovanje odraslih i predstavlja vodeću instituciju u ovoj grani obrazovanja. Kao takva omogućuje svojim polaznicima vrhunske stručnjake i uvjete rada na područjima programa obrazovanja koje provodi: srednje škole i prekvalifikacije, osposobljavanje i usavršavanje, javna nabava, tečajevi stranih jezika, škola brzog čitanja i mudrog učenja, fitness akademija Slavonija. Dugogodišnjim radom na područjima prekvalifikacije, dokvalifikacije, osposobljavanja i usavršavanja svojih polaznika kontinuirano mijenjaju kvalitativnu strukturu radnog stanovništva i potencijalne radne snage na području cijele Hrvatske, ne samo Grada Županja i okolice.

Učilište Županja je ustanova za obrazovanje odraslih osoba osnovana je 2009. godine. Od tada je kroz programe prošlo više stotina polaznika, a u Učilištu se izvode programi: a) osnovne škole; b) osposobljavanja za prvo zanimanje (njegovatelj/ica starijih i nemoćnih osoba); c) srednje škole (prodavač/ica te ekonomist/ica). Osnovnoškolsko obrazovanje te programi za osposobljavanje su besplatni; za polaznike ih plaća Ministarstvo znanosti i obrazovanja, a provode se u sklopu projekta "Za Hrvatsku pismenosti, put do željene budućnosti". Namijenjeni su svim osobama starijima od 15 godina koji nisu završili osnovnu školu ili nemaju zanimanje. Nastava se izvodi konzultativnim putem.

2.2.5. Zdravstvo i socijalna skrb

Dom zdravlja Županja osnovan je 18. veljače 1959. g. Rješenjem Narodnog odbora općine Županja, uz suglasnost republičke vlasti napisane 23. siječnja 1959. godine pod brojem 01-9829-1958. na rješenje narodnog odbora općine Županja pod brojem 01-3215/2-1958. od 23. listopada 1958. g. Dom zdravlja kao zdravstvena ustanova za pružanje zdravstvene zaštite stanovništvu na području županjske Posavine provodi zdravstvene djelatnosti na primarnoj razini sukladno mreži javne zdravstvene službe (obiteljska medicina, dentalna zdravstvena zaštita, dentalna tehnika, zdravstvena zaštita žena, dojenčadi i predškolske djece, laboratorijska dijagnostika, sanitetski prijevoz, patronažna zdravstvena zaštita, palijativna zdravstvena zaštita, medicina rada i ljekarnička djelatnost, tj. opskrba pučanstva lijekovima, potrošnim sanitetskim materijalom i ortopedskim pomagalicama) kao i izvanbolničku specijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu i dijagnostiku.

U gradu Županja organiziran je rad po djelatnostima:

- a) Ordinacija obiteljske medicine, 7 timova (6 timova privatna praksa);
- b) Ordinacija dentalne zdravstvene zaštite, 5 timova (4 privatne praksa i 1 privatna praksa u vlastitom prostoru);
- c) Patronažna zdravstvena zaštita, 2 tima;
- d) Dentalni laboratorij, 3 tehničara;
- e) Sanitetski prijevoz, 4 tima
- f) Ordinacija za zdravstvenu zaštitu djece, 2 tima (privatna praksa);
- g) Zdravstvena zaštita žena, 2 tima (privatna praksa);
- h) Laboratorijska dijagnostika, 1 tim (privatna praksa);
- i) Ljekarna, 2 tima + 3 privatne;
- j) Medicina rada i sporta, 1 tim;
- k) Palijativna skrb, 1 tim;
- l) Ordinacija fizikalne medicina, 1 tim (privatna praksa);
- m) Fizikalna terapija, 1 tim (privatna praksa);
- n) Ortodont, 1 tim;
- o) RTG i UZV dijagnostika, 1 tim;
- p) Psihijatar, 1 tim;
- q) Hemodijaliza, 1 tim (32 pacijenta);
- r) Internista, 2 tima;
- s) Kirurg, urolog, neurolog (rad organiziran u određene dane u tjednu);
- t) Oftalmolog u vlastitom prostoru, 1 tim (privatna praksa).

Rad hitne medicine organiziran je 0-24 sata u okviru Zavoda za javno zdravstvo Vukovarsko – srijemske županije. Organiziran je i rad Zavoda za javno zdravstvo Vukovarsko – srijemske županije: epidemiologija i školska medicina.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - nedostatak liječničkog kadra (doktora medicine, doktora medicine specijalista: obiteljske medicine, interne medicine, pedijatrije, ginekologije i opstetricije, ortodontije, radiologije, oftalmologije), - nedostatak magistara farmacije, - nedovoljna prilagodba osobama s invaliditetom (obilježja i signalizacija za gluhe i slijepe osobe), - neuređenost odlaganja i odvoza kućnog otpada, - neuređenost parkirališta, pristupa vozilom na ulaze zgrada i osiguranje parkiranja invalidima i službenim vozilima, 	<ul style="list-style-type: none"> - potrebno je osigurati dodatne mjere uz zapošljavanje potrebnih kadrova (osiguranje stana, plaćanje stanarine), - izgraditi nove prilaze s potrebnom signalizacijom za osobe s invaliditetom, - u suradnji s gradskim uredima i tvrtkama osigurati EU sredstva za dodatne potrebne radove očuvanja okoliša, sigurnog odvoza otpada, održavanje reda i korištenja parkirališta i sigurnog protoka vozila između Doma zdravlja Županja i susjednih ustanova (Gradsko društvo Crvenog križa Županja, Centar za socijalnu skrb i osnovna škola).

Slika 14. Dom zdravlja Županja

Izvor: Dom zdravlja Županja (2021). Preuzeto s: <http://www.dom-zdravlja-zupanja.hr/?o=galerija> (11.08.2021.)

Na području Grada Županja socijalna skrb je organizirana putem Centra za socijalnu skrb u Županji. Skrb o starijim osobama na prostoru Grada organizirana je kroz pomoć u kući i nekoliko privatnih obiteljskih domova za starije i nemoćne:

- a) Obiteljski dom za starije i nemoćne Apolon, vl. Zdenka Bušić
- b) Zdravstvena ustanova za njegu u kući „Ljubica“, vl. Ljubica Čolakovac
- c) Pomoć u kući, preko Gradskog društva Crvenog križa Županja

Socijalna skrb o starijima provodi se i putem projekta „Zaželi – Program zapošljavanja žena Grad Županja 2“, ukupne vrijednosti 5.100.091,00 kuna (85 % sufinancirano iz Europskog socijalnog fonda, 15 % sufinancirano iz Državnog proračuna Republike Hrvatske) u okviru Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. U sklopu projekta prvog Zaželi – Programa zapošljavanja žena Grad Županja, 50 žena, pripadnica ciljanih skupina, završilo je osposobljavanje za njegovateljicu starijih i nemoćnih osoba, te gerontodomačicu. Do sada je projektom ukupno zaposleno 60 teže zapošljivih žena i žena s nižom razinom obrazovanja koje su svojim radom i aktivnostima poboljšale kvalitetu života ukupno 466 krajnjih korisnika u Županji. Projektom se osobama starije životne dobi pruža pomoć u kućanskim i drugim poslovima, te osiguravaju osnovne higijenske potrebe. Prema službenim podacima Centra za socijalnu skrb Županja na dan 08.09. 2021. godine u Županji postoji 10 udomiteljskih obitelji.

Gradsko društvo Crvenog križa Županja djeluje na području Županje i općina Babina Greda, Bošnjaci, Cerna, Drenovci, Gradište, Gunja, Štitar i Vrbanja. GDCK Županja provodi djelatnosti koje proizlaze iz Ženevskih konvencija i Dopunskih protokola, Statuta Međunarodnog pokreta Crvenog križa i Crvenog polumjeseca prenijetih na nacionalno društvo Crvenog križa.

Programske djelatnosti GDCK Županja provodi za opće dobro, a dobit koja se ostvari koristi se isključivo za obavljanje i unapređenje djelatnosti u skladu s njihovim Statutom. GDCK Županja provodi socijalno-humanitarne aktivnosti koje uključuju Cjelodnevni boravak za odrasle osobe s intelektualnim i mentalnim oštećenjima, Pomoć u kući, Humanitarnu pomoć, Posudionicu bolničkih pomagala, te zdravstvene djelatnosti dobrovoljnog darivanja krvi, pružanja prve pomoći i zaštite zdravlja.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - nedostatak kvalitetnih pokazatelja i podataka o tjelesnom i mentalnom zdravlju građana te kvaliteti života - nedostatni kapaciteti ustanova i udruga - ljudski resursi (nedostaju stručnjaci za pojedine specifične djelatnosti) 	<ul style="list-style-type: none"> - povećanje kapaciteta staračkih domova - izgradnja novih objekata za zdravstvenu skrb i smještaj starijih osoba

2.2.6. Kultura

Na području Grada Županja djeluju brojne ustanove u kulturi: Gradska knjižnica Županja, Zavičajni muzej Stjepan Gruber, Dom mladeži, Kino Mladost Županja te Galerija Veliki kraj, Galerija „LUŽ'08“. Rad Gradske knjižnice Županja (osnovane 1861. g – najstarija knjižnica Slavonske Vojne krajine) namijenjen je cjelokupnome pučanstvu u svrhu podizanja razine opće naobrazbe, obaviještenosti i kulture, poticanja stručnoga i znanstvenoga rada, te osobne kreativnosti, posebno kod djece. Na temelju međunarodnih dokumenta: UNESCO-ovog Manifesta za narodne knjižnice, IFLA-inih smjernica za razvoj. Gradska knjižnica Županja ima zadaću da, kao ustanova od posebnog društvenog interesa, osigurava pristup raznovrsnim zapisima znanja, informacija, umjetničkim djelima, i to putem usluga što se pod istim uvjetima pružaju svim građanima, bez ikakve rase, spolne, vjerske, jezične, ekonomske ili neke druge diskriminacije, određujući time narodnu knjižnicu kao najširu i najdemokratskiju javnu ustanovu. Gradska knjižnica Županja predstavlja lokalno kulturno i obrazovno informacijsko središte koje omogućuje pristup kulturnom i intelektualnom kapitalu. Djeluje kao ravnopravni dio hrvatskog knjižničnog sustava i ravnopravni i sastavni dio europske mreže knjižnica. Knjižnica je također aktivna u organiziranju različitih društvenih, glazbenih i drugih kulturnih događanja čime predstavlja značajan resurs obrazovnog, kulturnog i socijalno-društvenog razvoja.

Slika 15. Gradska knjižnica Županja

Izvor: Turistička zajednica Županja (2021). Gradska knjižnica, preuzeto s: <http://www.tz-zupanja.hr/gradska-knjiznica/> (13.08.2021.)

Zavičajni muzej Stjepan Gruber je u više od 65 godina djelovanja, kao muzej kompleksnoga tipa, stekao bogat fundus koji danas ispunjava nekoliko odjela odnosno zbirke Muzeja: Arheološki odjel s paleontološkom, pretpovijesnom, antičkom, srednjovjekovnom i numizmatičkom zbirkom; Kulturno-povijesni odjel sa zbirkama Vojne krajine, Građanske epohe i Novije povijesti; Etnografski odjel sa zbirkama etnografskoga materijala, te Galerijski odjel sa zbirkom umjetnina. Misija ZMSG Županja jest prepoznavanje vrijednosti zavičajne prošlosti, kulture i umjetnosti Županje i županjskoga kraja na lokalnoj, županijskoj, državnoj i europskoj razini, poticanjem znanstveno-istraživačkog i umjetničkog rada te brigom o kulturnoj baštini. Muzej je do sada organizirao preko 1000 izložbenih programa, a vlastitim izložbama gostovao je u gotovo svim slavonskim gradovima te u mnogim gradovima diljem lijepe naše. Proveo je oko 80 terenskih istraživanja, organizirao preko 50 radionica za djecu te drugih vidova prezentacija kulturne baštine i manifestacija. Jedna od najznačajnijih manifestacija Muzeja u posljednje vrijeme je "Kod konjarskih vatri", a koju u suradnji sa županjskom Konjogojskom udrugom "Stari graničari" organizira već 15 godina te se uključuje i u druge prigodne i kulturološke manifestacije u Gradu Županja – Šokačko sijelo Županja, Dan grada Županja, Žetva i vršidba u prošlosti, Dan sjećanja na obranu od poplave i dr. Također, svake godine organizira programe u sklopu Noći muzeja, Međunarodnom danu muzeja i sl.

Slika 16. Zavičajni muzej Stjepan Grubera Županja

Izvor: Zavičajni muzej Stjepan Gruber (2021). Preuzeto s: <https://muzej-zupanja.hr/> (13.08.2021.)

Dom mladeži Županja je multifunkcionalna dvorana u gradu koja je uz pomoć udruge Multikulturni centar Grada Županja do sada okupljala brojne ljubitelje glazbeno-scenske kulture s područja Republike Hrvatske ali i šire. Uz pomoć Grada Županja u planu je obnoviti zgradu Doma mladeži kako bi i nadalje bila dostupna za okupljanje svih zainteresiranih u svrhu organiziranog djelovanja sukladno interesima i potrebama građana i građanki Grada Županja, ali i u svrhu provođenja različitih kulturnih i edukativnih programa iz područja glazbe, plesa, multimedije, sporta, obrazovanja, te informacijsko-komunikacijskog područja tehnologije i animacije, ali i dr. (izložbe, književne večeri, dramski i kazališni nastupi, likovno-tehnički događaji, koncerti, sportski susreti...).

Kino Mladost Županja prepoznatljivo je kao jedno od najljepše uređenih kina na području Slavonije. Dvorana Mladosti zasjala je u novom ruhu 2017. godine, a u ovo reprezentativno izdanje posljednjih godina uloženo je 4,5 milijuna kuna. Kino je dom brojnim predstavama, koncertima i raznim manifestacijama, a od 2020. godine posjetitelji mogu uživati i u najnovijoj tehnologiji – 3D projekcijama filmova.

Slika 17. Kino Mladost Županja

Izvor: Stanobiro d.o.o. Županja (2021). Kino Mladost Županja, preuzeto s: http://www.stanobiro.com/?page_id=9 (13.08.2021.)

Pored navedenog, kulturni amaterizam u Županji ima dugogodišnju tradiciju i izuzetno etnološko bogatstvo. U gradu aktivno djeluje nekoliko kulturno umjetničkih društava, a najznačajniji od njih su: Kulturno umjetničko društvo (KUD) Tomislav Županja, Kulturno umjetničko društvo (KUD) Kristal-Sladorana Županja, te Likovna udruga Županja (LUŽ). Među brojnim kulturno-umjetničkim društvima, zastupljeni su razni oblici izražavanja: pjevači, plesači, kulturno-umjetnička društva, kazališne grupe (aktivne su tri u gradu), mažoretkinje, slikari amateri, kazališni glumci i dr. Grad treba raditi na novoj prostorno-planskoj dokumentaciji kojom bi se stvorile pretpostavke za višenamjensko korištenje postojećih i novo planiranih prostora za rad svih kulturnih sadržaja koji su navedeni.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - nedostatak prostora za rad udruga u kulturi - postojeći prostori i oprema za rad udruga u kulturi nisu adekvatni 	<ul style="list-style-type: none"> - osigurati prostor za rad udruga u kulturi - postojeće prostore adaptirati i opremiti - razvoj kulturnih i zabavnih sadržaja - razvoj postojećih i stvaranje novih kulturnih, umjetničkih i kreativnih djelatnosti

2.2.7. Sport

Kao kolijevka nogometa i tenisa u Hrvatskoj i općenito na prostoru jugoistočne Europe, Grad Županja potiče amaterski sport i rekreaciju, te promiče sport kao zdrav i poželjan način života. Na području Grada Županja djeluje veliki broj sportskih organizacija, a svaka od njih ima cilj da svojim djelovanjem doprinosi ravnomjernom razvitku i promicanju raznih sportova u gradu, potičući vrhunsko sportsko stvaralaštvo i stvarajući uvjete za postizanje vrhunskih sportskih dometa, a pritom i razvijajući sportske aktivnosti djece i mladeži, te sportsko-rekreacijsku aktivnost građana i osoba s invaliditetom. Drugim riječima, u Županji se promiče odgojna funkcija sporta, eng. *fair play*, razumijevanja, tolerancije i odgovornosti kroz bavljenje sportom. Županja je grad vrhunskih sportaša i vrhunskih sportskih dostignuća. U Županji se kvalitetnom selekcijom široke baze, koju provodi kvalitetan i motiviran stručni kadar, kontinuirano stvaraju novi talenti. U gradu su zastupljeni sljedeći amaterski, rekreacijski i školski sportovi: nogomet, košarka, rukomet, odbojka, mali nogomet, tenis i stolni tenis, šah, fitness i body building, sportski ribolov, kuglanje, boćanje, biciklizam, motociklizam i automobilizam, borilački sportovi i vještine (kickboxing, tae kwon do, aikido...), atletika, pikado, rekreacijsko planinarenje, rekreacijsko jahanje, kajak-kanu, streljaštvo i drugi. Svake godine iz gradskog proračuna troši se znatna sredstava za razvoj sporta i rad sportskih udruga. U 2020. godini utrošeno je 1.850.000,00 kn, a u 2021. godini planirano je 1.720.000,00 kn.

Grad Županja ima 13 sportskih udruga prema službenim podacima Grada Županje na dan 08.09. 2021. godine. Svojim programom javnih potreba organizacijski i financijski prati redovite sportske djelatnosti udruga, sportske manifestacije i natjecanja, sportsku rekreaciju, sportske aktivnosti, stručni rad i sportska postignuća. Navedenim Programom javnih potreba Grada Županja utvrđuju se aktivnosti, poslovi i djelatnosti od značaja za grad, kao i za njegovu promociju na svim razinama. Financijska sredstva za ostvarivanje javnih potreba osiguravaju se u proračunu Grada Županja.

Postignutim rezultatima posebno se ističu sportske udruge koje imaju tradiciju u Županji i kvalitetne sportske uvjete, kao što su primjerice nogomet, rukomet, košarka, tenis, stolni tenis, mali nogomet, kuglanje, šah, sportski ribolov i dr., koji svoje trenazne i natjecateljske procese realiziraju u sportskim dvorana srednje škole Gimnazija Županja i OŠ Ivana Kozarca i Mate Lovraka Županja, na vanjskim sportskim terenima nogometnog kluba „Graničar“ Županja i teniskim terenima Teniskog kluba Županja 1881., ali i na vanjskim školskim terenima za nogomet, rukomet, košarku i drugo.

Županja će se u narednom razdoblju zalagati za uređenje javnih površina u različitim područjima grada, u svrhu rekreacije građana, a posebno mladih, te uz poticanje društvene odgovornosti poslovanja poduzetničkog sektora. Temeljni cilj politike sporta u Gradu Županja jest uključivanje što većeg broja građana, pogotovo djece i mladih, u sportsko-rekreativne programe pa su tome usmjerene i sve navedene aktivnosti.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- nedovoljno financiranje sportskih udruga osoba s invaliditetom i osoba s	- adaptacija i opremanje sportske infrastrukture

<p>različitim oštećenjima (vida, sluha i dr.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - nedovoljan broj natjecanja školskih sportskih klubova na gradskoj razini i mali udio učenika koji su uključeni u sustav natjecanja školskog sporta, - nedostatak sportskih terena i termina u pojedinim sportskim objektima za obavljanje sportski aktivnosti klubova i rekreativaca - nedostatak sportskog sadržaja za žene i djevojčice - nedostataka sportskih objekata za bavljenje sportom zimi - postojeći sportskih objekti nisu u vlasništvu grada - needuciranost stručnog osoblja u sportu - nedovoljno povlačenje EU sredstava 	<ul style="list-style-type: none"> - podići na veći nivo koordinaciju i suradnju s vlasnicima sportskih objekata - edukacija stručnog osoblja u sportu - poticati ženski sport - ulaganje u sportski sadržaj za žene i djevojčice - povećati privlačenje EU sredstava za sportsku infrastrukturu
---	---

2.2.8. Organizacije civilnog društva

Organizacije civilnog društva iznimno su značajan razvojni sektor Grada Županja. Osiguravaju opći društveni razvoj, uključenost svih skupina društva, ali i razvoj poljoprivrede i poduzetništva. Prema interesima i području djelovanja, udruge su usmjerene na rad s djecom i mladima, humanitarno-socijalnu djelatnost, ljudska prava, razvoj civilnog društva, EU, regionalnu i međunarodnu suradnju i Domovinski rat. Potrebno je i dalje poticati sudjelovanje gospodarskih čimbenika na uključivanje u aktivnosti civilnog društva jer to će jednako značiti i uspjeh na gospodarskom i širem području.

Tablica 15. Popis udruga čiji su projekti sufinancirani sredstvima Grada Županja 2021.g.

Redni broj	NAZIV UDRUGE
1.	KUU "KRISTAL-SLADORANA" ŽUPANJA
2.	KUD "TOMISLAV" ŽUPANJA
3.	GRADSKO AMATERSKO KAZALIŠTE ŽUPANJA
4.	GRADSKA GLAZBA ŽUPANJA
5.	TENISKI KLUB "ŽUPANJA 1881" ŽUPANJA
6.	ŠAHOVSKI KLUB "ŠAHOVSKI CENTAR NEXUS"
7.	GRADSKI ŠAHOVSKI KLUB "ŽUPANJA"
8.	RUKOMETNI KLUB "ŽUPANJA" ŽUPANJA
9.	MALONOGOMETNI KLUB FUTSAL OLIMPIJAC
10.	KOŠARKAŠKI KLUB "ŽUPANJA" ŽUPANJA
11.	NOGOMETNI KLUB "ŽUPANJA 77" ŽUPANJA
12.	PIKADO KLUB "PARK"
13.	ŠPORTSKO RIBOLOVNO DRUŠTVO "SAVA" ŽUPANJA
14.	MALONOGOMETNI KLUB FUTSAL SVETI PATRIK
15.	NOGOMETNI KLUB RADNIČKI ŽUPANJA
16.	NOGOMETNI KLUB GRANIČAR ŽUPANJA

17.	STOLNOTENISKI KLUB ŽUPANJA
18.	HRVATSKO PLANINARSKO DRUŠTVO "TIKVICA" ŽUPANJA
19.	KONJOGOJSKA UDRUGA ZA UZGOJ KONJA LIPICANSKE PASMINE "STARI GRANIČAR" ŽUPANJA
20.	DRUŠTVO ZA POMOĆ OSOBAMA S INVALIDITETOM "GOLUBOVI" ŽUPANJA
21.	UDRUGA INVALIDA RADA GRADA ŽUPANJE
22.	DIJABETIČKA UDRUGA ŽUPANJA
23.	LOVAČKA UDRUGA "GAJ" ŽUPANJA
24.	UDRUGA MATICE UMIROVLJENIKA ŽUPANJA
25.	MOTO KLUB "ŽUPANJA" ŽUPANJA
26.	UDRUGA STANARA ŠOKAČKIH STANOVA "ĐERAM" ŽUPANJA
27.	UDRUGA EKONOMISTA, RAČUNOVOĐA I FINANCIJSKIH DJELATNIKA ŽUPANJA
28.	LIKOVNA UDRUGA ŽUPANJA '08
29.	REKREATIVNI BICIKLISTIČKI KLUB KOTUR ŽUPANJA
30.	GO UHDDR ŽUPANJA, "SAVSKI MOST"
31.	GO UHDDR GRADA ŽUPANJA
32.	HRVATSKA UDRUGA RODITELJA POGINULIH BRANITELJA DOMOVINSKOG RATA GRADA ŽUPANJE
33.	UVSPDR DELTA ŽUPANJA

Izvor: rad autora prema službenim podacima Grada Županja (2021). Udruge, preuzeto s: <https://www.zupanja.hr/index.php/grad-zupanja/udruge2/udruge> (13.08.2021.)

Iz gornje tablice je vidljiv popis udruga čiji se projekti sufinanciraju sredstvima Grada Županja u 2021. g., a ukupan broj udruga koje djeluju u gradu prema Registru udruga Republike Hrvatske je 73 na dan 8.9. 2021. g. Zbog unaprjeđenja kvalitete života građana i građanki Županje, Grad Županja kontinuirano godinama financira rad udruga na području Grada Županja. Odjeli gradske uprave svake godine financiraju i pružaju tehničku podršku udrugama za realizaciju raznih programa, projekata i aktivnosti koji su od općeg interesa za Grad Županju i koji ujedno pridonose unaprjeđenju suradnje između Grada i udruga, kao i razvoju civilnoga društva. S obzirom na to, Ured Grada, kao i proteklih godina, kontinuirano prati dinamiku financiranja programa, projekata i aktivnosti udruga od strane gradskih odjela Grada Županja. Od samog osnutka grada, Grad Županja je po odjelima gradske uprave financirao iznimno velik broj udruga i njihovih projekata i programa, koji su od općeg interesa za lokalnu zajednicu i njezine građane.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - nedovoljna informiranost udruga za prijavu EU projekata - nedostatak volontera - nedovoljni prostorni kapaciteti za djelovanje udruga - zakonska regulativa komplicirana - nedovoljno povlačenje EU sredstava 	<ul style="list-style-type: none"> - osnaživanje civilnog sektora i poticanje društvenog poduzetništva - osiguranje prostora za djelovanje OCD - edukacija upravljačkih kapaciteta udruga usmjerena na financijsko poslovanje udruga - osnaživanje udruga za osobe s posebnim potre. i starije životne dobi

2.2.9. Marginalizirane skupine i socijalna politika

Grad Županja za potrebe osoba slabijeg materijalnog stanja ima socijalni program, prema kojem se do sada izdvojilo oko 20 milijuna kuna za pomoć potrebitima. Grad Županja razmatra i odlučuje o pojedinačnim zahtjevima za pomoć građanima, koji zbog trenutnih okolnosti nisu u mogućnosti djelomično ili u cijelosti zadovoljiti osnovne životne potrebe.

Prava koja je moguće ostvariti su sljedeća:

- a) Pravo na naknadu dijela mjesečnih troškova za stanovanje;
- b) Pravo na jednokratnu novčanu pomoć;
- c) Pravo na pomoć u prehrani;
- d) Pravo na jednokratnu novčanu pomoć za novorođenče;
- e) Ugovor o doživotnom uzdržavanju;
- f) Pomoć za poboljšanje uvjeta stanovanja;
- g) Pravo na podmirenje pogrebnih troškova;
- h) Novčana naknada za kupovinu ogrjeva;
- i) Pomoć za podmirenje troškova smještaja djeteta u predškolsku ustanovu i ustanovu za rehabilitaciju;
- j) Subvencija prijevoznih troškova učenika i studenta.

Već je spomenuto kako je jedna od socijalno-humanitarnih aktivnosti koje provodi GDCK Županja upravo briga za socijalno ugrožene i one s posebnim potrebama i poteškoćama. GDCK Županja čini kroz Cjelodnevni boravak za odrasle osobe s intelektualnim i mentalnim oštećenjima, a korisnici boravka su članovi Društva za pomoć osobama s invaliditetom „Golubovi“ Županja. Društvo je osnovano na principu dobrovoljnosti i humanitarnog rada, poboljšanja kvalitete življenja i slobodnog vremena i ostvarivanje prava osoba s invaliditetom. Svrha je i promicanje odgojno-obrazovnih, kulturnih, informacijski i drugih interesa svojih članova bez namjere stjecanja dobiti. Svojim djelovanjem doprinosi zaštiti i unaprjeđenju socijalnog, gospodarskog i pravnog položaja osoba s invaliditetom.

Jedan od prioriteta Grada Županja jest da u narednom razdoblju intenzivno radi na razvijanju izvaninstitucionalne socijalne skrbi i pružanju novih oblika socijalnih usluga za marginalizirane skupine društva, a ujedno i potičući zapošljavanje i uključivanje marginaliziranih skupina na tržište rada ukoliko bude moguće putem raspisanih natječaja preko EU fondova. Neki od mehanizama koji bi se proveli su sljedeći:

- promicanje dostupnosti obrazovanja i zapošljavanja osoba iz marginaliziranih skupina,
- provođenje preventivnih mjera sprječavanje ulaska osoba u marginalizirane skupine (npr. rano napuštanje škole i sl.),
- razvoj i implementacija mjera u svrhu poticanja zapošljavanja marginaliziranih skupina,
- osnaživanje osoba iz marginaliziranih skupina za lakši ulazak na tržište rada i zapošljavanje.

2.2.10. Djelovanje mladih

U Gradu Županja osnovan je Savjet mladih kao savjetodavno tijelo Gradskog vijeća s ciljem boljeg uključivanja mladih u javni život. Savjet mladih Grada Županja čine mladi, odnosno pripadnici dobne skupine od 15 do 29 godina kao što je to određeno i Nacionalnim programom djelovanja za mlade. U svrhu pronalazjenja najboljih mogućih rješenja za probleme mladih, Savjet mladih u okviru predloženih poglavlja:

- zagovara i promiče interese i stavove mladih na načelima tolerancije, razumijevanja te participacije i poštivanja prava i potreba mladih;
- predlaže Gradskom vijeću raspravu o pojedinim pitanjima od značaja za unapređivanje položaja mladih, način rješavanja tih pitanja te donošenju konkretnih odluka koje će poboljšati položaj mladih u gradu;
- podržava inicijativu učenika i studenata u traženju boljih rješenja;
- osmišljava javne tribine i radionice u sportskim dvoranama i drugim prostorima osnovnih i srednjih škola (uz suglasnost navedenih ustanova);
- organizira okrugle stolove, tematske sjednice i edukacije, služeći se javnim zagovaranjem i kampanjama pri poticanju rasprava o aktualnim temama;
- pronalaze najbolja rješenja u provedbi politike prema mladima i za mlade;
- surađuje sa Savjetima mladih u drugim gradovima s područja županije i drugih županija, udrugama mladih i za mlade u županiji, radi zajedničkog razumijevanja i razmjene iskustava, te njegovanja prijateljstva.

U Županji je uspješno proveden trogodišnji program „Mladi za budućnost“ koji je bio usmjeren na podizanje kvalitete života nezaposlenih mladih koji nisu u sustavu obrazovanja i osposobljavanja. Program je obuhvaćao sve mlade u dobi od 15 do 30 godina, a postojanje problema ustvrdilo je Gradsko društvo Crvenog križa Županja u direktnom razgovoru s mladima u zajednici, u komunikaciji s Centrom za socijalnu skrb Županja, Hrvatskim zavodom za zapošljavanje – Ispostava Županja, srednjim školama u Županji (Gimnazija Županja, Obrtničko-industrijska škola, Tehnička škola), gradom Županja i udrugama koje se bave problemima mladih, te uvidom u postojeće statističke podatke. Ovo je inovativni program na području Grada Županje i niti jedna udruga ne provodi slične aktivnosti. Po završetku programa s mladima ostvareno je sljedeće:

- Uspostavljena uspješna suradnja s lokalnim dionicima u radu s mladima na lokalnoj razini radi zajedničke borbe protiv nezaposlenosti mladih,
- Uključenost mladih u edukativne aktivnosti i potaknuto preuzimanje i prakticiranje uloge aktivnog građanina u različitim segmentima društvenog života,
- razvijanje kompetencija bitnih za zapošljavanje korištenjem metoda neformalnog učenja,
- informiranje o pravima i mogućnostima mladih (*eng. neet*),
- povratak u sustav formalnog obrazovanja i neformalnog obrazovanja kako bi se dodatno osposobili za zapošljavanje,
- razvoj kreativnosti i sklonosti razvoju novih rješenja društvenih izazova s ciljem promicanja poduzetništva i samozapošljavanja,
- volontiranje i kvalitetno provođenje slobodnog vremena kroz razvoj interesa,

- Mladi korisnici uključeni u individualno savjetovanje i podršku, te dodatno osnaženi i motivirani za promjenu dosadašnjeg načina života, povećana vjerojatnost uspješnosti postizanja programskih ciljeva,
- Korisnici programa uključeni u neki oblik volontiranja u GDCK Županja ili drugim organizacijama u zajednici,
- Dio korisnika programa osposobljeno za pružanje usluge pomoći i njege u kući, čime se povećavaju njihove kompetencije i šansa za zapošljavanjem,
- Podignuta svijest javnosti o potrebama i mogućnostima mladih nezaposlenih osoba izvan sustava obrazovanja i osposobljavanja.

Pored navedenog programa, poznato je kako jako puno mladih djeluje kroz različite udruge i aktivnosti koje provode. Tako recimo postoji udruga MKC Multikulturni centar grada Županja koja se trudi pružiti atraktivan i zanimljiv sadržaj dostupan svim uzrastima. Svake godine se organizira glazbeni festival koji je prepoznat na nacionalnoj i međunarodnoj razini, S.A.W.A. festival koji je od samih početaka okupio i nekoliko desetaka tisuća glazbenika i posjetitelja diljem svijeta. MKC djeluje kao nestranačka i neprofitna organizacija za interesno okupljanje i organizirano djelovanje zainteresiranih građana, pogotovo mladih, poradi promicanja sustava istinskih vrijednosti zajednice i demokracije u društvu, sloboda i prava, kao i obveza građana u svrhu ostvarivanja njihovih ciljeva, uvjerenja i interesa, te provođenja javnih, kulturnih, glazbenih, humanitarnih, edukativnih i drugih praktičnih aktivnosti. U Županji se od 2016. g. svake godine organizirao Advent Županja, a pokretači ove manifestacije bili su mladi ljudi iz udruge Urban Fest koji su u suradnji s Gradom prvi organizirali božićni sajam naziva „Županjska zimska bajka“ (2016. g. i 2017. g.). U 2018. g. sličnim programom je nastavila i Turistička zajednica u suradnji s Gradom, a od 2019. g. kompletnu organizaciju Adventa Županja preuzima Turistička zajednica i udruga Urban fest, te isti nastavljaju s organizacijom i u 2021. g. u smjeru okupljanja i djelovanja mladih te ostalih građana, kako bi svi zainteresirani proveli blagdansko vrijeme u zajedništvu i međusobnom skladu.

U okviru Županjskog ljeta održava se Craft Beer Festival malih domaćih pivovara, koji je već naveliko prisutan u Hrvatskoj, gdje se mogu degustirati različita piva domaće proizvodnje te upoznati tehnološki proces spravljanja piva, spremanje i njegovo skladištenje. Osnovni koncept Craft beer festa je osmišljen kao glazbeno-zabavni festival s ponudom craft piva domaćih proizvođača i hrane (fast/street food ponuda). Za cijelo vrijeme trajanja festivala predviđen je glazbeni program (rock/pop i jazz nastupi + DJ).

U svibnju svake godine u Županji se održava i manifestacija Festival glumca. Festival glumaca je 1994. g. pokrenulo Hrvatsko društvo dramskih umjetnika (HDDU) i od tada se redovno odvija svake godine u gradovima Vukovarsko-srijemske županije (Vinkovci, Ilok, Vukovar, Županja i Otok).

U Županji se svake godine u kolovozu održava River jazz festival koji nudi jedinstveno glazbeno iskustvo protkano kulturnom baštinom, tradicijom življenja i kulturom plovidbe na naše tri opjevane rijeke – Dravi, Savi i Dunavu. Program River jazz festivala odvija se na tri lokacije - Gradska knjižnica Županja i MKC Županja s dnevnim programom te Gradski park i Caffè bar PARK s večernjim programom. Uz glazbene radionice, tu su i tehnološke prezentacije, izložba u županjskoj Gradskoj knjižnici te radionice za djecu i odrasle.

U organizaciji Multikulturnog centra grada Županje svakog rujna u Domu mladeži održava se Sugar Cube Blues Festival. U dva dana festivala nastupaju blues bendovi uz popratne video projekcije i blues slušaonicu. Prvi blues festival u Županji je održan 2006. g. u restoranu Kristal na Šećerani s ciljem promocije blues glazbe i domaćih blues bendova.

U organizaciji Moto kluba Županja, moto susreti se održavaju svakog ljeta na gradskom izletištu Poloji, mjestu idealnom za kampiranje i kupanje gdje se u to vrijeme osigurava dolazak neizostavnog defilea motora. Uz rock glazbu, bogatu gastro ponudu, moto igre, tradicionalni blagoslov motora te panoramsku vožnju, uživaju svi obožavatelji moto susreta u Županji i šire.

2.2.11. Ostala društvena infrastruktura

U gradu Županji postoji inicijativa i želja stanovništva za aktivnim uključivanjem u život lokalne zajednice čime doprinose kvaliteti života. Međutim, brojni su izazovi s kojima se moraju suočiti kako bi mogli proaktivno djelovati (neodgovarajući prostorni uvjeti, manjak financijskih sredstava za svakodnevno djelovanje) te su primorani osloniti se na lokalnu i regionalnu vlast. S obzirom i na limitirane financijske kapacitete veliki broj organizacija i udruženja bori se za egzistenciju te se gasi. Stoga je potrebno pronaći načine i modele putem kojih će se pomoći rad istih. Jedan od načina je ulaganje u razvoj ljudskih potencijala s posebnim naglaskom na dodatno obrazovanje ljudi u pisanju i provedbi projekata kako bi vlastitim angažmanom i ulaganjem u jačanje svojih potencijala mogli doći do drugih izvora za financiranje, a ne samo da funkcioniraju na sredstvima iz državnog/regionalnog/lokalnog proračuna. U pojedinim područjima potrebno je osigurati i uvesti dodatne sadržaje te razviti društvenu infrastrukturu (centar za posjetitelje, tematski park, prostori za udruge, investicije u kulturi, investicije u socijalno poduzetništvo i sl.).

2.3. Infrastruktura

Grad je u cijelosti elektrificiran, plinoopskrbna mreža na području grada Županje je skoro u cijelosti izgrađena, distribucijska vodovodna mreža izgrađena je uglavnom na cjelokupnom prostoru kao i javni sustav odvodnje. Najveći vodeni potencijal i recipijent je rijeka Sava kao i rijeka Bosut i Virovi. Infrastruktura podrazumijeva ukupnu infrastrukturu na području Grada. Postojeće stanje, razvojne potrebe kao i razvojni problemi, u domeni infrastrukture analizirani su kroz segment komunalne infrastrukture, prometne infrastrukture, javna sigurnost i zaštita ljudi i imovine, stambena izgradnja te javni gradski prostor.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - proračunska sredstva nisu u potpunosti dostatna za planirana ulaganja u infrastrukturu grada - postojeća gradska imovina nije stavljena potpuno u funkciju - spora administracija 	<ul style="list-style-type: none"> - modernizacija infrastrukture grada - revidiranje korištenja gradske imovine i stavljanje u primjerenu funkciju - učinkovitije prostorno planiranje i zaštita okoliša

2.3.1. Komunalna infrastruktura

Razvoj grada pratio je i razvoj komunalne infrastrukture. Građevine komunalne infrastrukture na području grada su: nerazvrstane ceste, javne prometne površine na kojima nije dopušten promet motornih vozila (trgovi, nogostupi, šetnica, izletišta), javna parkirališta, javne zelene površine (parkovi, drvoredi, javni športski i rekreacijski prostori), građevine i uređaji javne namjene (nadstrešnice na stajalištima javnog prometa, spomenici i skulpture), javna rasvjeta, groblje.

Telekomunikacije/Internet

Na području Županje telekomunikacijska mreža se sastoji se uređaja za komutaciju (područna telefonska centrala), prijenosnog puta (magistralni vodovi i kanali, te korisnički, spojni vodovi i kanali) i krajnjih korisnika u smislu telefonskih priključaka. Telekomunikacijska mreža na području Grada je kvalitetno izvedena i u potpunosti zadovoljava sadašnji stupanj razvijenosti. Viši komutacijski čvor kojem pripada područje Grada je u Vinkovcima (EWSD). U sjevernom dijelu Grada, pored motela Rastovica uz državnu cestu A3 nalazi se bazna stanica telekomunikacija u pokretnoj mreži. Na području Grada nalazi se repetitor HTV1 i HTV2. Također, na području Grada postoji poštanska infrastruktura u svom osnovnom vidu koji se sastoji od jedinice poštanske mreže u Županji, a koja je u potpunosti opremljena i osposobljena za obavljanje svih poštanskih i ostalih usluga, te usluga iz područja telekomunikacija (javna govornica, javni fax promet, prijam i uručenje brzopjava u unutrašnjem i međunarodnom prometu). Dostavno područje obuhvaća cijeli Grad. U planskom razdoblju očekuje se daljnje osuvremenjivanje prostora i opreme. Krajem 2020. godine je puštena u rad prva komercijalna 5G mreža, što predstavlja važnu prekretnicu za Grad, koji je time postao jedan od prvih gradova u Hrvatskoj gdje se otvaraju vrata budućnosti. Sve napredne države imaju 5G definiran kao stratešku tehnologiju. Uzimajući u obzir kako je ista od presudnog značaja za gospodarski i društveni razvoj, te kao jedan od ključnih preduvjeta ne samo za podizanje lokalne i nacionalne konkurentnosti, nego i za veću kvalitetu života građana i građanki Županje, s početkom komercijalnog rada Grad Županja je napravila veliki digitalni iskorak. Primjena 5G tehnologije omogućuje daljnji razvoj postojećih, ali i potpuno novih digitalnih usluga, poput umrežavanja senzora i umjetne inteligencije u kontekstu pametnih i zelenih rješenja u proizvodnji, poljoprivredi, zdravstvu i javnom sektoru. Pored toga, 5G mreža omogućuje brži i bolji pristup internetu, brži odaziv mreže i veću povezanost. U prvoj fazi, 5G radi na već dodijeljenom frekvencijskom spektru te povodom uvođenja 5G tehnologije nije se povećao broj baznih stanica. Tehnologija dinamičkog dijeljenja spektra koja se primjenjuje, omogućava optimalno istodobno korištenje postojećih resursa za 4G i 5G tehnologiju. Na području Grada Županja instalirana je i bežična mreža WiFi4EU kojom je građanima i građankama, te posjetiteljima omogućen besplatni pristup internetu na vanjskim javnim prostorima. Projekt WiFi4EU je financiran sredstvima EU temeljem Sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava, a kojim je Gradu osigurano 15.000 eura. Provedbom projekta osiguran je visokokvalitetan besplatan pristup internetu za stanovnike Županje i posjetitelje na 11 unutarnjih i vanjskih pristupnih točaka koje pokrivaju ove lokacije i njihovu okolicu: Grad Županja, Trg kralja Tomislava, NK Graničar, Zavičajni muzej Stjepan Gruber, ulica Veliki kraj, zgrada Gimnazije, Tehničke škole i Obrtničko industrijske škole te Kino Mladost.

Električna energija

Elektroenergetske potrebe Grada podmiruju se u cijelosti iz elektroenergetske mreže HEP-a. Elektroenergetska mreža unutar prostora Grada sadržava dvostruki 400 kV dalekovod, 110 kV dalekovod, 35 kV i to sve u istočnom dijelu Grada. Postoji i 35 kV dalekovod u smjeru istok – zapad koji prolazi uz sjeverni rub državne prometnice D4 (autocesta GP Bregana – Zagreb – Lipovac – GP Bajakovo). 400 KV dalekovod je samo prolazni dalekovod, dok se 110 kV kod trafostanice TS 110/35/10 (Županja 2) preusmjerava na lokalnu dalekovodnu 35 kV mrežu. Na području Županje, neposredno uz šećeranu – Sladorana Županja nalaze se dvije trafostanice 35/10 kV (Županja 1 i Šećerana). Postojeći sustav trafostanica u potpunosti zadovoljava sadašnje stanje potreba Grada, ali kod planiranja novih građevnih područja za stanovanje i gospodarske sadržaje svakako treba prethodno ispitati mogućnosti njihove dogradnje pa čak i izgradnje potpuno novih trafostanica. U Županji je 2019. g. puštena u komercijalni rad elektrana na drvenu biomasu za istovremenu proizvodnju električne i toplinske energije (kogeneracija), smještena u poduzetničkoj zoni grada Županje. Investitor je tvrtka Biomass to Energy Županja d.o.o., dok je glavni izvođač radova slavonskobrodska tvrtka Đuro Đaković Termoenergetska postrojenja d.o.o. (ĐĐ TEP), koja je cijeli projekt projektirala i izgradila po modelu „ključ u ruke“. Osim elektrane izgrađeno je i postrojenje za sušenje drvene sječke, koje će opskrbljivati elektranu sa suhom drvnom sječkom povećavajući time njenu energetska efikasnost, ali i druge kupce. Izlazna električna snaga elektrane je 4,93 MW, a toplinske maksimalno 10 MW. Godišnje spaljuje 55.000 tona drvene biomase, te opskrbljuje oko 1.000 kućanstava sa zelenom energijom i pri tome štedi 33.000 tona godišnje emisija CO₂. Kotao na biomasu, te sva dodatna pripadajuća tlačna i netlačna oprema proizvedena je u vlastitim suvremenim proizvodnim pogonima tvrtke ĐĐ TEP u Slavanskom Brodu. Postrojenje je usklađeno svim EU i hrvatskim energetske propisima i zakonima, uz posebnu naglašenost na niske emisije dimnih plinova, koje su niže od propisanih vrijednosti.

Slika 18. Elektrana na drvenu masu u Županji

Izvor: Preuzeto s: <http://www.ddtep.hr/elektrana-na-drvenu-biomasu-u-zupanji-pustena-u-komercijalni-rad/> (13.08.2021.)

Također, Županja ima fotonaponsku elektranu 1 MW, čija je svrha razvijanje nove usluge instalacije fotonaponske elektrane i osiguranje razvojne aktivnosti tvrtke u budućnosti putem razvoja inovativnog potencijala tvrtke i zapošljavanjem novih djelatnika. Elektrana doprinosi direktnom podizanju razine konkurentnosti tvrtke, te postizanju strateških ciljeva RH i Europske unije u postizanju željene razine proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i razvoju MSP gospodarstva.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - nedostatak proizvodnje energije iz obnovljivih izvora - neiskoristivost geotermalnih resursa za proizvodnju energije - nedovoljno ulaganje u energetiku i fotonaponsku proizvodnju 	<ul style="list-style-type: none"> - ulaganje u održive oblike energije

Slika 19. Fotonaponska elektrana Županja - 1 MM

Izvor: Preuzeto s: <http://flamtron.hr/solar/index.php/hr/reference-hr> (13.08.2021.)

Plin

Prirodni plin kao ekološki i najjeftiniji energent zastupljen je sve više kao glavni energent u kućanstvima i industriji u istočnom dijelu Hrvatske. Na području Grada Županja, gotovo sva domaćinstva i ostali potencijalni potrošači su priključeni na plinoopskrbni sustav koji na područje Grada dolazi sa sjevera, s područja općine Gradište. Sjevernim dijelom područja Grada, u smjeru istok – zapad prolazi magistralni plinovod za međunarodni transport plina. U krajnjem sjevernom području Grada, uz prometnicu prema Gradištu nalazi se MRS Županja. Za potencijalne veće sadržaje i namjene trebat će provjeriti mogućnosti danas postojećih plinoopskrbnih kapaciteta i predložiti njihova proširenja i pojačanja. Distribucijska

plinopokrbona mreža je gotovo u potpunosti izgrađena i obuhvaća 1.847 kućanstva i 198 poduzetnika. Godišnja potrošnja iznosi ukupno 3.946.505 m³, tj. oko m³/stanovnika/godišnje. Ukupno je izgrađeno 61.259m plinovoda, od čega je 4.921m visokotlačni a 56.338m su srednjetačni plinovodi.

Opskrba pitkom i tehnološkom vodom

Cjelokupni prostor Grada aluvijalna je naplavina rijeke Save i njenih pritoka pa je u hidrogeološkom smislu vrlo pogodan za vodoopskrbu. Rezultat toga je da je sav nastanjeni prostor Grada obuhvaćen zajedničkim vodoopskrbnim sustavom Grada Županja koji obuhvaća i općine Bošnjaci i Štitar. Sustav se opskrbljuje iz Regionalnog vodoopskrbnog sustava Istočne Slavonije. Također, u potrebi se koriste zdenci na vodocrpilištu Bošnjaci i pomoćnom vodocrpilištu u Županji unutar samog naselja Županja, koji se opskrbljuje s izvorišta smještenog u krajnjem istočnom području Grada (za područje samog Grada Županja), te u sjevernom dijelu naselja Štitar. Unutar samog naselja Županja nalazi se crpna stanica.

Slika 20. Pročistač otpadnih voda u Županji (1)

Izvor: Preuzeto s: <https://www.voda.hr/hr/eu/zupanja-0> (13.08.2021.)

Kanalizacijska mreža

Javni sustav odvodnje grada Županja je izgrađen i otpadne vode se pročišćavaju na UPOV-a aglomeracije Županja i gravitacijski ispušta u rijeku Savu, koji je pušten u redovan rad 2018. godine. Na javni sustav odvodnje grada Županja je priključena općina Štitar. Na području Grada Županja u cijelosti je izgrađen uređaj za pročišćavanje otpadnih voda III. stupnja pročišćavanja za 17.000 ES s pristupnom cestom, koji je 2018. godine pušten u rad. Spomenuti projekt naziva se „Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture Aglomeracije Županja“, ukupne vrijednosti od 76.997.152,00 kn od čega je 71,11 posto sufinancirao EU iz Kohezijskog

fonda Operativni program zaštita okoliša. Preostalih 28,89 % čini nacionalnu komponentu koju su zajedno sufinancirali Ministarstvo poljoprivrede (40 %) i Hrvatske vode (40 %) te manji preostali dio nacionalne komponente Grad Županja (17,65 %) i Općina Štitar (2,35 %). Projekt su zajedno realizirali nositelj projekta Komunalac d.o.o. Županja i projektni partneri Grad Županja i Općina Štitar. Navedeni pročištač ispunjava svoje ciljeve, odnosno poboljšava kvalitetu okoliša i zaštitu zdravlja ljudi na području Grada Županje i općine Štitar kroz poboljšani sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda u skladu s propisima RH i EU. Također, uspostavljen je funkcionalni sustav odvodnje i omogućilo se troškovno učinkovito pročišćavanje otpadnih voda te povećanje broja stanovnika priključenih na sustav odvodnje. Izgrađena je i laguna za pročišćavanje otpadnih voda „Sladorane“ d.d. na području Poduzetničke zone „Sječine“ a naslonjena na postrojenje Tvornice šećera „HIŠ“.

Slika 21. Pročištač otpadnih voda u Županji (2)

Izvor: Preuzeto s: <https://www.voda.hr/hr/eu/zupanja-0> (14.08.2021.)

Oborinska kanalizacija

Postojeće stanje odvodnje naselja na području Grada Županja karakterizira činjenica da u naselju Županja postoji skoro u potpunosti riješen sustav odvodnje otpadnih voda. Odvodnja oborinske vode riješena je u sklopu odvodnje prometnica i poljoprivrednih površina. Drugim riječima, trenutno je formiran razdjelni sustav odvodnje. Preostale vode koje se javljaju na ovom području su oborinske vode. Za njihovo prikupljanje i odvodnju postoji mreža otvorenih kanala uz prometnice kao i mreža sustava za odvodnjavanje i navodnjavanje. Nažalost, ne postoji mogućnost kontrole nečistoće vode koja se na ovaj način skuplja s asfaltiranih prometnih površina u naseljima i izvan njih.

Vodeni potencijal

Grad Županja se kao zajednički vodoopskrbni sustav Županja – Bošnjaci – Štitar sa sirovom pitkom vodom snabdijeva iz Regionalnog vodoopskrbnog sustava istočne Slavonije (RVSIS) s obzirom na to da Komunalac d.o.o. Županja, kao isporučitelj vodnih usluga kupuje vodu od Vinkovačkog vodovoda i kanalizacije d.o.o. Vinkovci. Vodocrpilište Bošnjaci je od 2010. godine u mirovanju, kapacitet istog je približno $Q=70,00$ l/s (tri zdenca) i neophodno ga je zadržati kao pričuveno/alternativno vodocrpilište u slučaju akcidenta na RVSIS ili obustave isporuke. Pomoćno vodocrpilište u Županji (kod Doma zdravlja) je također izvan funkcije i nije predviđeno za daljnje korištenje. Kapacitet zdenaca/zahvata: Zdenac B-2 $Q_{max}=20$ l/s, Zdenac B-3 $Q_{max}=30$ l/s, Zdenac B-4 $Q_{max}=30$ l/s. Kvaliteta vode ne odgovara Pravilniku o kvalitete vode za ljudsku potrošnju te je za dugotrajno korištenje potrebno izgraditi uređaj za preradu ili kondicioniranje sirove vode. U svrhu održivosti javnog vodoopskrbnog sustava kroz izradu Konceptijskog rješenja vodoopskrbnog sustava dijela županjske Posavine, s izradom matematičkog modela sadašnjeg i budućeg stanja te predstudijom izvodljivosti (Hidroing d.o.o. Osijek). Prijedlog mjera: optimizacija hidrauličkih uvjeta, program detekcije kvarova i smanjenje vodnih gubitaka, uspostava DMA zona i uspostava nadzorno-upravljačkog sustava, plan rekonstrukcije vodoopskrbnih cjevovoda, alternativna izvorišta vode (vodocrpilište Bošnjaci).

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - relativno veliki vodni gubitci - oscilacije tlakova na cijelom području - visoka starost cjevovoda i učestala sanacija kvarova - relativno dugo zadržavanje vode u cjevovodima što povećava mutnoću, - sigurnost javne vodoopskrbe na području grada Županja (ovisnost o RVSIS). 	<ul style="list-style-type: none"> - osiguranje dovoljnih količina kvalitetne pitke vode za vodoopskrbu stanovništva - racionalno korištenje energije i vodnih resursa - učinkovit rad svih dijelova sustava

2.3.2. Prometna infrastruktura

Cestovni promet

Sustav prometnica na području Grada je prema Odluci o razvrstavanju javnih cesta (NN 18/2021) zastupljen s Državnom cestom D4/A3 (GP Bregana – Zagreb – Slavonski Brod – Lipovac – GP Bajakovo), D55 (Vinkovci - Županja –GP Županja), D214 (Županja – Bošnjaci – GP Gunja), Županijskom cestom Ž4170 (Gradište – Županja – D55), Ž4218 (Županja – Štitar – Babina Greda), Lokalnom cestom L46042 (Ž4170-D55), L46043 (L46042-Ž4170) kao i ostale nerazvrstane prometnice. Ukupna duljina javnih cesta na području je 35.840,0 m (Autoceste: 13.340,0 m, Državne ceste: 9.400,0 m, Županijske ceste: 8.950,0 m i Lokalne ceste: 4.150,0 m). Ukupna duljina nerazvrstanih cesta na području je 56.332,0 m (asfaltiranih: 50.776,0 m i šljunčanih: 5.546,0 m).

Željeznički promet

Postojeća željeznička pruga drugog reda (trasa željezničke pruge L209) dolazi sa sjevera, iz Vinkovaca, prolazi kroz područje općine Gradište i završava na međumjesnom željezničkom kolodvoru u Županji. Postoji ogranak pruge dalje na jug, ali on se ne koristi i završava kod županijske ceste Ž46043. Postoji još jedan odvojak prema sjeverozapadu koji vodi do Sladorane uz rijeku Savu i sadašnje riječne luke. Bilo je razmišljanja o produženju pruge prema jugu, prema Brčkom u Bosni i Hercegovini, ali to nije nikad ostvareno. Ukupna dužina željezničke pruge na području Grada Županja je 3.627,0 m.

Slika 22. HŽ 2062 na Županjskoj željezničkoj stanici

Izvor: Preuzeto s: https://bs.m.wikipedia.org/wiki/Datoteka:H%C5%BD_2062_%C5%BDupanja.jpg (14.08.2021.)

Riječni promet

Riječni promet je od osobite važnosti za Vukovarsko-srijemsku županiju. Tu su važni tereti koji nisu osjetljivi na prekrcaj te se mogu očekivati transporti: masovnih jeftinih tereta koji se laku prekrcajavu, kontejneri i Ro-Ro prijevozi. Preduvjet realizaciji tog prijevoza je izgradnja kanala Dunav – Sava i kanaliziranje Save do Siska. Realizacija izgradnje kanala je temeljni uvjet značajnijeg razvoja riječnog brodarstva te bi omogućila razvoj sustava riječnog, cestovnog, željezničkog i pomorskog prijevoza. Nužne su poticajne mjere države za razvoj kombiniranog prometa, a osobito uvođenje kombiniranih i kontejnerskih vlakova. Riječna luka kod Županje ima sve te preduvjete potrebne za daljnji razvoj. Planiranom prekograničnom suradnjom s općinom Orašje (BiH), riječna luka s graničnim prijelazom locirana je na sjeveroistočnom djelu grada, naslonjena na poduzetničku zonu „Sječine“. Na području Grada Županje rijeka Sava razvrstana je kao Međunarodni vodni put IV. klase plovnosti. Dužina vodnog puta na području Županje je 10,0 km (od 261+050 do 271+050 r. km) i na tom dijelu nema otvorenih luka za međunarodni ili domaći promet.

Slika 23. Pogled uz tok rijeke Save prema zapadu

Izvor: Preuzeto s:

<https://zpuvsz.hr/wpcontent/uploads/PP/planovi/gradovi/Zupanja/PPUG%20Zupanja%20SI.vj.br.01-07/PDF/01-POLAZISTA.pdf> (14.08.2021.)

2.3.3. Javna sigurnost, zaštita ljudi i imovine

Na području Grada Županje s razine državnih i lokalnih ustanova djeluju u polju javne sigurnosti: Postaja granične policije Županja, koja djeluje u okviru Policijske uprave Vukovarsko-srijemske; Javno vatrogasna postrojba grada Županje; Hitna medicina koja radi 0-24, a koja djeluje u okviru Zavod za javno zdravstvo Vukovarsko-srijemske županije; Zavod za hitnu medicinu, ispostava Županja i Zavod za javno zdravstvo Vukovarsko-srijemske županije u sklopu kojeg djeluje epidemiološka služba i školska medicina. Sva tijela javne sigurnosti smještena su u širem centru grada što omogućava brze intervencije istih službi. Posebno treba naglasiti kako u Gradu djeluje i civilna udruga Dobrovoljno vatrogasno društvo Županja (DVD Županja) koja ima značajnu i važnu ulogu u javnoj sigurnosti grada. Dobrovoljno vatrogasno društvo u Županji osnovano je 16.6. 1887. godine. Pored osnovne djelatnosti društva u gašenju požara, društvo je imalo intervencija i na spašavanju imovine od poplave koja se desila nakon obilnih kiša 2001. godine i 2021. godine. Prilikom puknuća savskog nasipa te nezapamćene poplave u svibnju 2014. godine koja je potopila naselja u istočnom dijelu županjske Posavine te obrana od poplave grada Županje, Dobrovoljno vatrogasno društvo je također odigralo jako veliku ulogu. DVD Županja također izlazi i na prometne intervencije, kojih je, nažalost sve češće te s hidrauličnom opremom izvlači unesrećene osobe iz osobnih te drugih vozila. Tu se pokrivaju sve ceste bivše općine Županja te autocesta od Zelengaja do Bajakova. U 2022. godini planirana je suradnja između Grada Županje i općine Bošnjaci na projektu izgradnje skloništa za nezbrinute životinje (azila). Sklonište za nezbrinute životinje planirano je na području općine Bošnjaci i trebala bi biti max kapaciteta do 45 pasa. Izgradnja azila i zbrinjavanje potencijalno opasnih životinja koje lutaju ulicama Županje i šire okolice pridonijet će faktoru sigurnosti i zaštiti ljudi na ovome području.

2.3.4. Stambena izgradnja

S obzirom na svojstvenosti prostora unutar Grada, posebno u prostorima gdje već postoji izgradnja, može se općenito reći kako postoje mogućnosti razvoja u okvirima predviđenog rasta i razvoja. To osobito vrijedi zbog činjenice da je postojeća izgrađenost razmjerno rijetka i da se stambena izgradnja može odvijati popunjavanjem postojećih naselja, odnosno postojećih građevinskih područja. Pri tome svakako treba razlikovati novu izgradnju odnosno nove dijelove naselja, od starih tradicijskih, još izglednih, duž prometnica, linearno izgrađenih dijelova. Stambena izgradnja u Gradu se dug niz godina razvijala relativno planski. U Gradu zadnjih nekoliko godine postoji velika potražnja za novogradnjom i postojećom gradnjom stanova različitih kvadratura dok je situacija s kućama na tržištu ponude i potražnje razmjerno nepovoljna u smislu cijena. Cijene kuća su na niskoj razini dok je cijena stanova (novih i postojećih) na razini susjednih površinom i stanovništvom većih gradova kao što su gradovi Vinkovci i Vukovar.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - nedovoljna stimulacije kupca i investitora - neravnopravan položaj kupca i investitora - lokalne i administrativne prepreke za dolazak novih investitora - fizičko i funkcionalno zastarijevanje postojećeg stambenog fonda - veća potražnja od ponude - postojeća urbanizacija 	<ul style="list-style-type: none"> - nova stambena naselja - zadovoljavanje stambenih potreba - POS program poticajne stanogradnje - otkup privatnih građevinskih zemljišta

2.3.5. Javni gradski prostor

Javne površine i trgovi, kao važan prostor javnog okupljanja, redovno se održavaju i uređuju suvremenom urbanom opremom. Postojeće perivojne i pejzažne površine također se redovno održavaju, te se planirani sustavno i postupno podižu. Javni parkovi, drvoredi i ostali ozelenjeni dijelovi su suvremeno i kreativno perivojno oblikovani. U Gradu postoje dvije prostorne jedinice za razvoj športsko-rekreacijskih sadržaja. Prvi, uz naselje Šećerana, već je uglavnom izgrađen, te drugi daleko veći, u jugozapadnom dijelu uz nasip rijeke Save, koji čini veliki kompleks športsko-rekreacijskog sadržaja, a koji nije u potpunosti izgrađen. Po kruni Savskog nasipa koji je naslonjen na ovu športsko-rekreacijsku površinu, u dužini cca. 3,8 km, uređena je i opremljena gradska šetnica.

2.4. Okoliš i zaštita okoliša

Na području Grada Županje nema dijelova prirode zaštićenih temeljem Zakona o zaštiti prirode. Na području se nalaze sljedeća područja ekološke mreže:

- a) Područja očuvanja značajna za ptice-POP (Područja posebne zaštite-SPA):

- a. Spačvanski bazen HR1000006
- b) Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove-POVS (Područja od značaja za Zajednicu-SCI):
  - a. Spačvanski bazen, HR2001414
  - b. Sava nizvodno od Hrušćice, HR2001311

Radi svoje veličine, položaja i radi činjenice da je Grad Županja naseljen s nešto više od 180 st/km² čini područje grada razmjerno ugroženim. Ugrožen prostor smješten je duž državnih i županijskih cesta, kao i duž rijeke Save, koja ujedno predstavlja i državnu granicu prema Bosni i Hercegovini. Upravo zbog te činjenice bit će potrebno neprekidno i sustavno štiti cjelokupni prostor Grada. Stoga je potrebno provoditi i mjere za poboljšanje i unapređivanje prirodnoga, kultiviranoga i kulturnog krajobraza, kao i mjere za sprječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš. Za provođenje ovih mjera treba: spriječiti mogućnost zagađenja zraka industrijskom proizvodnjom koja u Gradu ima vrlo dobre mogućnosti razvoja; redovito treba čistiti naselje od krutog i krupnog otpada i sprječavati divlja odlagališta otpadaka po poljodjelskim i šumskim površinama te otpad odlagati na propisnu deponiju; riješiti problem deponiranja kućnog i industrijskog otpada; smanjiti uporabu agrotehničkih sredstava koja onečišćuju tlo (pesticide, umjetno gnojivo i sl.) i primjenjivati biološka sredstva u provođenju zaštite poljodjelskih kultura, naročito u dolinama vodotoka. U sklopu ovih mjera podrazumijeva se da treba na djelotvorni način štiti kulturne, prirodne i krajobrazne vrijednosti, čuvati prirodna bogatstva i prirodne izvore (šume, poljoprivredne površine, izvore vode, vodotoke i dr.), uključiti lokalne vlasti u aktivno čuvanje okoliša te zaštitu zaštićenih građevina i područja kroz novčanu potporu i Gradske odluke. Ove mjere podrazumijevaju stvaranje pozitivnog razmišljanja javnoga mnijenja u korist zaštite krajolika, zaštite kulturne i prirodne baštine, smanjenje onečišćenja te gradnju stambenih zgrada na zasadama tradicijskoga graditeljstva. Potrebno je prilikom izrade bilo kojeg detaljnijeg prostornog plana ili arhitektonskog projekta ugraditi elemente zaštite okoliša. Na građevinskom području ne smiju se graditi građevine koje bi svojim postojanjem, ili upotrebom neposredno, ili potencijalno ugrožavale život, zdravlje i rad ljudi u naselju, ili vrijednost okoliša, niti se smije zemljište uređivati, ili koristiti na način, koji bi izazvao takve posljedice. Važno je navesti da je Prostornim planom uređenja Županije predložena lokacija za odlaganje krutog otpadnog materijala, a to je lokacija Regionalnog odlagališta „Orlovnjak“ u Antunovcu kod Osijeka koje ima niz komparativnih prednosti. Time bio se riješio i problem zbrinjavanja komunalnog otpada Grada Županja.

2.4.1. Energetska učinkovitost

Na području Grada Županja, moguće je planirati i izgraditi postrojenja za proizvodnju električne energije i/ili toplinske energije (elektrana i sl.) koje kao resurs koriste obnovljive izvore energije (vjetar, sunce, biomasa i sl.) uz obvezu smještaja izvan područja: zaštićene prirode, zaštićenih krajolika, zaštićenih područja graditeljske baštine i arheoloških lokaliteta te drugih područja za koje uvjete korištenja i uređenja prostora određuju državne ustanove i ustanove s javnim ovlastima. Proizvedena električna energija može se koristiti za vlastite elektroenergetske potrebe, a višak ili ukupna proizvedena električna energija bi se predavala u elektrodistribucijski sustav. Ovisno o vrsti korištenja obnovljivih izvora energije (vjetar, sunce, geotermalna energija, biogorivo, krute mase, bioplin i sl.) mogu se graditi izvan granice građevinskog područja, u izdvojenim građevinskim područjima i unutar granice građevinskog

područja. Obnovljivi izvori energije, posebno bogata biomasa, geotermalni izvori te veliki broj sunčanih dana predstavljaju veliki potencijal za rast i razvoj energije na ovom području. Postojeće strateške djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i prerada drva posjeduju resurse za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora - biomasu, koja trenutno predstavlja trošak u poslovanju, poput zbrinjavanja stajskog otpada ili drvnih ostataka u preradi drva. Međutim, primijenjena biomasa kao resurs u stvaranju obnovljivih izvora energije, isti bi postali prihod uz istovremeni doprinos zaštiti okoliša i otvaranju novih radnih mjesta. Usprkos značajnim potencijalima, obnovljivi izvori energije još uvijek se nedovoljno koriste. Prema nepotvrđenim informacijama kroz cijelo područje prolaze geotermalni izvori, koji su prirodni potencijal koji se može koristiti u funkciji gospodarskog razvoja grada.

2.4.2. Gospodarenje otpadom

Postojeća deponija na jugu Grada je u sanaciji i predviđeno je zatvaranje iste do 2025. g. do izgradnje Regionalnog centra za gospodarenje otpadom „Orlovnjak“ u Antunovcu. Postojeća deponija će biti sanirana prema svim ekološkim standardima. Nakon puštanja u rad RO „Orlovnjak“ u Županji će biti samo Pretovarna stanica koja je planirana Prostornim planom i započeti su planovi za izgradnju temeljem Zakona o otpadu (NN 178/04.) Grad je za svoje područje izradio Plan gospodarenja otpadom, koji je donijet i objavljen u Službenom vjesniku Grada Županja br. 1/18. Grad ne planira rješavati problem zbrinjavanja otpada preko kompostane niti preko bioplinskog postrojenja zato što su prethodne analize pokazale da Županja nema količine otpada koje su potrebne da bi se takva ulaganja, bilo kratkoročno bilo dugoročno isplatila. Ako se u budućnosti bude ukazala potreba za vlastitim zbrinjavanjem biootpada iz određenih razloga Grad Županja i komunalno poduzeće u vlasništvu Grada spremni su odgovoriti izazovima, ne samo putem kompostane i bioplinskog postrojenja nego i preko ostalih načina zbrinjavanja biootpada. Od 2019. g. u Županji postoji Reciklažno dvorište u koje građani mogu odložiti 48 vrsta različitog otpada. Građani otpad trebaju razvrstavati na kućnome pragu, a sve što nemaju kamo odložiti mogu besplatno odložiti u Reciklažno dvorište. Planiraju se zahvati koji su vezani za uspostavljanje jedinstvenog cjelovitog sustava gospodarenja otpadom koji bi direktno doprinosili poboljšanju stanja okoliša, a indirektno doprinose poboljšanju života stanovništva. Njihovom izvedbom i korištenjem nije prisutno smanjenje vrijednosti okoliša već njegovo povećanje uslijed očuvanja prirodnih resursa pitke vode, zaštite kakvoće, te time i ekosustava. Dosadašnja praksa odlaganja otpada na odlagališta se napušta te će budući sustav bazirati na izgradnji Centara za gospodarenje otpadom na kojima će se vršiti kvalitativno bolje zbrinjavanje otpada u tehničko-tehnološkom smislu te energetska i materijalna oporaba otpada. Jedan od ključnih dijelova tog sustava bit će i izgradnja pretovarnih stanica. Definicija pretovarne stanice dana je u važećem Zakonu o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13, 73/17 i 14/19) kao „građevina za skladištenje, pripremu i pretovar otpada namijenjenog prijevozu prema mjestu njegove oporabe ili zbrinjavanja“. Služi za efikasniji i isplativiji transport od proizvođača otpada (stanovništva, industrijskih postrojenja, javnih površina) do Centara za gospodarenje otpadom. Lokacija pretovarne stanice Županja bi trebala biti na k. č. 2298 k.o. Županja, u industrijskoj zoni. Namijenjena čestica je okvirnih dimenzija 53x280 m. Ako je mjesto zbrinjavanja ili oporabe otpada daleko (obično >30 km) od mjesta skupljanja, ekonomičnije je prevoziti otpad do većih vozila za odvoz, nego voziti otpad direktno vozilima koja sama skupljaju otpad na terenu.

Najpovoljnije mjesto izgradnje pretovarne stanice je sredina područja s kojeg se dovozi otpad, da bi troškovi skupljanja bili što manji, ili da je na prometnici od mjesta skupljanja do mjesta obrade. Projektirana pretovarna stanica imat će izravnu vezu s javno prometnom površinom, pristup pretovarnoj stanici osigurati će se izgradnjom asfaltiranog prilaza sa spojem na postojeću asfaltiranu prometnicu. S obzirom na potrebu da se izvede linijska infrastruktura prometnom trasom prema sjevernoj prometnici, nužno izvođenje i pristupne prometnice u duljini 450 m. Po potrebi (izvođenje „prolazne“ PS), projektiranje/izgradnja obuhvatili bi i južni spoj na državnu cestu D55 (cca 110 m) s uređenjem raskrižja.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - niska cijena pružanja usluge - needuciranost stanovništva - neuređeno tržište otkupa reciklažnih sirovina - teško provediva zakonska regulativa 	<ul style="list-style-type: none"> - povećana je potreba za mehanizacijom zbog većeg broja odvoza (prikupljanje reciklažnih vrsta otpada na kućnom pragu) - izgradnja sortirnice - izgradnja kompostane - izgradnja pretovarne stanice

2.5. Gospodarstvo

Efekti globalne gospodarske krize započete u drugoj polovici 2008. godine snažno su se odrazili na gospodarstvo grada Županja kroz usporavanje i pad gospodarskih aktivnosti. Navedeno je uzrokovalo svrstavanje grada Županje u IV. skupinu razvijenosti jedinica lokalne i područne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa (99,83%) nalaze u prvoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave. Za razvoj gospodarstva na nekom području, tako i na području Grada, potrebna je kvalitetno planiranje korištenja raspoloživog prostora Prostorno-planskom dokumentacijom. Na području Grada Županja na snazi je sljedeća Prostorno-planska dokumentacija:

- a) Prostorni plan uređenja Grada Županja (PPUG-Županja)-Sl. vjesnik Grada Županja br. 1/07, 6/07, 2/10, 8/12, 4/16, 1/21, 3/21p.t.),
- b) Urbanistički plan uređenja Grada Županja (UPU-Grada Županja)-Sl. vjesnik Grada Županja br. 1/08, 2/08, 1/10, 8/11, 8/12, 3/14, 1/17, 3/18, 1/21, 3/21p.t.),
- c) Urbanistički plan uređenja Gospodarskog područja (Istočno od D55) (UPU GP)-Sl. vjesnik Grada Županja br. 2/10, 8/12, 3/13, 1/21, 3/21p.t.)
- d) Detaljni plan uređenja „Centar III-ul. Dr. F. Račkog“ (DPU)-Sl. vjesnik Grada Županja br. 3/96, 6/07,
- e) Provedbeni urbanistički plan „Centar II-Tržnica“ (PUP)-Sl. vjesnik Općine Županja br. 14/82, 3/92, Sl. vjesnik Grada Županja br. 3/96, 6/97, 4/06, 6/07.

Grad posjeduje kvalitetne prirodne potencijale (poljoprivredno zemljište, šume, reljef, klima, vrijedni krajobraz), kao i izgrađene, proizvodne i druge kapacitete, koji uz pogodnosti prometnih pravaca (cestovnih, željezničkih, graničnih prijelaza) su i značajni gospodarski potencijal. Upravo ove prednosti su iskorištene u razvoju i planiranju prostora, te je Prostorno-planskom dokumentacijom razvoj gospodarstva, industrije, poduzetništva i obrtništva smješten i planiran na sjevernom dijelu Grada, koji je kvalitetno povezan sa svim prometnim pravcima, te je povezan a ujedno izdvojen od urbanog dijela Grada. Glavnina gospodarstva

temelji se sektorima proizvođačke i prerađivačke industriju, to se odnosi na dvije velike proizvodne tvornice Hrvatska industrija šećera d.d. pogon Županja i SAME DEUTZ FAHR Žetelice d.o.o. te prerađivački pogon Slavonija Županja d.d. za preradu i promet žitarica. Ostali dio gospodarstva grada čine manji proizvodni pogoni, poslovni subjekti te trgovina na veliko i malo. Na području grada Županju na dan 07.09. 2021. g. aktivno djeluju i rade prema službenim podacima Hrvatske gospodarske komore - 107 poslovnih subjekata te prema službenim podacima Udruženja obrtnika Županja - 195 obrtnika.

2.5.1. Industrija, poduzetništvo i obrtništvo

Poljoprivredna proizvodnja, metalurgija te drvna industrija su temelj industrijskog i poduzetničkog razvoja grada. Županja je pozicionirana na samom istoku Hrvatske, što znači da se uglavnom radi o području koje svoju gospodarsku bazu temelji na poljoprivredi i šumarstvu, kao i industrija koja prati te djelatnosti. U Županji ističu da ovo pogranično područje smješteno na europskom koridoru s riječnim pravcima ima odličan geostrateški položaj, koji pruža mogućnosti razvoja gospodarstva posebice u segmentu transporta i logistike. Plodna tla na njihovom području, koje obuhvaćaju sam Grad te okolne općine Bošnjaci, Drenovci i Vrbanja, čine 27.456 hektara ili 45,2% ukupne površine. To omogućuje uzgoj različitih poljoprivrednih kultura koje predstavljaju jedan od ključnih resursa za gospodarski razvoj. Pored plodnog tla i šume zauzimaju veliko područje od oko 25.000 ha ili 41% teritorija. Industrijsko gospodarstvo danas čine: Slavonija Županja d.d. za preradu i promet žitarica, TVIN d.o.o. Virovitica izdvojeni pogon Županja, Hrvatska industrija šećera d.d. pogon Županja, Novi Domil d.o.o., Biomass to Energy Županja d.o.o., SAME DEUTZ FAHR Žetelice d.o.o. i Šišarka d.o.o..

Slavonija Županja d.d. za preradu i promet žitarica posjeduje kapacitet silosa za žitarice i uljarice cca. 80.000 tona, silos za brašno cca. 2.000 tona, mlin za brašno kapaciteta 200 t/24h, mlin za raž kapaciteta 100t/24h. Najznačajniji proizvodi i usluge navedenog poduzeća su: brašno T-550, brašno T-850, brašno T -400 , brašno T-1100, brašno T-1250, brašno T-1600, stočno brašno, uslužna meljava pšenice, uslužno sušenje i skladištenje poljoprivrednih proizvoda, pretovari (kamion – vagon, vagon – kamion).

Slika 24. Industrija za preradu i promet žitarica „Slavonija Županja d.d.“

Izvor: Preuzeto s: https://www.slavonija-zupanja.hr/?page_id=16 (14.08.2021.)

TVIN d.o.o. Virovitica je osnovan 1913. godine kao pilana te se u svom postojanju razvijao kako organizacijski tako i sa svojim proizvodnim kapacitetima. TVIN d.o.o. Virovitica ima nekoliko izdvojenih pogona od Pitomače i Virovitice do izdvojenog pogona koji je u Županji. Pored izdvojenih pogona u potpunom je vlasništvu zaposlenika, bivših i sadašnjih. Njegovanje tradicije te stalna ulaganja u tehnologiju, razvoj i kadrove s ciljem postizanja veće učinkovitosti uz najvišu kvalitetu proizvoda i poštivanje svjetskih normi zaštite ljudi i okoliša, njihov su poslovni cilj. Osnovna djelatnost je proizvodnja namještaja (pločastog i masivnog).

Slika 25. TVIN d.o.o. izdvojeni pogon Županja

Izvor: Preuzeto s: <https://tvin.hr/profil-tvrtke/> (14.08.2021.)

Hrvatska industrija šećera d.d. pogon Županja, hrvatska tvornica šećera sa sjedištem u Županji, nalazi se u većinskom vlasništvu tvornice šećera Viro iz Virovitice. U 2019. godini došlo je do povezivanja svih hrvatskih tvornica šećera (Virovitica, Osijek, Županja) u jedan poslovni sustav – Hrvatska industrija šećera d.d.. U prvoj polovici 2019. godine, članice VIRO GRUPE (Virovitica i Županja) obavljale su sve pripremne aktivnosti i ugovaranje sjetve šećerne repe, kao i prodaju šećera i drugih proizvoda iz svog asortimana. U drugoj polovici 2019. godine, sve operativne aktivnosti oko proizvodnje i prodaje, uključivo i provedbu ugovora s kooperantima, proizvođačima šećerne repe, preuzeo je HIŠ, dok je društvima iz VIRO grupacije preostala samo prodaja zatečenih zaliha roba, te upravljačka djelatnost kao holding kompanija.

Slika 26. Hrvatska industrija šećera d.d. pogon Županja

Izvor: Preuzeto s: <http://secerana.eu/> (14.08.2021.)

Novi Domil d.o.o. je od 2003. godine tvrtka članica tvrtke Vindija d.d. Proizvodnja mlijeka pojačana je pripajanjem županjske mljekare Novi Domil d.o.o. Županja tvrtki Vindija d.d. Pripajanjem je Vindija ojačala svoj položaj na slavonskom tržištu. Novi Domil zapošljava stotinjak ljudi i proizvodi široki mliječni asortiman u kojem posebno visoko kotiraju svježi sirevi, jogurt i maslac. Kontinuirani rad Novog Domila na investicijama, razvoju novih proizvoda i unapređenju iskoristivosti proizvodnih kapaciteta budi optimizam u pogledu budućeg funkcioniranja tvrtke.

Slika 27. Novi Domil d.o.o. Županja

Izvor: Preuzeto s: <http://www.vindija.hr/O-nama/Tvrtke-clanice/Novi-Domil.html?Y2lcNzg%3D> (15.08.2021.)

Biomass to Energy Županja d.o.o. elektrana na drvenu biomasu bavi se istovremenom proizvodnjom električne i toplinske energije. Tvrtka je smještena u poduzetničkoj zoni grada Županje. Investitor je tvrtka Biomass to Energy Županja d.o.o., dok je glavni izvođač radova slavonskobrodska tvrtka Đuro Đaković Termoenergetska postrojenja d.o.o. (ĐĐ TEP), koja je cijeli projekt projektirala i izgradila po modelu „ključ u ruke“. Osim elektrane izgrađeno je i postrojenje za sušenje drvene sječke, koje će opskrbljivati elektranu sa suhom drvnom sječkom povećavajući time njenu energetska efikasnost, ali i druge kupce. Izlazna električna snaga elektrane je 4,93 MW, a toplinske maksimalno 10 MW. Godišnje će spaljivati 55.000 tona drvene biomase, te opskrbljivati oko 1.000 kućanstava sa zelenom energijom i pri tome uštedjeti 33.000 tona godišnje emisija CO₂. Kotao na biomasu, te sva dodatna pripadajuća tlačna i netlačna oprema proizvedena je u vlastitim suvremenim proizvodnim pogonima tvrtke ĐĐ TEP u Slavanskom Brodu. Postrojenje je usklađeno svim EU i hrvatskim energetska propisima i zakonima, uz posebnu naglašenost na niske emisije dimnih plinova, koje su niže od propisanih vrijednosti. ĐĐ TEP-u je ovo peta ovakva elektrana koju je izgradio u zadnje 4 godine, a u fazi puštanja u pogon je elektrana u Virovitici, dok su u fazi gradnje elektrane u Karlovcu i Količevu (Slovenija).

Slika 28. Biomass to Energy Županja d.o.o.

Izvor: Preuzeto s: <http://www.ddtep.hr/elektrana-na-drvenu-biomasu-u-zupanji-pustena-u-komercijalni-rad/> (15.08.2021.)

SAME DEUTZ FAHR Žetelice d.o.o. do 2004. godine tvornica poljoprivrednih strojeva nazivala se Đuro Đaković, kada ju otkupljuje SAME DEUTZ FAHR (talijanska tvrtka). Navedena tvornica bavi se proizvodnjom poljoprivrednih strojeva, a u Županji su orijentirani na proizvodnju kombajna. Kombajni proizvedeni iz tvornice u Županji, kontinuirano odlaze diljem Europe i izvan nje.

Slika 29. Tvornica poljoprivrednih strojeva SAME DEUTZ FAHR

Izvor: Preuzeto s: <https://www.sdfgroup.com/en/> (15.08.2021.)

Šišarka d.o.o. je tvrtka osnovana 1997. godine s osnovnom djelatnosti prerade drveta. Zbog postojanja velike količine korisnog drvnog ostatka rodila se ideja o proizvodnji obnovljivih izvora energije „Peleta“ prešanog drvnog ostatka koji ima visoku energetska učinkovitost, a ujedno je i ekološko bio-gorivo s CO₂ neutralnim učinkom. Navedeni proizvod ima veliki doprinos u zaštiti okoliša, jeftiniji je od svih fosilnih goriva te je pogodan za grijanje obiteljskih kuća, vrtića, škola, hotela i bolnica. Na navedeni način tvrtka može kontrolirati cijeli proizvodni lanac od šume do utovara na prijevozno sredstvo kako bi kupcu isporučio proizvod vrhunske kvalitete bez ikakvih dodataka. Suvremeni i učinkoviti proizvodni pogon, stroge kontrole i certifikati jamče najbolje drvene „Peleta“ za najsuvremeniju i racionalnu uporabu najstarijeg prirodnog goriva koje koristi čovjek.

Broj poduzeća u Vukovarsko-srijemskoj županiji u 2019. g. bio je 2.180, ukupan broj zaposlenih u tim poduzećima je 20.139, što je u odnosu na prethodnu godinu povećanje broja zaposlenih za 2.297 ili 12,9 %. Broj poduzetnika u Gradu Županji u 2019. g. je 201, a broj zaposlenih kod poduzetnika bio je 1.640. Ukupan prihod poduzetnika u 2019. g. u Gradu Županji je 1.328.422 kn, a neto dobit 16.660,00 kn. Prosječna neto plaća u Županji u 2020. g. iznosila je 4.749,00 kn prema podacima Hrvatske gospodarske komore Vukovar. Na području grada Županje u 2021. g. zabilježeno je 195 obrta (aktivni/u radu) prema službenim podacima Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, obrtnog registra na dan 9.9. 2021. g., a koji obavljaju razne djelatnosti od zanatskih zanimanja.

Poduzetnička zona je dio gradskog/općinskog teritorija u kojemu se obavljaju određene gospodarske djelatnosti uz poštivanje važećih gospodarskih propisa, kao i onih koje su vezani na očuvanje i zaštitu okoliša. Za male i srednje poduzetnike i obrtnike dobro je da sve ili dio svojih aktivnosti lociraju u poduzetničku zonu iz razloga što su unutar zona predviđeni odgovarajući prostori za obavljanje djelatnosti.

Glavni ciljevi osnivanja zone mogu se definirati na sljedeći način:

- osiguravanje dugoročnih uvjeta za razvoj malog i srednjeg poduzetništva i proizvodnog obrtništva kao jednog od najvažnijih i najstabilnijih nositelja razvoja gospodarstva,
- dugoročno smanjivanje i ublažavanje nezaposlenosti i poticanja poduzetnika na otvaranje novih radnih mjesta, osobito unutar proizvodnih djelatnosti,
- stimuliranje rasta i razvoja poduzetnika, osobito u pogledu razvoja novih proizvoda, primjene novih tehnologija i poticanja izvoza,
- olakšavanje komunikacije i poticanje suradnje između poduzetnika i obrtnika koji će se naći unutar zone, osobito poticanje na udruživanje na realizaciju konkretnih poduzetničkih i razvojnih projekata.

Poslovni rezultati i iskustva poduzetničkih zona u razvijenim europskim zemljama potvrđuju rezultate u smislu poticanja proizvodnje, izvoza, dolazak stranog kapitala i jeftinijeg prijevoza roba i tehnologije što je vrlo važno za realno povećanje zaposlenosti. Potencijal za razvoj zone očituje se u mogućnosti korištenja certifikacijskog logotipa "Croatian Investor Friendly Region (CIFR)" koje ulagačima jamči učinkovit proces ulaganja, od brzog poslovnog odgovora na početni upit ulagača do besplatnih usluga vođenja projekta. Na području grada Županje, trenutno je u funkciji jedna poduzetnička zona. Poduzetnička zona u Županji naziva se „Sječine“ te se prostire na površini od 205.000 m² (20,5 ha). Prodajna cijena zemljišta iznosi 2,74 €/m² za proizvodna poduzeća, 3,42 €/m² uslužna poduzeća.

Poduzetnička zona „Sječine“ Županja ima izvanredan geostrateški položaj:

- Cestovna infrastruktura - blizina autoceste A3 je 3 km na kojemu je granični prijelaz Bajakovo (ulaz u Republiku Srbiju) udaljen 35km. Neposredna blizina graničnog prijelaza u BiH na državnoj cesti D55 (Vinkovci-Županja-granični prijelaz Županja) udaljen 4 km,
- Željeznička infrastruktura – Međunarodni granični prijelaz Županja-Gunja-Brčko (BiH) udaljen 35 km i RO-LA terminal za prijevoz kamionskih tegljača na željezničkim vagonima (Spačva) udaljen 25 km.

Uz cestovni i željeznički promet važno je istaknuti mogućnost korištenja riječnog prometa - luka Brčko (BiH) udaljena 35 km i luka Vukovar (HR) udaljena 50 km, te mogućnost korištenja zračnog prometa – udaljenost zračne luke Osijek je 60 km. U poduzetničkoj zoni trenutno posluje 7 poduzetnika:

- 1) „Šišarka“ d.o.o. Županja, Ulica 131. brigade-proizvodnja ostalih proizvoda od drva, peleta, pluta, slame i pletarskih proizvoda
- 2) „Eko-Term“ d.o.o. Štitar, Strossmayera 196a - proizvodnja ostalih proizvoda od drva, peleta, pluta, slame i pletarskih proizvoda

- 3) „Komunalije Hrgovčić“ d.o.o. Županja, J.J. Strossmayera 175a -prijevoz, skladištenje i obrada otpada
- 4) „Jet-Set“ d.o.o. Vrbanja, Kneza Lj.Posavskog 204 - gradnja ostalih građevina niskogradnje
- 5) ZO „Stil“, Županja, B. Radića 38 -gradnja stambenih i nestambenih zgrada
- 6) „Arlović“ d.o.o. Cerna, Mala Cerna 2 -mješovita proizvodnja
- 7) „HIŠ“ d.d. Zagreb, Ul. grada Vukovara 269c -proizvodnja šećera

U svrhu poticanja razvitka gospodarstva, obrtništva, malog i srednjeg poduzetništva na području Grada i u Poduzetničkoj zoni "Sječine", budućim investitorima osim mogućnosti plaćanja komunalnog doprinosa u mjesečnim obrocima uz osiguranje instrumenta naplate, može se odobriti na zahtjev obveznika umanjeње iznosa komunalnog doprinosa do 50% pod uvjetom jednokratnog plaćanja. Mogućnost umanjeње iznosa komunalnog doprinosa, odnosi se isključivo na namjene proizvodne, uslužne i skladišne djelatnosti, osim namjene trgovačkih djelatnosti. Obveze plaćanja komunalne naknade oslobođeni su poduzetnici koji u svrhu obavljanja proizvodne, prerađivačke, skladišne ili uslužne djelatnosti izgrade novi poslovni objekt, a u slučaju proširenja postojećeg poslovnog objekta, oslobađaju se plaćanja komunalne naknade samo za nadograđeni dio poslovnog objekta, i to 100% iznosa komunalne naknade za prve dvije godine.

Temeljem Odluke o osnivanju Poduzetničke zone Županja donesene 03. rujna 2021. g. na Gradskom vijeću u planu je izgradnja nove zone s početkom izgradnje u 2022. g. Nova poduzetnička zona prostirat će se na površini od 30 ha, istočno od državne ceste D55, Vinkovci - Županja, a prilaz će biti desno iza tvornice Same Deutz Fahr Žetelice. Osnivanjem Poduzetničke zone Županja žele se postići sljedeći ciljevi: otvaranje radnih mjesta, stvaranje mogućnosti ulaganja, kreiranje povoljne poduzetničke klime u okruženju, poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva te ukupan razvoj lokalne zajednice i regije. Osnivanjem nove zone na dugoročan se način pomaže poduzetnicima u rješavanju problema prostora i stvaranju preduvjeta za nesmetani rad te im se omogućava povezivanje kroz smještanje na istom prostoru.

2.5.2. Trgovačka društva i ustanove u vlas. i suvlasništvu grada Županje

U vlasništvu i suvlasništvu grada Županje nalaze se sljedeća trgovačka društva i ustanove: Komunalac d.o.o., Čistoća d.o.o., Stanobiro d.o.o., Turistička zajednica grada Županje, Gradska knjižnica Županja, Zavičajni muzej Stjepan Gruber, Javno vatrogasna postrojba grada Županja, Dječji vrtić Maslačak, Hrvatski radio Županja d.o.o., Lokalna razvojna agencija Vjeverica d.o.o. Od navedenih subjekata koji se nalaze u vlasništvu grada, 5 su trgovačka društva, a 5 ustanove. Pored navedenog u gradu ima sjedište Hrvatska mreža za ruralni razvoj (HMRR) te aktivno radi Lokalna akcijska grupa (LAG) Šumanovci.

Tvrtka Komunalac d.o.o. Županja bavi se komunalnom djelatnošću i to od općeg interesa građana u gradu Županja, te općinama Bošnjaci, Gradište i Štitar gdje upravlja s vodovodnom mrežom i odvozom kućnog otpada. Poduzeće je osnovano 10. listopada 1971.god. Odlukom Savjeta Mjesnih zajednica, a na temelju izjave osnivača upisano u Trgovački sud u Osijeku,

18. srpnja 1996. god. kao Društvo s ograničenom odgovornošću za obavljanje komunalnih djelatnosti. Osnivač društva je Grad Županja. U društvu Komunalac d.o.o. na dan 10.08. 2021.god. je ukupno zaposleno 29 osoba. Donošenjem novog zakona 2019.god. od strane Republike Hrvatske ova tvrtka našla se u sljedećoj situaciji.

Slika 30. Tvrtka Komunalac d.o.o. Županja

Izvor: Preuzeto s: <https://www.komunalac-zu.hr/> (15.08.2021.)

Dana 18.07. 2019. g., stupio je na snagu Zakon o vodnim uslugama koji propisuje da javni isporučitelji vodnih usluga mogu biti samo oni javni isporučitelji koji imaju isporuku vode od minimalno 2 mil. m³ godišnje i time se ukida cca. 150 javnih isporučitelja u Republici Hrvatskoj, uključujući i tvrtku Komunalac d.o.o. Člankom 7. Zakona propisano je da se javni isporučitelji koji imaju potrošnju manju od 2 mil. m³ vode godišnje ukidaju i pripajaju drugom većem javnom isporučitelju, te da Vlada Republike Hrvatske uredbom o uslužnim područjima uspostavlja uslužna područja i određuje njihove granice i da se uredba donosi nakon savjetovanja s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave i javnim isporučiteljima vodnih usluga. Komunalac d.o.o. je u 2019. g., imao isporuku vode 805.659 m³, a u 2020. g., 802.996 m³. Iz svega navedenog tvrtka u narednom periodu mora naći rješenje koje će biti u skladu sa zakonskim odredbama ali prije svega mora i osigurati kontinuitet uspješnog poslovanja kako je to bilo do sada. Dosadašnjim radom ova tvrtka dokazala je da funkcionira na održiv razvoj i da uspješno radi na održavanju komunalnih vodnih građevina jednako kao i „veliki“ javni isporučitelji vodnih usluga.

Čistoća d.o.o. Županja osnovana je 06.veljače 2014. g., podjelom društva Komunalac d.o.o. (koji je osnovan dana 10.10. 1971. g.), a koja podjela je uvjetovana odredbama Zakona o vodama. Čistoća Županja d.o.o. je trgovačko društvo koje je u stopostotnom vlasništvu Grada Županja. Tvrtka je registrirana za obavljanje niza djelatnosti, a među glavnim djelatnostima su skupljanje otpada, zbrinjavanje otpada, pogrebničke djelatnosti, gospodarenje otpadom, održavanje tržnice i dr. U sklopu iste tvrtke funkcionira i služba za reciklažno dvorište. Reciklažno dvorište je projekt izrađen u sklopu EU kohezijskog fonda kojeg je sufinancira izgradnja istog te je navedeno dvorište u potpunosti funkcionalnu i stavljeno u pogon adresi Mladena Pozajića 120. U društvu Čistoća Županja d.o.o. na dan 10.08. 2021. g. je ukupno zaposleno 47 osoba (41 na neodređeno i 6 na određeno vrijeme).

Slika 31. Čistoća d.o.o. Županja - reciklažno dvorište

Izvor: Preuzeto s: <https://www.cistoca-zu.hr/o-nama/o-tvrtki> (15.08.2021.)

Stanobiro d.o.o. Županja je tvrtka osnovana 1998. g., s osnovnom djelatnošću upravljanja stanovima i stambenim zgradama, osnivač i vlasnik tvrtke je Grad Županja. Pored osnovne djelatnosti tvrtka je registrirana za obavljanje niza drugih djelatnosti od kojih su najistaknutije naplata parkiranja na javnim parkiralištima u Gradu Županji, upravljanje kinom Mladost Županja, upravljanje gradskim autobusom, projektiranje, nadzor, energetsko certificiranje, upravljanje LED display-em na Trgu kralja Tomislava u Županji, te pružamo usluge čišćenja stubišta stambenih zgrada, poslovnih prostora i usluge završnih radova u građevinarstvu.

Slika 32. Stanobiro d.o.o. Županja

Izvor: Preuzeto s: <https://www.stanobiro.com/> (16.08.2021.)

Turistička zajednica grada Županje osnovana je na prijedlog Gradskog Poglavarstva Županja 02.travnja 1996.godine, kada je prihvaćen Statut i Poslovnik o radu Skupštine. Turistička zajednica grada Županja djeluje kroz sustav turističkih zajednica kojoj je krovna organizacija Hrvatska turistička zajednica, Glavni ured. Turistička zajednica pravna je osoba i neprofitna organizacija, a svoje djelovanje temelji po načelu opće korisnosti, a bez ostvarivanja neposredne dobiti. Turistička zajednica je pravna osoba, čije su članice pravne i fizičke osobe u djelatnostima ugostiteljstva, turizma i s tim djelatnostima neposredno povezanim djelatnostima na području grada Županje. Tijela Zajednice su: a) Skupština, b) Turističko vijeće, c) Nadzorni odbor i d) Predsjednik zajednice.

Gradska Knjižnica Županja osnovana je 1861. g. Rad Gradske knjižnice Županja namijenjen je cjelokupnome pučanstvu u svrhu podizanja razine opće naobrazbe, obaviještenosti i kulture, poticanja stručnoga i znanstvenoga rada, te osobne kreativnosti posebice kod djece. Gradska knjižnica Županja ima zadaću da kao ustanova od posebnog društvenog interesa osigurava pristup raznovrsnim zapisima znanja, informacija, umjetničkim djelima, i to putem usluga što se pod istim uvjetima pružaju svim građanima, bez ikakve rase, spolne, vjerske, jezične, ekonomske ili neke druge diskriminacije, određujući time narodnu knjižnicu kao najširu i najdemokratskiju javnu ustanovu. Gradska knjižnica Županja je lokalno kulturno i obrazovno informacijsko središte koje omogućuje pristup kulturnom i intelektualnom kapitalu. Gradska knjižnica Županja djeluju kao ravnopravni dio hrvatskoga knjižničkog sustava i ravnopravni i sastavni dio europske mreže knjižnica

Slika 33. Gradska knjižnica Županja

Izvor: Preuzeto s: <http://www.tz-zupanja.hr/gradska-knjiznica/> (16.08.2021.)

Zavičajni muzej Stjepan Gruber u Županji osnovan je 1953. godine, a od 1993. godine djeluje pod sadašnjim imenom, dobivenim po prvom sakupljaču, osnivaču i prvom ravnatelju Muzeja, profesoru Stjepanu Gruberu. U Županji je Muzej smješten u zapadnom dijelu grada, neposredno uz obalu rijeke Save. Djeluje u povijesnim i registriranim spomeničkim zdanjima, u Čardaku–vojno krajiškom graničarskom objektu s početka 19. stoljeća i u Agenciji–zgradi nekadašnje parobrodarske agencije iz sredine 19. stoljeća dok se na prostoru između Čardaka i Agencije nalazi veliki muzejski park. U Zavičajnom muzeju Stjepan Gruber uposleno je 5 osoba na dan 25.07.2021. i jedna osoba na pola radnog vremena. Muzej je 2018. godine pokrenuo projekt PROŠIRENJA ZAVIČAJNOGA MUZEJA STJEPAN GRUBER U ŽUPANJI SA ZBIRKOM „PRVA NOGOMETNA LOPTA I POČETAK IGRANJA TENISA U HRVATSKOJ“, GALERIJE GRADA ŽUPANJA I OSTALIH MUZEJSKIH PROSTORA koji se predviđa na prostoru između upravne zgrade muzeja na sjevernoj strani, asfaltirane ceste s istočne strane, savskog nasipa za zapadne strane i ceste koja vodi preko nasipa prema rijeci Savi. Od 2019. godine ishode se potrebne dozvole i projektno - tehnička dokumentacija za proširenje muzeja te su

započele pripreme za novi stalni postav. Nadogradnja Muzeja će se realizirati u novom programskom razdoblju i ujedno će predstavljati ulaganje u marketing, a u svrhu bolje vidljivosti kulturnih poruka koje Muzej odašilje prema zajednici u kojoj djeluje.

Slika 34. Zavičajni muzej Stjepana Grubera

Izvor: Preuzeto s: <http://www.tz-zupanja.hr/zavicajni-muzej/> (16.08.2021.)

Javna vatrogasna postrojba grada Županje je započela s radom 25. studenoga 2020. g. u Županji, zaposleno je 13 profesionalnih vatrogasaca. Dugogodišnji dobrovoljni vatrogasci, sada su zaposlenici Javne vatrogasne postrojbe Grada Županje na čelu koje je zapovjednik Vladimir Balentović. Prema ugovorima s DVD-om Županja, nalaze se u njihovim prostorijama i koristi opremu i vozila koja posjeduje Dobrovoljno vatrogasno društvo Županja. Kroz suradnju profesionalnog i dobrovoljnog vatrogastva sve se podiglo na jednu novu, višu razinu.

Dječji vrtić Maslačak je ustanova u vlasništvu Grada Županja koja obavlja djelatnost predškolskog odgoja. Prve organizirane aktivnosti s predškolskom djecom provodile su se 1958. g. u organizaciji „Društva naša djeca“ u velikoj društvenoj prostoriji kina „Mladost“, te još s jednom skupinom djece u osnovnoj školi u Županji. Integracijom tzv. „Zabavišta“ u Naselju Sladorana i centra Županje dolazi u periodu 1960./1969. g. pod novim nazivom Dječji vrtić „Boris Kidrič“ Županja. Tadašnji rad financiraju Općina Županja, tvornica Sladorana i roditelji. Kako je u centru Županje sve naglašenija potreba i pritisak roditelja za otvaranjem vrtića, nadležni općinski organi i Fond za dječju zaštitu, grade novi vrtić. Tako se 1. travnja 1971. g. u centru Županje otvara nova zgrada vrtića. Dječji vrtić u tom periodu djeluje pod vodstvom i u sastavu osnovne škole „Moša Pijade“. Od 1. siječnja 1976. g. Vrtić se odvaja od Osnovne škole „Moša Pijade“ i započinje raditi kao samostalna ustanova kakvu danas poznajemo. U svom sastavu ima dvije organizacijski povezane ali prostorno odvojene jedinice, vrtić u centru Županje pod nazivom „Maslačak“ u kojem se nalazi i uprava, te Vrtić na Šećerani „Različak“. U 2005. godini započinje Projekt izgradnje i rekonstrukcije dječjeg vrtića Maslačak te je u 2009. g. ovaj projekt i uspješno završen.

Hrvatski radio Županja d.o.o. je ustanova u suvlasništvu Grada koja je svoj rad započela 1969. g. Danas je Hrvatski radio Županja respektabilna medijska kuća koja svakodnevno emitira 24 sata raznovrsnog programa na 97,5 Mhz, prepunog aktualnih informacija i programskih sadržaja, trudeći se uvijek svojim slušateljima dati ono što oni od njega i očekuju: brzu, točnu i aktualnu informaciju. Svojim prisustvom i raznovrsnim programskim sadržajima pokriva sva zbivanja i sfere svakodnevnog života, kako političkog, gospodarskog, kulturnog i vjerskog, tako i edukativnog, sportskog i zabavnog. Autorske emisije novinara i urednika, rado su slušane, zahvaljujući internetu i današnjim, modernim načinima komuniciranja, što svjedoči njihovoj profesionalnosti, kreativnosti i kvaliteti.

Prema Zakonu o unapređenju poduzetničke infrastrukture, odredbe članka 2. stavka 2. Zakona, poduzetničke potporne institucije definiraju se kao razvojne agencije, lokalne razvojne agencije, poduzetnički centri, poslovni i poduzetnički inkubatori, poslovni parkovi, odnosno to su registrirane pravne osobe zadužene razvoj gospodarstva i poduzetništva na lokalnoj (regionalnoj) i nacionalnoj razini, poticanje i privlačenje investicija te realizaciju projekta poticanja gospodarskog razvitka i poduzetništva, objedinjavajući rad gospodarskih subjekata, te visokoobrazovnih institucija i centara znanja.

Lokalna razvojna agencija Vjeverica d.o.o. osnovana je 2011. godine od strane općine Drenovci. Od 2016. godine Lokalna razvojna agencija Vjeverica d.o.o. nalazi se u suvlasništvu općine Drenovci i Grada Županje. Navedena agencija djeluje kao lokalna potporna infrastruktura specijalizirana za razvoj poduzetništva, ruralni razvoj, pripremu i provedbu EU i nacionalnih projekata te privlačenje investitora i unapređenje investicijske klime. Razvojna agencija smještena je u zgradi poglavarstva u gradu Županji i u poljoprivredno poduzetničkom inkubatoru Drenovci u kojima se trenutno radi 7 zaposlenika. U razvojnom planu Grada Županja u pripremi su strateški razvojni projekti među kojima su dolje navedeni u određenim fazama spremnosti za realizaciju.

Tablica 16. Razvojni projekti Grada Županje

1. Izrađeno idejno rješenje za projekt SMART ŽUPANJA Poduzetnički hub s coworking prostorom,
2. Izrađen i odobren od HAKOM-a Plan razvoja širokopojasne infrastrukture na području Županje za projekt razvoja infrastrukture širokopojasnog interneta aglomeracija Županja,
3. Pripremljena ukupna projektna dokumentacija stavljanja u funkciju postojeće infrastrukture koja je već nekoliko desetljeća izvan funkcije za projekt Logističko-distribucijski centar Agrotrg Županja,
4. Ispođeni pismo potpore Hrvatskog olimpijskog odbora, pismo potpore Vukovarsko-srijemske ųupanije, pismo potpore Brodsko-posavske ųupanije, pismo potpore Osječko-baranjske ųupanije te izjave o partnerstvu s NK Graničar i LAR Vjeverica d.o.o. za projekt Tematski park Prva hrvatska nogometna lopta, koji je dio strateškog projekta razvoja turističke infrastrukture VSų za razdoblje od 2021. do 2027.,
5. Izrađeno idejno rješenje za projekt Tehničke škole ųupanja: Centar izvrsnosti iz mehatronike,

6. Izrađen glavni projekt izgradnje polivalentnog igrališta OŠ Ivana Kozarca koje se sastoji od dva košarkaška terena, dva terena za odbojku i jednog rukometnog igrališta te atletske staze sa zaletištem i bazenom za skok u dalj. Zadatak igrališta je prilagoditi postojeći prostor potrebama škole i sportskih udruga,
7. Izrađen idejni projekt proširenja Zavičajnoga muzeja Stjepan Gruber u Županji sa zbirkom „Prva nogometna lopta i početak tenisa u Hrvatskoj“, Galerije grada Županja i ostalih muzejskih prostora,
8. Ulaganje u razvoj i uspostavu turističko-rekreativnog centra na području izletišta Županjski virovi,
9. Izrađeni idejno rješenje i glavni projekt za rekonstrukciju zgrade Centra za posjetitelje Slavonski bečarac i prateći glazbeni paviljon, u svrhu obnove i revitalizacije kulturne baštine te gospodarske funkcije razvoja turizma Grada Županja,
10. Izrađeni idejni, glavni i izvedbeni projekt za rekonstrukciju zgrade Kina Mladost u svrhu obnove i revitalizacije kulturne baštine,
11. Izrada projektne dokumentacije i izgradnja Sportske lučice na rijeci Savi u okviru EU projekta prekogranične suradnje s BiH.

Izvor: rad autora prema službenim podacima LAR Vjeeverica d.o.o.

Hrvatska mreža za ruralni razvoj (HMRR) je mreža udruga osnovana 2007. Od 30. siječanj 2021. g. mijenja svoje sjedište i od nedavno djeluje na adresi Veliki kraj 66, Županja. Povezuje organizacije civilnoga društva u Hrvatskoj u svrhu zajedničkog djelovanja, partnerstva i prijenosa znanja s vizijom poboljšanja uvjeta za kvalitetan život u ruralnim područjima. Mreža danas ima 48 članova. HMRR pruža podršku mehanizmima upravljanja i odlučivanja koji proizlaze od potreba građana, te zagovara prednosti pristupa "Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice" (LEADER/CLLD) i njegovih provoditelja u Hrvatskoj – lokalnih akcijskih grupa (LAG-ova).

Lokalna akcijska grupa (LAG) Šumanovci osnovana je 21. prosinca 2010.god. kao partnerstvo predstavnika javnog, gospodarskog i civilnog sektora ruralnog područja koje obuhvaća općine Bošnjaci, Drenovci, Gunja, Vrbanja i Grad Županju, a naknadno se pridružila i Općina Štitar, s ciljem:

- a) Osiguravanja protoka informacija i transfera znanja za napredak u razvoju ruralnog gospodarstva i lokalne zajednice;
- b) Razvijanja sinergije i umrežavanja između svih dionika kojima je u interesu doprinijeti razvoju ruralnih područja,
- c) Više-dioničkog planiranja ukupnog razvoja područja LAG-a;
- d) Iskorištavanja i razvijanja postojećih potencijala za ruralni razvoj;
- e) Dugoročnog ostvarivanja održivog razvoja;
- f) Jačanja financijskih i ljudskih kapaciteta za provedbu projekata ruralnog razvoja;
- g) Pripreme LAG područja za korištenje strukturnih fondova.

LAG Šumanovci obuhvaća područje na istoku Slavonije u južnom dijelu Vukovarsko-srijemske županije u tzv. Spačvanskom bazenu, a obuhvaća općine Bošnjaci, Drenovci, Gunja, Štitar i Vrbanja te Grad Županju.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - postojeća poslovna zona nije stavljena potpuno u funkciju - nedovoljno privlačenje investitora iz ne EU država - nedovoljna iskorištenost prirodnih i geostrateških potencijala - nedovoljno poticanje mikro/makro poduzetnika - nedostatak zemljišnih čestica u svrhu širenja poslovne zone - nedovoljna neposredna komunikacija s obrtnicima - nepostojanje klastera - nedovoljno povlačenje EU sredstava - nepopunjenost zone - nezainteresiranost postojećih vlasnika za aktiviranje i rada postojeće - nesvrhovita kupnja zemljišta 	<ul style="list-style-type: none"> - stavljanje u funkciju stare poslovne zone i uspostavljanje nove - privlačenje investitora iz ne EU država - bolje iskorištavanje prirodnih i geostrateških potencijala - poticanje povlačenja EU sredstava - potpore mikro i makro poduzetnicima - mogućnost širenja poslovne zone na poljoprivredna zemljišta - zastupanje interesa i promidžba obrtnika - jačanje podrške razvoju poduzetništva - unapređenje poslovnog okruženja i smanjenje administrativnih barijera za osnivanje i razvoj malog i srednjeg poduzetništva - ulaganje u IT sektor - uspostava nove zone

2.5.3. Turizam

Grad Županja se na 50,05 km² prostire pored rijeke Save i sjedište je županijske Posavine kao mikroregije. Grad se još naziva i graničarski grad. Sam položaj uvelike je utjecao na njegov razvitak, ali i nastanak specifičnih graničarskih i šokačkih običaja. U području Spačve, najveće autohtone šume slavonskog hrasta koja se proteže na području od 40 000 ha, pa kroz veličanstvena, nekoliko stoljeća stara stabla, možete vidjeti neraskidivu vezu između prirode i čovjeka koja traje već stoljećima. Slavonski hrast lužnjak obilježio je život u blizini šume, pa se čak i danas stručnjaci cijelog svijeta dive njegovoj ljepoti i kvaliteti. To je vrsta drveta koja iznimno dugo živi, ljudi kažu da raste sto godina, živi sto godina i onda umire sto godina. Područje spačvanskog šumskog bazena bogato je vodotocima, među kojima su najvažniji Virovi, zaštićeni krajolik i raj za ljubitelje netaknute prirode. Na južnom krilu Vukovarsko-srijemske županije pruža se atraktivan prostor istočno od željezničke pruge Vinkovci – Županja, omeđen s juga rijekom Savom. To su poznate šume hrasta lužnjaka u europski znanom bazenu Spačva. Šume su protkane vodotocima Bosuta, Spačve, Virova, Lubnja i Studve. Županjski virovi su jedinstvena prirodna baština koja je trenutno posjetiteljski i gospodarski u potpunosti nevalorizirana, a koja predstavlja značajan potencijal održivog gospodarskog korištenja.

KOLIJEVKA NOGOMETA I TENISA

Kako je navedeno da je sam položaj grada uvelike utjecao na njegov razvitak, tako 1880. g. u Županju dolaze devetorica engleskih industrijalaca, kako bi započeli izgradnju tvornice hrastovog ekstrakta tanina koji je služio za štavljenje kože. Tvornica je bila u vlasništvu engleske tvrtke The Quak Extract Comp. Lmta iz Londona.

Pridošli Englezi mudro su koristili svoje vrijeme i neobično obučeni za Županjce, trčali na sve strane za malom, okruglom zbijenom kožom (loptom). Vrlo brzo su se i Županjci počeli igrati na sličan način, a Englezi su ih prihvatili i podučili pravilima igre. Sve u svemu igra je brzo postala popularna da je mladićima sudjelovanje u igri postalo važnije od mjesečne plaće. Tako je 1880. godine rođen nogomet u Hrvatskoj u Županji, a mala okrugla koža (lopta) s kojom su se igrali sačuvana je i danas te se Županja smatra kolijevkom prve nogometne lopte i igranja nogometa u Hrvatskoj.

Pored kolijevke nogometa, zabilježeno je i 1881. g- da su u dvorištu tvorničke upravne zgrade, kraj Save, na igralištu s visoko ograđenim hrastovim daskama, gospoda iz Engleske igrala i tenis. Reket, neobičnog četvrtastog oblika je sačuvan, kao neupitan dokaz i dragocjen muzejski eksponat, uz brojne fotografije iz tog razdoblja. Tako se pored kolijevke nogometa, Županja smatra i kolijevkom tenisa. Županja je ova dva, povijesna športska događaja, trajno obilježila spomenicima Prvoj nogometnoj lopti i Prvom teniskom reketu u Hrvatskoj.

DAN GRADA

U Gradu Županja se svečano obilježava „29.08. blagdan Mučeništva svetog Ivana Krstitelja“ kao Dan Grada i Blagdan Župe Mučeništva sv. Ivana Krstitelja. Na spomendan Mučeništva sv. Ivana Krstitelja vjernici se prisjećaju veličine sv. I. K. kojeg je kao rezultat lakomislene izrečene rečenice dao pogubiti kralj Herod. Ivan Krstitelj po svom je djelovanju i pripovijedanju putokaz u očuvanju životnih vrijednosti, naročito onih koji se tiču bračnog i obiteljskog morala.

ŠOKAČKO SIJELO

Grad Županja njeguje i promiče tradicijske običaje pa se tako u gradu održava Šokačko sijelo što je najstarija i najveća manifestacija tradicijske kulture Županjskog kraja. Već 54. godine kroz vješto izvježbane koreografije, u brojnim nastupima kulturno umjetničkih društava prikazuju se običaji, pjesme i plesovi, ali i životna svakodnevica stanovnika ovoga kraja, danas i nekada. Tada na vidjelo izlazi sva raskoš, bogatstvo i ljepota izvornih slavonskih nošnji, kulturne baštine, folklor, narodnog stvaralaštva te bogatstva Šokadije. Manifestaciju obilježavaju brojne priredbe i nastupi, kazališne predstave i izložbe, večeri folklor i poezije, te izbor najljepše djevojke u narodnoj nošnji „Šokački cvit“, a sve u iščekivanju mimohoda konjanika i u svečano ruho urešenih konjskih zaprega, te velike i vesele pokladne povorke ulicama grada. Tradicijski uređene kočije i konji, u narodne nošnje odjeveni kočijaši i njihova pratnja uvijek su velika atrakcija za sve dobrodošle goste. „Šokačko sijelo“ uvijek završava utorkom „Seljačkom zabavom“ pred korizmenu čistu srijedu ili Pepelnicu, te tako označava početak korizme.

OSTALI SADRŽAJI

Kolijevka nogometa i tenisa kao okosnica povijesti i turizma u ovom gradu nudi i mnoštvo drugih sadržaja:

- Posjet Zavičajnom muzeju Stjepan Gruber smješten u registriranom spomeniku kulture – graničarskom čardaku,
- Šetnja šetnicom uz rijeku Savu, u neposrednoj blizini Zavičajnog muzeja Stjepan Gruber,
- Posjet crkvi Sv. Ivana Krstitelja, izgrađenoj 1800. godine,
- U središtu grada posjetiti Galeriju Veliki kraj, smještenu u šokačkoj kući,
- Posjet izletištu Županjski Virovi, te Lovačkoj i Ribičkoj kući uz mogućnost lova i ribolova te kušanja raznih lovačkih, ribičkih i domaćih specijaliteta,
- Posjet Stadionu Prve nogometne lopte uz mogućnost obilaska terena i igranja nogometa,
- Posjet terenima Teniskog kluba „Županja 1881.“ uz mogućnost igranja
- Rekreativne sadržaje koje nudi izletišta Poloji

Pored navedenog sadržaja koji je moguće posjetiti prilikom dolaska u Županju, grad Županja nudi i mnoštvo manifestacija.

Tablica 17. Popis manifestacija u Županji

Naziv događanja	Vrijeme događanja
1. Noć muzeja	siječanj
2. Šokačko sijelo	veljača, ožujak
3. Glazbeni festival "Šokačke pisme"	veljača
4. Lijepa naša Sava	svibanj
5. Festival glumaca	svibanj
6. SAWA festa Županja	lipanj
7. Konjarske vatre	lipanj
8. "Kruh naš svagdašnji - žetva i vršidba u prošlosti"	srpanj
9. "OPEN ŽUPANJA" - teniski turnir	kolovoz
10. Moto susreti - Moto klub Županja	kolovoz
11. River Jazz Festival	kolovoz
12. „Oj dorati“	kolovoz
13. Međunarodni šahovski festival VSŽ - "OPEN ŽUPANJA"	kolovoz
14. Memorijal čika Jose Lončarevića - pecanje	kolovoz
15. Sugar cube blues festival	rujan
16. Zimski malonogometni turnir Županja	prosinac

Izvor: Turistička zajednica grada Županja (2021). Preuzeto s: <https://www.tz-zupanja.hr/> (17.08.2021.)

TURISTIČKA PONUDA

Prema podacima turističke zajednice, najveći broj ležajeva dostupan je u objektima za smještaj koji su kategorizirani kao domaćinstvo (oko 32%).

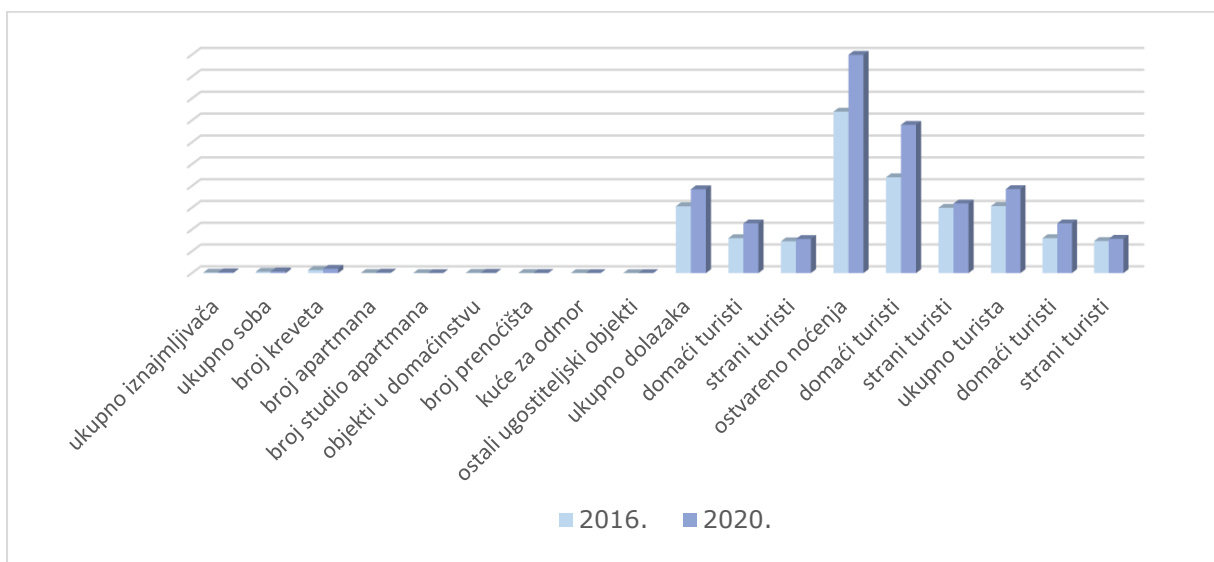
Tablica 18. Smještajni kapaciteti u gradu Županja

Podaci Turističke zajednice grada Županja	Podaci iz eVisitora	
	2016.	2020.
ukupno iznajmljivača	11	18
ukupno soba	30	38
broj kreveta	71	99
broj apartmana	3	11
broj studio apartmana	1	1
objekti u domaćinstvu	5	7
broj prenoćišta	2	2
kuće za odmor	0	1
ostali ugostiteljski objekti	1	1
ukupno dolazaka	1534	1925
domaći turisti	803	1142
strani turisti	731	783
ostvareno noćenja	3700	4997
domaći turisti	2200	3398
strani turisti	1500	1599
ukupno turista	1539	1928
domaći turisti	803	1141
strani turisti	736	787

Izvor: Turistička zajednica grada Županja (2021). Preuzeto s: <https://www.tz-zupanja.hr/evisitor/> (17.08.2021.)

U grafu kako slijedi jasno je vidljiva razlika u brojevima i smještajnih kapacitetima u Županji u periodu između 2016. i 2020. godine.

Graf 6. Usporedba 2016. – 2020. smještajni kapaciteti u Gradu Županji

Izvor: rad autora prema podacima Turističke zajednice grada Županja (2021). Preuzeto s: <https://www.tz-zupanja.hr/evisitor/> (18.08.2021.)

GASTRO PONUDA

Gastro ponuda Županjskog kraja vrlo je bogata i osebujnog okusa. Od lepinje i masnog kruha iz krušne peći i suhomesnatih proizvoda poput kulina, kulin seke, čvaraka, slanine, kobasice i švargla uz svježi sir i kajmak (vrhnje) do gulaša, ribljeg, guščjeg, pilećeg ili fiš paprikaša. Tu su i razni specijaliteti od riječne ribe šarana, soma, smuđa ili mesnih specijaliteta kotlovine, roštilja i odrezaka punjenih slavonskom šunkom i kulinom, sirom, gljivama, te divljač na razne načine. Od ukusnih kolača ne smijemo zaboraviti orahnjače, makovnjače, savijače, salenjake, listariće (poderane gaće), gužvaru, pogaču, kiflice i mnoge druge kolače i deserte. Pored navedene ponude pružaju se i razni specijaliteti kontinentalne i kreativne kuhinje današnjice. Kada je riječ o objektima čija je namjena pripremanje i posluživanje hrane i pića (restorani, barovi, slastičarnice i sl.), na području grada Županje postoji 30 takvih objekata.

Tablica 19. Popis gastro ponuda objekata u gradu Županji

Vrsta objekta	Naziv objekta
Restorani, pizzerije, buffeti	Restoran "Savska priča"
	Restoran "Sava"
	Buffet Bistro Old House
	Restoran i pizzeria Lambada
	Restoran "Slavonska kuća"
	Buffet Štagalj
	Buffet Duran
	Fast Food Haki
	Fast Food Friends
	Restoran "Desetka"
	Pečenjarnica TWIKS
Caffe barovi	President
	Rock Caffè
	Forum
	Beertija
	Noma
	Bilbao
	Strong
	Book Caffè
	Passage
	Calimero
	Zlatodol
	Jolly Roger
	Park
	Okac
	Masters
	Kimbi
Pub	
Buffet „Stožer“	
Kawa bar	
Delboy	

Slastičarnice	Fontana
	Valentino

Izvor: rad autora prema podacima Turističke zajednice grada Županja (2021). Preuzeto s: <https://www.tz-zupanja.hr/> (20.08.2021.)

Većina objekata se odnosi na caffè barove, restorane i pizzerije. Najveći broj posjetitelja u ovim ugostiteljskim objektima otpada na domaće stanovništvo (svadbe, krstítke, obiteljske proslave i sl.).

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - nedovoljno smještajnih kapaciteta - nedovoljno povlačenje EU sredstava - HAMAG Bicro i ESIF zajmovi 	<ul style="list-style-type: none"> - potaknuti povećanje smještajnih kapaciteta - povećati privlačenje EU sredstava - izgradnja identiteta grada i pozicioniranje u području turizma - aktiviranje kulturnih i tradicijskih sadržaja u turističke svrhe

2.5.4. Poljoprivreda i šumarstvo

POLJOPRIVREDA

Zahvaljujući razvijenoj poljoprivrednoj proizvodnji na ovom području, industrija hrane i pića vodeća je grana prehrambeno-prerađivačke industrije koja velikim dijelom sudjeluje u ukupnim prihodima gospodarstva, zapošljava veliki broj djelatnika te ostvaruje značajnu vanjskotrgovinsku aktivnost. Konkretno, na području grada sjedište imaju tvornica šećera Sladorana, tvrtka za preradu i promet žitarica Slavonija Županja, mljekara Novi Domil kao dio tvrtke Vindija, tvrtka za preradu i konzerviranje mesa Mesnica AS u Županji te niz drugih malih i srednjih poduzeća. Ono što se posebno ističe kao korist za svakog potencijalnog investitora u ovaj sektor na području grada jest postojanje kvalificirane radne snage za ovakvu vrstu djelatnosti. Naime, svjetski poznati proizvođač poljoprivrednih strojeva tvrtka Same Deutz Fahr investirala je na ovo područje upravo zbog dostupnosti sposobne i educirane radne snage. Međunarodna korporacija Same Deutz Fahr, koja djeluje u bivšem pogonu za proizvodnju kombajna Đuro Đaković u Županji, jedan je od najinovativnijih hrvatskih izvoznika te gotovo sveukupnu produkciju od 400-450 kombajna godišnje plasira u izvoz. Radi se o velikim poljoprivrednim strojevima koji rijetko nalaze mjesto na hrvatskim njivama, a njihova pojedinačna cijena se mjeri u stotinama tisuća eura. Osim Same Deutz Fahra u proizvodnji je snažna i tvrtka Narcor s primarnim djelatnostima proizvodnje stakla, ograda od inoxa i kovanih ograda. Područje ima bogatu sirovinsku osnovu za drveno-prerađivačku industriju baziranu na hrastu lužnjaku. Tu je i snažna metalna industrija koja je uglavnom usmjerena na izvoz. Ono što se posebno ističe kao korist za svakog potencijalnog investitora u ovom sektoru na području grada je postojanje kvalificiranih radnih snaga za sve vrste djelatnosti. Područje grada Županje tradicionalno je okrenuto poljoprivredi primarno zbog ljudi koji na ovom području žive od zemlje, ostvaruju prihode od poljoprivrede te zbog izuzetno kvalitetne zemljane površine koja je pogodna za sve poljoprivredne kulture. Problem poljoprivrede na

ovom području je usitnjenost poljoprivrednih čestica, nedovoljno navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta, nesiguran otkup poljoprivrednih proizvoda na tržištu, nedovoljna povezanost u smislu udruživanja radi lakšeg nastupa na tržištu, nedovoljno ulaganje u visoko dohodovne deficitarne kulture kao što su sitno bobičasto voće, previše oslanjanje na državne poticaje za kulture koje su niskodohodovne, kao što su pšenica i kukuruz, nekonkurentnost na tržištu finalnim proizvodom visoke dodatne vrijednosti, nedovoljna ulaganja OPG-a i PG-a u marketinške aktivnosti u svrhu boljeg plasiranja proizvoda na tržište itd. Na području grada Županje postoji niz OPG-a koji svoje proizvode plasiraju putem tvrtke Agro-klaster d.o.o. Navedena tvrtka je osnovana od Vukovarsko-srijemske županije u svrhu lakšeg plasiranja poljoprivrednih proizvoda te kako bi se realizirali razvojni projekti iz područja poljoprivrede i ruralnog razvoja. Svojim članovima putem udruživanja olakšavaju plasman proizvoda koje su do sada prodavali na sajmovima ili na kućnom pragu. Osnivači su Vukovarsko-srijemska županija, općine Cerna, Vrbanja, Drenovci, Lovas i Stari Jankovci, Osječki Poljoprivredni fakultet i Zadruga za proizvodnju voća i povrća "Vinkovačka šparoga".

ŠUMARSTVO

Spačvanski bazen, na području Vukovarsko-srijemske županije, najveća je šuma hrasta u Europi, s 96% zastupljenosti čuvenog slavenskog hrasta, hrasta lužnjaka (lat. quercus robur). Šumama na prostoru Županije upravlja Uprava šuma podružnica Vinkovci (u daljnjem tekstu UŠP) jedna je od 16 Uprava šuma koja djeluje u sastavu tvrtke „Hrvatske šume“ d.o.o. Zagreb, s vizijom da budu ekološki odgovorno, ekonomski uspješno i profitabilno šumarsko trgovačko društvo. Upravljanje HŠ je centralizirano, posebno u kupoprodajnom segmentu poslovanja, što znači da se uvjeti prodaje i ugovaranje prodaje drvnih sortimenata određuju u Zagrebu, s vrlo malim utjecajem lokalne UŠP Vinkovci.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none"> - nedostatak skladišnih i rashladnih kapaciteta - nedostatak sustava za navodnjavanje - proizvodnja nisko dohodovnih kultura - niska razina finalizacije - ne umreženost (ne organiziranost) proizvođača 	<ul style="list-style-type: none"> - podupiranje poljoprivrede i razvoj malih lokalnih proizvođača kroz program potpora - stvaranje uvjeta za sustav navodnjavanja - poticanje prijelaza s tradicionalnih kultura na više dohodovne kulture (bobičasto voće) - digitalizacija proizvodnih procesa - viša razina finalizacije - edukacija proizvođača i usmjerenje na EU fondove

2.5.5. Upravljanje razvojem

U cilju razvijanja prijateljskih odnosa, širenja poznanstva, unapređenja međusobne suradnje i jačanja uzajamnog poštovanja i uvažavanja između svojih građana, institucija i gospodarskih subjekata, Grad Županja je potpisao Povelju o suradnji i prijateljstvu te uspostavio kontakte sa sljedećim gradovima:

- Duga Resa – Republika Hrvatska
- Wilamowice – Republika Poljska
- Ljubuški – Bosna i Hercegovina
- Općina Dolni Benešov – Republika Češka
- Općina Horna Suča – Republika Slovačka
- Općina Kriva Palanka – Republika Sjeverna Makedonija

S ovim se gradovima želi se postići suradnja građana, udruga, institucija i predstavnika Grada Županje i općina prijatelja na područja zajedničke prijave i provedbe projekata koje financira EU i drugi donatori, EU integracija, zaštite okoliša, sporta i mladih te gospodarskog, obrazovnog i kulturnog područja. Suradivat će se i na razmjeni iskustava i primjera najbolje prakse, kao i delegiranja suradnika u pripremi strateških i drugih dokumenata od zajedničkog interesa. Pored navedenog, grad ima razvijenu veliku suradnju i sa susjednim općinama (Cerna, Gradište, Štitar, Gunja, Drenovci) s kojima kroz razne projekte doprinose unapređenju gospodarstva.

3. SWOT ANALIZA

Za potrebe izrade SWOT analize, definiranja strateških ciljeva te akcijskog plana provedeno je istraživanje o stavovima, potrebama i mišljenjima ključnih dionika razvoja grada Županje. Istraživanje je provedeno metodom anketnog upitnika i organiziranje fokus grupa, te je obuhvaćena cjelokupna populacija ključnih dionika razvoja grada (građani, poduzetnici i civilni sektor).

3.1. SWOT analiza društva

SNAGE	PRILIKE
Siguran i miran grad Blizina svih potrebnih institucija i dobra povezanost unutar Grada Urednost i čistoća grada Ljubaznost i susretljivost građana Očuvana tradicija Kolijevka nogometne lopte Niski troškovi života Dobra ponuda lokalnih prehrambenih proizvoda Stipendiranje studenata Raznovrsnost i razvijena mreža organizacija civilnog društva	Brendiranje grada Organizacija dodatnih kulturnih i sportskih manifestacija Povećanje obujma sportsko-rekreacijskog sadržaja Povećanje sadržaja za djecu i mlade Obnova vodovodne mreže i kanalizacije Izgradnja sadržaja na rijeci Savi Uređenje tržnice i poticanje proizvodnje i prodaje domaće hrane POS gradnja Produženi boravak za školsku djecu Poticanje i implementacija programa cjeloživotnog obrazovanja Edukacija zainteresiranih za pisanje projektnih prijava za povlačenje sredstava iz EU fondova Uređenje komunalne infrastrukture (nogostupi, biciklističke staze, uređeni drvoredi, obnova fasada u centru grada Izgradnja azila

SLABOSTI	PRIJETNJE
<p>Nedovoljni infrastrukturni kapaciteti predškolskih ustanova Nedostatak edukativnih i zabavnih sadržaja za djecu i mlade Nepostojanje specijaliziranih programa za djecu s posebnim potrebama i darovitu djecu Nedostatak stručnih službi za potrebe djece (npr. logoped, radni terapeut, defektolog) Nedostatak sportskih i rekreativnih sadržaja Nedostatak trgovačkih sadržaja Nedostatak kulturnih i zabavnih sadržaja Nedostatak logističke podrške za udruge kao i problem nedostatka adekvatnog prostora za njihovo djelovanje Nedostatak liječnika s posebnim naglaskom na određene vrste specijalista Nedovoljni kapaciteti u sustavu zdravstva i socijalne skrbi Zbrinjavanje pasa lualica</p>	<p>Iseljavanje, posebice mladih ljudi Nedostatak radnih mjesta i visoka stopa nezaposlenosti Nepotizam kod zapošljavanja Korupcija u institucijama na različitim razinama Globalna gospodarska kriza i kriza moralnih vrijednosti</p>

3.2. SWOT analiza prostora

SNAGE	PRILIKE
<p>Odličan geostrateški položaj s obzirom na prometnu povezanost i pogranični položaj grada Zadovoljavajuća pokrivenost grada komunalnom infrastrukturom Blizina autoceste Blizina svih potrebnih institucija i dobra povezanost unutar grada Očuvana priroda, običaji i kulturna baština Prostor industrijske zone Visoki potencijal poljoprivrede</p>	<p>Izgradnje nove mrežne infrastrukture Obnova vodovodne mreže i kanalizacije Uređenje tržnice i poticanje proizvodnje i prodaje domaće hrane POS gradnja Uređenje komunalne infrastrukture (nogostupi, biciklističke staze, uređeni drvoredi, obnova fasada u centru grada) Stavljanje u funkciju javnih gradskih objekata Izgradnja nove poduzetničke zone Geografski položaj pograničnog područja, prednosti zone Schengena i CEFTA tržišta</p>
SLABOSTI	PRIJETNJE
<p>Nedostatak pješačkih i biciklističkih staza Nepostojanje dugoročne strategije razvoja grada Neiskorištenost gradske imovine Nedostatak adekvatne razine prijevoza školske djece</p>	<p>Rubni položaj grada unutar države i velika udaljenost od metropole Slabljenje i gubitak identiteta povijesnog značaja grada Širenje grada na okolna područja bez urbanističke opravdanosti</p>

3.3. SWOT analiza okoliša

SNAGE	PRILIKE
Prirodna bogatstva i nezagađen okoliš Urednost i čistoća grada	Uređenje komunalne infrastrukture (nogostupi, biciklističke staze, uređeni drvoredi, obnova fasada u centru grada) Iskorištenje kapaciteta obnovljivih izvora energije
SLABOSTI	PRIJETNJE
Nedostatak pješačkih i biciklističkih staza Neiskorišteni potencijali obnovljivih izvora energije Nedostatna provedba programa energetske učinkovitosti u javnom i u privatnom sektoru	Negativne klimatske promjene Ugroženost očuvanja čistoće i nezagađenosti prekomjernom devastacijom poljoprivrednih površina Nedostatak financijskih sredstava na lokalnoj i nacionalnoj razini za financiranje kapitalnih investicija Zastarjelost postojeće infrastrukture

3.4. SWOT analiza gospodarstva

SNAGE	PRILIKE
Turistički potencijal i atrakcije kontinentalne Hrvatske Blizina bosanske Posavine Industrijska zona Dobra ponuda lokalnih prehrambenih proizvoda Potencijali za razvoj turizma temeljenog na kulturnoj baštini	Revitalizacija postojeće poduzetničke zone i izgradnja nove poduzetničke zone Korištenje EU fondova kao dodatnih izvora financiranja poduzetništva Razvoj cikloturizma Subvencioniranje investicija u poduzetništvu Uređenje tržnice i poticanje proizvodnje i prodaje domaće hrane Jačanje svjetskih trendova porasta potražnje za kulturnim, zdravstvenim, kongresnim i agroturizmom Blizina i povezanost susjednih stranih tržišta
SLABOSTI	PRIJETNJE
Komplicirana birokracija za pokretanje investicija Nepostojanje dugoročne strategije razvoja grada Visoke cijene nekretnina Nedostatak trgovačkih sadržaja Nedostatak kvalificiranih kadrova u proizvodnji Sporost javne administracije Nedostatak investicija u proizvodnji i preradi Nedovoljna podrška za snažniji razvoj prerađivačke industrije Nedovoljno privlačenje tehnološko-inovacijskih orijentiranih poduzeća Nepostojanje jedinstvene baze podataka o demografskim i gospodarskim kretanjima	Iseljavanje, posebice mladih ljudi Preveliki administrativni i birokratski aparat Postojanje korupcije na različitim razinama Nedostatak radnih mjesta i visoka stopa nezaposlenosti Nepotizam kod zapošljavanja Nedostatak tvornica i zastarjela industrijska infrastruktura Rubni položaj grada unutar države i velika udaljenost od metropole Nedovoljno iskorišteni kapaciteti prerađivačke industrije i zastarjela tehnologija Izostanak ulaganja u tehnologiju i razvoj industrije

Male plaće Udaljenost domaćeg tržišta i potencijalnih dobavljača	Financijska preopterećenost porezima, doprinosima, raznim nametima te visokim cijenama nekretnina i energenata Globalna financijska i zdravstvena kriza Jačanje konkurencije jeftinije inozemne proizvodnje
---	---

4. STRATEŠKA USMJERENJA

Strateški plan razvoja grada temeljni je dokument kojim se definiraju višegodišnji budući razvojni parametri i postavljaju smjernice za donošenje svih budućih planova, mjera i aktivnosti za ostvarenje postavljenih ciljeva. Strateški plan razvoja oblikuje se nakon ocjene postojećeg stanja, definiranih razvojnih prioriteta te u skladu s vizijom, misijom i temeljnim vrijednostima koje su preduvjet za postizanje dugoročno održivog rasta te socijalnog i gospodarskog razvitka. Planom razvoja obuhvaćeno je razdoblje od pet godina u kojem će se primjenom mjera i aktivnosti ostvariti ciljevi u svrhu povećanja kvalitete života i standarda građana, razviti poticajno okruženje za poduzetnike te unaprijediti upravljanje gradom u skladu s načelima dugoročno održivog vođenja.

Definiranjem vizije i misije utvrđene su glavne predvodnice u razvoju grada te stvoreno uporište za kreiranje planova razvoja svih sastavnica u djelokrugu gradske uprave.

4.1. Vizija

Vizija Grada Županje je postizanje visokih razvojnih standarda atraktivnog i ugodnog grada, bogate tradicije i kulturne baštine, koji je zbog povoljnog geostrateškog položaja međunarodno integriran što pridonosi osnaživanju poduzetništva i dinamičnom razvoju kao preduvjetima za povećanje kvalitete života i održiv gospodarski rast.

4.2. Misija

Grad Županja se upravlja prema načelima ekonomičnosti i transparentnosti, što uključuje kontinuiranu komunikaciju i otvorenost prema potrebama građana, čime se ostvaruju pretpostavke za unaprjeđenje gospodarskih, društvenih, prirodnih, kulturnih i ekoloških uvjeta razvoja grada. Optimalno korištenje resursa je u službi zadovoljenja javnih potreba i interesa građana, a u svrhu stalnog unapređenja kvalitete života. Stvaranjem uvjeta za konkurentno i razvijeno gospodarstvo poboljšava se poslovna infrastruktura. Gradska uprava je neprestano na usluzi građanima čime se stvara poželjno i za život ugodno okruženje.

4.3. Temeljne vrijednosti

Grad Županja promiče vrijednosti temeljne kojima se osigurava prosperitet građana, s naglaskom na zadržavanje mladih obitelji. U fokusu gradske uprave je svim raspoloživim

mjerama poticati i omogućavati razvoj poduzetništva i visoke zapošljivosti građana uz očuvanje tradicijskih i kulturnih vrijednosti.

Iz opredjeljenja prema održivom i trajnom gospodarskom razvoju, proizlaze sljedeće temeljne vrijednosti:

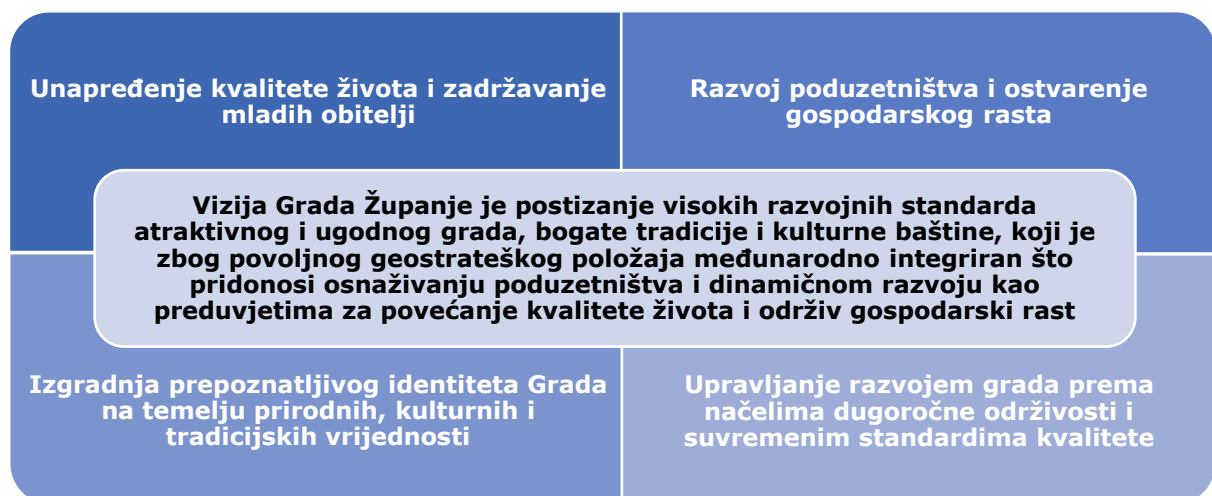
- 1) Sigurnost i blagostanje za ugodno i atraktivno mjesto življenja
- 2) Grad kreativnog djelovanja pojedinaca, poslovnih subjekata i pripadnika civilnog sektora
- 3) Otvorenost za lokalnu, nacionalnu i međunarodnu suradnju svih dionika u svrhu povećanja povezanosti i integracije razvojnih procesa
- 4) Tradicijske i kulturne vrijednosti te prepoznatljiv identiteta Grada
- 5) Kvaliteta u svim segmentima upravljanja Gradom

Temeljem provedene analize razvojnih problema i potreba te utvrđivanja unutarnjih i vanjskih čimbenika, Grad Županja je definirao strateške smjernice razvoja. Nakon provedene analize, utvrđene su snage, slabosti, prilike i prijetnje koje čine okosnicu definiranja mjera i aktivnosti kojima se pridonosi ostvarenju ciljeva te signaliziraju razvojne prioritete.

4.4. Strateški ciljevi

Sukladno viziji, misiji i temeljnim vrijednostima, definirani su strateški ciljevi.

- 1) Unapređenje kvalitete života i zadržavanje mladih obitelji
- 2) Razvoj poduzetništva i ostvarenje gospodarskog rasta
- 3) Izgradnja prepoznatljivog identiteta Grada na temelju prirodnih, kulturnih i tradicijskih vrijednosti
- 4) Upravljanje razvojem grada prema načelima dugoročne održivosti i suvremenim standardima kvalitete

Cilj 1: Unapređenje kvalitete života i zadržavanje mladih obitelji

Kao ključan problem i potencijalna prijetnja razvoju grada pokazao se problem iseljavanja mladih. Stoga, Grad Županja prepoznaje neophodnost stvaranja uvjeta za zadržavanje mladih obitelji. Za zadržavanje mladih, nužno je osigurati preduvjete za financijski stabilan život te mogućnost rješavanja stambenog pitanja. Grad potiče projekte stanogradnje na način da ubrzava rješavanje infrastrukturnih pitanja te ulaže napore u unaprjeđenje poslovanja službi za izdavanje dozvola, rješenja i ostale potrebne dokumentacije. Nastavno na temeljne potrebe mladih, grad promiče pronatalitetnu politiku kroz sufinanciranje čuvanja djece i predškolskog odgoja, financijskih potpora za novorođenu djecu, omogućavanje pristupa edukativnim i sportskim sadržajima za djecu i mlade. Grad planira ulaganja u povećanje kapaciteta predškolskog odgoja, u smislu infrastrukturne izgradnje kao i zapošljavanja dodatnih djelatnika.

Nadalje, prepoznajući snagu visokoškolskog obrazovanja, grad sufinancira studente za nastavak obrazovanja u obliku studentskih stipendija. Nakon završetka školovanja, grad potiče zapošljavanje mladih, posebno visokoobrazovanih u javnom i privatnom sektoru kroz sufinanciranje pripravništva te stimulira poduzetnike da zaposle i zadrže mlade na radnom mjestu. Grad stimulira programe cjeloživotnog učenja što podrazumijeva kontinuirano usavršavanje i specijalizaciju u profesionalnim kompetencijama. Veća razina specijalizacije rezultira većom konkurentnošću na tržištu rada za pojedinca i veću produktivnost u gospodarstvu. Povećanje edukativnih i sportskih sadržaja doprinosi očuvanju fizičkog i mentalnog zdravlja djece i mladih čime se potiče cjelovit razvoj i doprinosi povećanju kognitivnih, afektivnih i psihomotornih sposobnosti.

Promoviranjem poduzetništva u civilnom sektoru, grad doprinosi većoj ulozi i aktivnosti organizacija civilnog sektora, koje svojim djelovanjem povećavaju kreativno stvaralaštvo i integraciju građana te ostvaruju ciljeve sukladno potrebama pojedinih skupina i pripadnika udruga. Provedbom navedenih aktivnosti steći će se uvjeti za veći standard i bolju kvalitetu života svih građana, a osobito poticati osnivanje mladih obitelji koji će živjeti u gradu Županji.

Cilj 2: Razvoj poduzetništva i ostvarenje gospodarskog rasta

Poduzetništvo i gospodarski rast temeljna su komponenta za uspostavu odgovarajućih uvjeta za zadržavanje stanovnika i prosperitet grada. Najznačajniji potencijali poduzetničkog razvoja pozicionirani su u poljoprivrednu proizvodnju, šumarstvo te metalurgiju i drvnu industriju. U gradu Županji i okolici ima mnogo neiskorištenih kapaciteta, koji se posebno odnose na razvoj lokalnih poljoprivrednih proizvođača, te zbog toga grad potiče osnaživanje malog i srednjeg poduzetništva kroz stvaranje pozitivne poduzetničke klime i podrške njihovom poslovanju. Poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva odnosi se na financiranje aktivnosti iz područja edukacija i aktivno sudjelovanje grada u razvoju i projektnom financiranju poduzetničkih ideja. Razvoju poduzetništva pridonosi i jačanje prometne povezanosti, ulaganja u tehnološka rješenja, kao i cjelokupnu komunalnu infrastrukturu.

Međusobna povezanost javnog i privatnog sektora, očituje se kroz stvaranje poticajnog okruženja za gospodarski rast, gdje grad koristi svoje kapacitete za olakšavanje formalnog okvira djelovanja privatnog sektora. Na taj način zajedničkim pristupom i djelovanjem u istom smjeru, ojačava se gospodarstvo i osigurava stabilan gospodarski rast.

Cilj 3: Izgradnja prepoznatljivog identiteta Grada na temelju prirodnih, kulturnih i tradicijskih vrijednosti

Izgradnja branda grada neophodna je zbog pozicioniranja Županje u svijesti građana i turista kao grada bogate povijesne baštine i prirodnih resursa. Bogatstvo prirodnih resursa može rezultirati bogatom ponudom lokalnih proizvođača poljoprivrednih i ekološki prihvatljivih proizvoda.

Grad osigurava sredstva za obnovu kulturno-povijesnih znamenitosti i potiče upravljanje baštinom grada na ekonomski prikladan način, čime se povećava gospodarsko korištenje resursa i dodatno osiguravaju sredstva koja će se usmjeravati u zaštitu i očuvanje lokalnih tradicijskih vrijednosti.

Obzirom da je danas turizam kanal kroz kojim se promovira baština, te suvremeni turisti sve više traže sadržaje koje mogu iskusiti i doživjeti, uporaba kulturno-povijesne i tradicijske baštine donosi višestruku korist i za gospodarstvo i za društvo u cjelini. Kreiranjem prepoznatljivog identiteta grada, građani se više povezuju i ponose gradom, a istovremeno, lokalitet postaje atraktivan i privlačan turistima. Ovakav koncept doprinosi očuvanju tradicije, povijesti i kulture zavičaja te osigurava dugoročnu održivost i financiranje očuvanja baštine.

Cilj 4: Upravljanje razvojem grada prema načelima dugoročne održivosti i suvremenim standardima kvalitete

Upravljanje razvojem grada očituje se kroz proces unaprjeđenja javnih gradskih usluga, povećani protok informacija i unaprjeđenje rada svih gradskih službi. Svrha efikasnog upravljanja gradom je povećana skrb o korištenju i upravljanju gradskom imovinom te osiguranje odgovarajućeg prostornog uređenja. Razvoj infrastrukture grada mora biti u skladu s potrebama građana i prema načelima održive i efikasne uporabe energenata, optimalnih prometnih rješenja te gospodarenje otpadom u skladu s europskim politikama zaštite okoliša.

4.5. Razvojni prioriteti

Nakon sagledavanja razvojnih potreba, a sukladno strateškim ciljevima, definirani su razvojni prioriteti, odnosno komponente razvoja grada koje su nužne i neophodne, te su stoga prioritetne i sažete su u kratkoročnim ciljevima.

1. Sprječavanje iseljavanja mladih
2. Pобољшanje sustava zdravstva i socijalne skrbi
3. Poticanje zapošljivosti svih dobnih skupina
4. Razvoj sportskih, kulturnih i zabavnih sadržaja
5. Razvoj edukativnih sadržaja i cjeloživotnog učenja
6. Osnaživanje civilnog sektora i poticanje društvenog poduzetništva
7. Jačanje podrške razvoju poduzetništva
8. Povećanje ulaganja u gospodarstvo
9. Podupiranje poljoprivrede i razvoj malih lokalnih proizvođača
10. Ulaganje u IT sektor
11. Razvoj postojećih i stvaranje novih kulturnih, umjetničkih i kreativnih djelatnosti
12. Aktiviranje kulturnih i tradicijskih sadržaja u turističke svrhe
13. Izgradnja identiteta grada i pozicioniranje u području turizma
14. Modernizacija infrastrukture grada
15. Revidiranje korištenja gradske imovine i stavljanje u primjerenu funkciju
16. Pобољшanje javnih usluga kroz digitalizaciju i pojednostavljenje procedura
17. Ulaganje u održive oblike energije
18. Učinkovitije prostorno planiranje i zaštita okoliša
19. Jačanje ljudskih kapaciteta i kompetencija za upravljanje

STRATEŠKI CILJEVI	PRIORITETI / PODCILJEVI	MJERE I AKTIVNOSTI
1. Unapređenje kvalitete života i zadržavanje mladih obitelji	1.1. Sprječavanje iseljavanja mladih	1.1.1. Uvođenje mjera pronatalitetne politike 1.1.2. Stambeno zbrinjavanje mladih obitelji 1.1.3. Stipendiranje visokoškolskog obrazovanja za redovne studente 1.1.4. Sufinanciranje visokoškolskog obrazovanja za izvanredne studente
	1.2. Poboljšanje sustava zdravstva i socijalne skrbi	1.2.1. Uključivanje djece i mladih s teškoćama u život zajednice 1.2.2. Unapređenje socijalne skrbi osoba u potrebi 1.2.3. Ulaganje u program zdravstvene prevencije
	1.3. Poticanje zapošljivosti svih dobni skupina	1.3.1. Prevencija dugotrajne nezaposlenosti 1.3.2. Poticanje cjeloživotnog učenja i ulaganje u obrazovanje odraslih
	1.4. Razvoj sportskih, kulturnih i zabavnih sadržaja	1.4.1. Povećanje raznovrsnosti kulturnih i zabavnih programa 1.4.2. Poticanje izvrsnosti u sportskim natjecanjima 1.4.3. Izgradnja i opremanje sportskih kapaciteta
	1.5. Razvoj edukativnih sadržaja i cjeloživotnog učenja	1.5.1. Povećanje kapaciteta i kvalitete usluga u sustavu odgoja i obrazovanja 1.5.2. Sufinanciranje edukativnih programa u obliku izvanškolskih aktivnosti za djecu i mlade
	1.6. Osnaživanje civilnog sektora i poticanje društvenog poduzetništva	1.6.1. Podupiranje djelovanja i vidljivosti lokalnih udruga 1.6.2. Poticanje partnerstva između civilnog, poduzetničkog i javnog sektora
2. Razvoj poduzetništva i ostvarenje gospodarskog rasta	2.1. Jačanje podrške razvoju poduzetništva	2.1.1. Educiranje i informiranje poduzetnika za načine povećanja konkurentnosti poslovanja 2.1.2. Unaprjeđenje uvjeta za privlačenje domaćih i stranih ulaganja 2.1.3. Potpora radu razvojne agencije
	2.2. Povećanje ulaganja u gospodarstvo	2.2.1. Razvoj poduzetničke infrastrukture 2.2.2. Razvoj prometne infrastrukture i unapređenje prometne povezanosti 2.2.3. Financijske potpore za poduzetnike
	2.3. Podupiranje poljoprivrede i razvoj malih lokalnih proizvođača	2.3.1. Razvoj održive i ekološke poljoprivredne proizvodnje 2.3.2. Poticanje osnivanja zadruga 2.3.3. Izgradnja sustava javnog navodnjavanja Grada Županje 2.3.4. Poticanje digitalne tranzicije u poljoprivredi

	2.4. Ulaganje u IT sektor	2.4.1. Širokopojasni pristup internetu 2.4.2. Poticanje korištenja novih tehnologija u gospodarstvu
3. Izgradnja prepoznatljivog identiteta Grada na temelju prirodnih, kulturnih i tradicijskih vrijednosti	3.1. Razvoj postojećih i stvaranje novih kulturnih, umjetničkih i kreativnih djelatnosti	3.1.1. Poticanje kulturno-umjetničkog stvaralaštva 3.1.2. Brandiranje tradicijskih i povijesno-umjetničkih proizvoda
	3.2. Aktiviranje kulturnih i tradicijskih sadržaja u turističke svrhe	3.2.1. Jačanje suradnje s organizacijama civilnog društva 3.2.2. Promocija turističkih atrakcija
	3.3. Izgradnja identiteta grada i pozicioniranje u području turizma	3.3.1. Podizanje razine prepoznatljivosti kulturno-povijesne baštine grada 3.3.2. Izgradnja identiteta grada 3.3.3. Izrada dokumentacije za brandiranje Prve nogometne lopte
4. Upravljanje razvojem grada prema načelima dugoročne održivosti i suvremenim standardima kvalitete	4.1. Modernizacija infrastrukture grada	4.1.1. Preoblikovanje postojećeg urbanog prostora grada 4.1.2. Uređenje pročelja na zgradama 4.1.3. Obnova perifernih dijelova grada 4.1.4. Unaprjeđenje javne gradske rasvjete 4.1.5. Izgradnja biciklističkih staza 4.1.6. Izgradnja sportske lučice na rijeci Savi
	4.2. Revidiranje korištenja gradske imovine i stavljanje u primjerenu funkciju	4.2.1. Kreiranje jedinstvenog registra gradske imovine 4.2.2. Stavljanje prostora grada u ekonomsku funkciju
	4.3. Poboljšanje javnih usluga kroz digitalizaciju i pojednostavljenje procedura	4.3.1. Digitalizacija procesa evidencije socijalnih naknada 4.3.2. Povećanje protoka informacija
	4.4. Ulaganje u održive oblike energije	4.4.1. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije 4.4.2. Priprema i provedba projekata korištenja obnovljivih izvora energije
	4.5. Učinkovitije prostorno planiranje i zaštita okoliša	4.5.1. Urbanizacija grada u kontekstu održivosti 4.5.2. Razvoj cjelovitog sustava gospodarenja otpadom 4.5.3. Razvoj i unaprjeđenje sustava vodoopskrbe i odvodnje 4.5.4. Sanacija i uređenje zapuštenih prostora
	4.6. Jačanje ljudskih kapaciteta i kompetencija za upravljanje	4.6.1. Kontinuirano obrazovanje i osposobljavanje djelatnika 4.6.2. Poticanje i jačanje kvalitetnih međuljudskih odnosa

4.6. Mjere i aktivnosti sukladno strateškim ciljevima

U nastavku je prikazan pregled i objašnjenje realizacije aktivnosti sukladno razvojnim prioritetima i strateškim ciljevima.

4.6.1. Razvojni prioritet: Sprječavanje iseljavanja mladih

Zadržavanje mladog stanovništva izrazito je značajno iz perspektive pronatalitetne politike te ekonomskog prosperiteta lokalne zajednice.

Razvojni prioritet *Sprječavanje iseljavanja mladih* ostvaruje se temeljem sljedećih aktivnosti:

- a) Uvođenje mjera pronatalitetne politike
- b) Stambeno zbrinjavanje mladih obitelji
- c) Stipendiranje visokoškolskog obrazovanja za redovne studente
- d) Sufinanciranje visokoškolskog obrazovanja za izvanredne studente

Strateški cilj: 1. Unapređenje kvalitete života i zadržavanje mladih obitelji
Razvojni prioritet: 1.1. Sprječavanje iseljavanja mladih
Mjera i aktivnost:
1.1.1. Mjere pronatalitetne politike obuhvaćaju aktivnosti kojima se mladim obiteljima olakšava financiranje potreba opreme djece i dijela troškova života. Mjere pronatalitetne politike uključuju naknade za novorođenu djecu, sufinanciranje smještaja djece u predškolsku ustanovu, sufinanciranje nabavke školskih knjiga i opreme te subvencioniranje cijene prijevoza učenika.
1.1.2. Stambeno zbrinjavanje mladih obitelji podrazumijeva oblikovanje cjelovitog programa koji uključuje poticanje društvene stanogradnje. Grad Županje inicira kreiranje modela izgradnje gradskih stanova za rješavanje stambenog pitanja mladih obitelji.
1.1.3. Stipendiranje visokoškolskog obrazovanja odnosi se na studente s područja grada Županje koji nastavljaju svoje obrazovanje u obliku visokoškolskih studijskih programa na svima fakultetima u Republici Hrvatskoj (redovni).
1.1.4. Sufinanciranje visokoškolskog obrazovanja odnosi se na studente s područja Županje koji nastavljaju svoje obrazovanje u obliku visokoškolskih studijskih programa na Veleučilištu Baltazar Zaprešić (izvanredni).

4.6.2. Razvojni prioritet: Poboljšanje sustava zdravstva i socijalne skrbi

Sustav zdravstva i socijalne skrbi značajan je za održavanje standarda kvalitete života građana. Socijalna skrb čini znatan udio u politikama i strategijama grada zbog potrebe unaprjeđenje kvalitete života svih građana.

Razvojni prioritet *Poboljšanje sustava zdravstva i socijalne skrbi* ostvaruje se temeljem sljedećih aktivnosti:

- a) Uključivanje djece i mladih s teškoćama u život zajednice
- b) Unapređenje socijalne skrbi osoba u potrebi
- c) Ulaganje u program zdravstvene prevencije

Strateški cilj: 1. Unapređenje kvalitete života i zadržavanje mladih obitelji**Razvojni prioritet: 1.2. Poboljšanje sustava zdravstva i socijalne skrbi****Mjera i aktivnost:**

- 1.2.1. Uključivanje djece i mladih s teškoćama u život zajednice prvenstveno se ostvaruje sufinanciranjem pomoćnika u nastavi za djecu s teškoćama. Osim toga, grad osigurava sredstva za smještaj djece s tjelesnim ili intelektualnim poteškoćama u ustanovu za predškolski odgoj ili ustanovu za rehabilitaciju. U narednim razdobljima planira se organizacija dodatnih izvanškolskih aktivnosti za djecu s posebnim potrebama.
- 1.2.2. Unapređenje socijalne skrbi osoba u potrebi uključuje brigu za osobe s nedostatnim financijskim sredstvima za podmirivanje troškova života. Aktivnost se odnosi na pomoć za podmirenje troškova stanovanja te pomoć za nabavu ogrjeva. Socijalna skrb odnosi se i na pomoć obiteljima u potrebi u obliku donacija za djecu za obroke u školama i obroke u pučkoj kuhinji. U kategoriju socijalne skrbi ulazi i dodatna pomoć za podmirenje troškova smještaja djece u predškolsku ustanovu. Jedna od aktivnosti grada u kategoriji socijalne skrbi je pomoć za pogrebne troškove te isplata božićnica za umirovljenike.
- 1.2.3. Ulaganje u program zdravstvene prevencije prvenstveno se odnosi na prevenciju zloupotrebe droga. Grad sufinancira Centar za prevenciju zloupotrebe droga i izvanbolničko liječenje. U planu je organizacija dodatnih edukativnih sadržaja za mlade koji se odnose na povećanje svijesti od opasnosti prekomjerne konzumacije alkohola i cigareta kroz programe organizacija civilnog sektora.

4.6.3. Razvojni prioritet: Poticanje zapošljivosti svih dobnih skupina

Gospodarski razvoj ovisi o stupnju stope zaposlenosti kao temelj makroekonomske varijable. Rast zaposlenosti povećava kupovnu moć građana, povećava potražnju za proizvodima i uslugama što u srednjem i dugoročnom razdoblju povećava proizvodnju i pozitivno djeluje na lokalnu zajednicu.

Razvojni prioritet *Poticanje zapošljivosti svih dobnih skupina* ostvaruje se temeljem sljedećih aktivnosti:

- a) Prevencija dugotrajne nezaposlenosti
- b) Poticanje cjeloživotnog učenja i ulaganje u obrazovanje odraslih

Strateški cilj: 1. Unapređenje kvalitete života i zadržavanje mladih obitelji**Razvojni prioritet: 1.3. Poticanje zapošljivosti svih dobnih skupina****Mjera i aktivnost:**

- 1.3.1. Prevencija dugotrajne nezaposlenosti ostvaruje se nastavkom projekta Zaželi-Program zapošljavanja žena kojem je cilj zapošljavanje žena iz ciljanih skupina u svrhu potpore i podrške starijim osobama i osobama u nepovoljnom položaju.
- 1.3.2. Poticanje cjeloživotnog učenja i ulaganje u obrazovanje odraslih dio je aktivnosti koje se planiraju kroz strateški cilj potpore poduzetništvu. Cjeloživotno učenje je nužno zbog praćenja potreba tržišta rada i podizanje konkurentnosti u zapošljavanju. U domeni poticanja cjeloživotnog učenja, grad sufinancira educiranje zaposlenika za stjecanje visokoškolske stručne spreme.

4.6.4. Razvojni prioritet: Razvoj sportskih, kulturnih i zabavnih sadržaja

Poticanje i promicanje sporta, provođenje sportskih aktivnosti djece, mladeži i studenata, podrška domaćim i međunarodnim sportskim natjecanjima te sportsko-rekreacijske aktivnosti građana važan su prioritet u planu razvoja grada Županje.

Razvojni prioritet *Razvoj sportskih, kulturnih i zabavnih sadržaja* ostvaruje se temeljem sljedećih aktivnosti:

- a) Povećanje raznovrsnosti kulturnih i zabavnih programa
- b) Poticanje izvrsnosti u sportskim natjecanjima
- c) Izgradnja i opremanje sportskih kapaciteta

Strateški cilj: 1. Unapređenje kvalitete života i zadržavanje mladih obitelji

Razvojni prioritet: 1.4. Razvoj sportskih, kulturnih i zabavnih sadržaja

Mjera i aktivnost:

1.4.1. Povećanje raznovrsnosti kulturnih i zabavnih programa ostvaruje se kroz kulturne djelatnosti, programe i manifestacije od interesa za Grad Županju, i to u okviru likovne djelatnosti, muzejsko-galerijske djelatnosti, glazbene djelatnosti, glazbeno-scenske i plesne djelatnosti, kazališne djelatnosti, filmske i video djelatnosti, knjižne i nakladničke djelatnosti, knjižnične djelatnosti, nova medijske kultura te znanstveno-istraživačke djelatnosti. Grad sve elemente kulturnih i zabavnih programa potiče sufinanciranje i subvencioniranjem potreba subjekata iz područja kulture i zabave.

1.4.2. Poticanje izvrsnosti u sportskim natjecanjima posebno je važno za motiviranje talentiranih sportaša. U tom smislu, grad financira sportskih manifestacija, osobito one koje se odnose na proglašenje najuspješnijih sportaša Grada Županje, te nagrađuje izvrsnost u sportskim natjecanjima.

1.4.3. Izgradnja i opremanje sportskih kapaciteta uključuje promicanje sportskih aktivnosti, poticanjem zapošljavanjem osoba za obavljanje stručnih poslova u sportu te donacijama sportskim udrugama. Grad održava i planira dodatnu izgradnja sportskih građevina značajnih za grad Županju. Iz programa javnih potreba u sportu grada Županje provode se i financiraju znanstvenih i razvojnih projekata elaborata i studija u funkciji razvoja sporta.

4.6.5. Razvojni prioritet: Razvoj edukativnih sadržaja i cjeloživotnog učenja

Dodatni edukativni sadržaji i poticanje cjeloživotnog učenja kod djece i mladih doprinosi stvaranju poželjnih navika u najranijoj životnoj dobi, čime se djeca i mladi usmjeravaju u kvalitetne aktivnosti.

Razvojni prioritet *Razvoj edukativnih sadržaja i cjeloživotnog učenja* ostvaruje se temeljem sljedećih aktivnosti:

- a) Povećanje kapaciteta i kvalitete usluga u sustavu odgoja i obrazovanja
- b) Sufinanciranje edukativnih programa u obliku izvanškolskih aktivnosti za djecu i mlade

Strateški cilj: 1. Unapređenje kvalitete života i zadržavanje mladih obitelji

Razvojni prioritet: 1.5. Razvoj edukativnih sadržaja i cjeloživotnog učenja

Mjera i aktivnost:

1.5.1. Povećanje kapaciteta i kvalitete usluga u sustavu odgoja i obrazovanja odnosi se na nabavku suvremene školske opreme koja je nužna za izvođenje nastave sukladno smjernicama kvalitete u obrazovanju. Za navedene aktivnosti, grad sufinancira nabavu školske opreme.

1.5.2. Sufinanciranje edukativnih programa u obliku izvanškolskih aktivnosti za djecu i mlade izrazito je važno za razvoj djece i mladih te oblikovanje njihovih stavova i vrijednosti u kontekstu proaktivnosti, discipline i ustrajnosti, što u konačnici pridonosi ranom razvoju generičkih kompetencija. Grad potiče izvanškolske aktivnosti ranog učenja stranog jezika te edukacije iz STEM područja.

4.6.6. Razvojni prioritet: Osnaživanje civilnog sektora i poticanje društvenog poduzetništva

Organizacije civilnog sektora iznimno su važne u kontekstu promicanja socijalnih, ekoloških, kulturnih, povijesnih i drugih vrijednosti važnih za lokalnu zajednicu. Zbog veće djelotvornosti u ostvarenju ciljeva i aktivnosti civilnog sektora, sve se više preporučuje povezivanje civilnog i realnog sektora u području poduzetništva.

Razvojni prioritet *Osnaživanje civilnog sektora i poticanje društvenog poduzetništva* ostvaruje se temeljem sljedećih aktivnosti:

- a) Podupiranje djelovanja i vidljivosti lokalnih udruga
- b) Poticanje partnerstva između civilnog, poduzetničkog i javnog sektora

Strateški cilj: 1. Unapređenje kvalitete života i zadržavanje mladih obitelji

Razvojni prioritet: 1.6. Osnaživanje civilnog sektora i poticanje društvenog pod.

Mjera i aktivnost:

1.6.1. Podupiranje djelovanja i vidljivosti lokalnih udruga u svrhu jačanja i osnaživanje njihove društvene uloge ostvaruje se promidžbom i informiranjem putem medija (TV, radio, Internet portali). Osim navedenog, grad osigurava prostor, standove, pokriva troškove režija i potrošnog materijala za aktivnosti koje provode organizacije civilnog sektora. Grad osigurava podršku organizacijama civilnog sektora za specifične namjene od velikog značaja kao što su Dobrovoljno vatrogasno društvo Županja (DVD), Sustav civilne zaštite te Hrvatsko društvo crvenog križa.

1.6.2. Poticanje partnerstva između civilnog, poduzetničkog i javnog sektora ostvaruje se kroz program Zaželi na način da grad financira dio neizravnih troškova iz projekta. U narednim razdobljima, grad će podupirati slične projekte.

4.6.7. Razvojni prioritet: Jačanje podrške razvoju poduzetništva

Poduzetništvo je generator razvoj svake zajednice te su aktivnosti kojima je cilj poticanje rasta postojećih poduzeća i otvaranje novih neophodne za dugoročni prosperitet društva. U vidu jačanja kapaciteta, održivosti, konkurentnosti lokalnih poduzetnika, grad pruža podršku u razvoju poslovanja kroz edukaciju poduzetnika te stvaranje povoljne poduzetničke klime.

Razvojni prioritet *Jačanje podrške razvoju poduzetništva* ostvaruje se temeljem sljedećih aktivnosti:

- a) Educiranje i informiranje poduzetnika za načine povećanja konkurentnosti poslovanja
- b) Unaprjeđenje uvjeta za privlačenje domaćih i stranih ulaganja
- c) Potpora radu razvojne agencije

Strateški cilj: 2. Razvoj poduzetništva i ostvarenje gospodarskog rasta

Razvojni prioritet: 2.1. Jačanje podrške razvoju poduzetništva

Mjera i aktivnost:

2.1.1. Educiranje i informiranje poduzetnika za načine povećanja konkurentnosti poslovanja provodi se u kontekstu aktivnosti razvojne agencije. Organiziraju se edukacije prema potrebama tržišta, a koje se prvenstveno odnose na povećanje konkurentnosti prema načelima dugoročno održivog i društveno odgovornog poslovanja.

2.1.2. Unaprjeđenje uvjeta za privlačenje domaćih i stranih ulaganja je važna mjera za investitore jer izravno utječe na smanjenje troškova investitora. Grad omogućava olakšice i oslobađa investitore od komunalnih naknada sukladno usvojenim pravilnicima i programima.

2.1.3. Potpora radu razvojne agencije Vjeverica ima dvostruki učinak. Osim edukacije i zapošljavanja djelatnika za rad na projektnim aktivnostima, grad ostvaruje posredni pozitivan učinak temeljem daljnjeg širenja poslovnih impulsa kroz programe razvojne agencije.

4.6.8. Razvojni prioritet: Povećanje ulaganja u gospodarstvo

Kontinuirano ulaganje u gospodarstvo dugoročno osigurava konkurentnost cjelokupne lokalne zajednice. Povećanje ulaganja u gospodarstvo široki je i dugoročno usmjeren razvojni prioritet, stoga se mora promatrati u kontekstu dugoročnih aktivnosti. Specifičnosti ulaganja u gospodarstvo očituju se u disbalansu uloženi sredstava i efekata vidljivosti. Ulaganja u gospodarstvo iziskuju značajne napore i financijska sredstava, dok se ciljevi ostvaruju s većim vremenskim odmakom. No, svjesnost lokalne uprave o ulaganjima u gospodarstvo rezultira trajnim prednostima i održivim ekonomskim prosperitetom lokalnog stanovništva.

Razvojni prioritet *Povećanje ulaganja u gospodarstvo* ostvaruje se temeljem sljedećih aktivnosti:

- a) Razvoj poduzetničke infrastrukture
- b) Razvoj prometne infrastrukture i unaprjeđenje prometne povezanosti
- c) Financijske potpore za poduzetnike

Strateški cilj: 2. Razvoj poduzetništva i ostvarenje gospodarskog rasta

Razvojni prioritet: 2.2. Povećanje ulaganja u gospodarstvo

Mjera i aktivnost:

2.2.1. Razvoj poduzetničke infrastrukture obuhvaća pripremu kapaciteta i stvaranje poželjnog okruženja za nova ulaganja. Dodatna poduzetnička infrastruktura uključuje projekt osnivanja nove poduzetničke zone. Projekt će trajati kroz višegodišnje razdoblje, a u prvoj godini grad će financirati troškove pripreme faze.

2.2.2. Razvoj prometne infrastrukture i unaprjeđenje prometne povezanosti u uskoj su vezi s unaprjeđenjem poduzetničke infrastrukture. Prometna povezanost i logistički elementi neophodni su za iskorištenje geostrateškog položaja Županje i razvoj logističke mreže. U prvoj fazi, grad će financirati unaprjeđenje prometnih kapaciteta i rasvjete.

2.2.3. Financijske potpore za poduzetnike, osobito za mikro i malo poduzetništvo ključno je za podizanje konkurentnosti i opstanak na tržištu. Grad namjenski subvencionira poduzetnike, prema godišnjim analizama i stanju na tržištu.

4.6.9. Razvojni prioritet: Podupiranje poljoprivrede i razvoj malih lokalnih proizvođača

Konkurentne prednosti grada očituju se u poljoprivrednim kapacitetima za razvoj lokalnih proizvođača ekoloških i visokokvalitetnih domaćih poljoprivrednih prehrambenih proizvoda. Grad uz potporu županije stimulira projekte za razvoj i unaprjeđenje domaće lokalne proizvodnje.

Razvojni prioritet *Podupiranje poljoprivrede i razvoj malih lokalnih proizvođača* ostvaruje se temeljem sljedećih aktivnosti:

- a) Razvoj održive i ekološke poljoprivredne proizvodnje
- b) Poticanje osnivanja zadruga
- c) Izgradnja sustava javnog navodnjavanja Grada Županje
- d) Poticanje digitalne tranzicije u poljoprivredi

Strateški cilj: 2. Razvoj poduzetništva i ostvarenje gospodarskog rasta

Razvojni prioritet: 2.3. Podupiranje poljoprivrede i razvoj malih lokalnih proizvođača

Mjera i aktivnost:

2.3.1. Razvoj održive i ekološke poljoprivredne proizvodnje jedno je od značajnih potencijala područja Županje. Ekološka poljoprivreda sve više postaje opredjeljenje proizvođača zbog veće osviještenosti potrošača te njihovoj spremnosti za kupovinu istih. Ipak, u svrhu većeg tržišnog utjecaja neophodno je poticanje proizvođača na udruživanje i zajednički nastup na tržištu. Grad podupire projekte poticanja ekološke poljoprivrede koji se provode u suradnji sa županijom.

2.3.2. Poticanje osnivanja zadruga je aktivnost kompatibilna s razvojem integrirane proizvodnje. Udruživanje poljoprivrednika kroz zadruge povećava tržišne kapacitete i jača ulogu lokalnih poljoprivrednih proizvođača.

2.3.3. Izgradnjom sustava javnog navodnjavanja Grada Županje povećava se obujam i kvaliteta poljoprivrednih kapaciteta lokalnih proizvođača. U nadolazećim klimatskim promjenama potrebno je izgraditi sustav javnog navodnjavanja za poljoprivredne kulture kojima je to potrebno. Sredstva za izgradnju planirana su iz EU sredstava.

2.3.4. Poticanje digitalne tranzicije u poljoprivredi neophodno je za opstanak i konkurentnost poduzetnika u poljoprivrednom sektoru. Modernizacijom poljoprivredne proizvodnje te optimizacijom poslovnih procesa i financijskih performansi ostvaruje se dugoročno održiv rast i napredak. Za bržu i jednostavniju digitalnu transformaciju u poljoprivredi potrebno je jačanje informatičkih kompetencija poljoprivrednika kao i primjena suvremenih tehnoloških rješenja u proizvodnji. Povezivanjem obrazovnih institucija i poljoprivrednog sektora potiče se

kontinuirano usavršavanje poljoprivrednika kroz edukacije i cjeloživotno učenje, a što je preduvjet za ostvarenje digitalne tranzicije.

4.6.10. Razvojni prioritet: Ulaganje u IT sektor

Razvoj i implementacija informacijskih tehnologija je neizostavna komponenta uspješnosti poslovnih subjekata. Za uvođenje modernih IT rješenja, neophodna je i priprema poslovnih procesa kao i infrastruktura lokacije poslovanja.

Razvojni prioritet *Ulaganje u IT sektor* ostvaruje se temeljem sljedećih aktivnosti:

- a) Širokopojasni pristup internetu
- b) Poticanje korištenja novih tehnologija u gospodarstvu

Strateški cilj: 2. Razvoj poduzetništva i ostvarenje gospodarskog rasta

Razvojni prioritet: 2.4. Ulaganje u IT sektor

Mjera i aktivnost:

2.4.1. Širokopojasni pristup internetu osigurava provedbu digitalizacije procesa te prethodi instalaciji modernih digitalnih tehnologija. Grad osigurava financiranje infrastrukture s uspostavu i održavanje širokopojasnog pristupa internetu.

2.4.2. Poticanje korištenja novih tehnologija u gospodarstvu implementira se u kontekstu projekta Pametni grad. Gradu Županji odobreno je sufinanciranje aktivnosti vezanih uz implementaciju webGIS programskih rješenja koji zajednički čine jedinstvenu zaokruženu cjelinu u kreiranju suvremene digitalne evidencije gradske infrastrukture, projekata uz prikaz istih na javnom pregledniku prostornih podataka.

4.6.11. Razvojni prioritet: Razvoj postojećih i stvaranje novih kulturnih, umjetničkih i kreativnih djelatnosti

Kulturne, umjetničke i kreativne djelatnosti personaliziraju svaku lokalnu zajednicu i doprinose stvaraju jedinstvenog identiteta područja. Razvoj kulturnih i umjetničkih djelatnosti baziranih na povijesnoj baštini osobito pridonose atraktivnosti pojedinog područja.

Razvojni prioritet *Razvoj postojećih i stvaranje novih kulturnih, umjetničkih i kreativnih djelatnosti* ostvaruje se temeljem sljedećih aktivnosti:

- a) Poticanje kulturno-umjetničkog stvaralaštva
- b) Brendiranje tradicijskih i povijesno-umjetničkih proizvoda

Strateški cilj: 3. Izgradnja prepoznatljivog identiteta Grada na temelju prirodnih, kulturnih i tradicijskih vrijednosti

Razvojni prioritet: 3.1. Razvoj postojećih i stvaranje novih kulturnih, umjetničkih i kreativnih djelatnosti

Mjera i aktivnost:

3.1.1. Poticanje kulturno-umjetničkog stvaralaštva posebno je značajno u kontekstu turističke promocije. Grad podupire raznovrsne aktivnosti kulturno-umjetničkog karaktera, a osobito one bazirane na kulturno-povijesnoj baštini kao što su „Šokačko sijelo“ i „Šokačke pisme“. Umjetničko stvaralaštvo potiče se kroz podršku manifestacijama: Festival glumca, Lutkarsko proljeće, glazbeni festival, Županjsko ljeto, festival amaterskog kazališnog stvaralaštva, Kulturna događanja u RKT župi

Županja I, glazbene večeri, međunarodna likovna kolonija, Blues festival, River Jazz festival te Advent u Županji.

3.1.2. Brendiranje tradicijskih i povijesno-umjetničkih proizvoda doprinosi prepoznatljivosti područja. Grad potiče očuvanje nematerijalne baštine te kroz prezentaciju tradicijskih zanimanja pridonosi atraktivnosti i stvaranju imidža grada.

4.6.12. Razvojni prioritet: Aktiviranje kulturnih i tradicijskih sadržaja u turističke svrhe

Stvaranjem prepoznatljivog imidža grada temeljenog na kulturnim i tradicijskim sadržajima, stvaraju se pretpostavke za razvoj turizma. Turizam koji uključuje proizvode i usluge povijesne i kulturne baštine pruža dodatne sadržaje za posjetitelje te uključuje i kontekst doživljaja, što ima i širi ekonomski učinak. Kod upotrebe tradicijskih sadržaja u turističke svrhe osobito je značajna suradnja s organizacijama civilnog društva koje su dominantno usmjerene na ostvarenje ciljeva očuvanja kulturne i povijesne baštine.

Razvojni prioritet *Aktiviranje kulturnih i tradicijskih sadržaja u turističke svrhe* ostvaruje se temeljem sljedećih aktivnosti:

- a) Jačanje suradnje s organizacijama civilnog društva
- b) Promocija turističkih atrakcija

Strateški cilj: 3. Izgradnja prepoznatljivog identiteta Grada na temelju prirodnih, kulturnih i tradicijskih vrijednosti

Razvojni prioritet: 3.2. Aktiviranje kulturnih i tradicijskih sadržaja u turističke svrhe

Mjera i aktivnost:

3.2.1. Jačanje suradnje s organizacijama civilnog društva, posebno onih koji su usmjerene na očuvanje tradicijskih vrijednosti potiče se u obliku donacija udrugama.

3.2.2. Promocija turističkih atrakcija kroz sufinanciranje programa Turističke zajednice povećava vidljivost različitih programa. Grad osigurava i medijsku vidljivost različitih sadržaja u turističke svrhe.

4.6.13. Razvojni prioritet: Izgradnja identiteta grada i pozicioniranje u području turizma

Identitet grada utječe na cjelokupni razvoj zajednice jer osim atraktivnosti područja, doprinosi povezivanju lokalnog stanovništva i stvaranju kolektivnog zavičajnog sjedinjenja. Prepoznatljiv identitet definira ključna obilježja područja, personalizira lokalnu zajednicu te stvara strateške smjernice razvoja. Moderni turist traži atrakcije povezane s kulturnom i povijesnom baštinom kao i turizam temeljen na doživljajima.

Razvojni prioritet *Izgradnja identiteta grada i pozicioniranje u području turizma* ostvaruje se temeljem sljedećih aktivnosti:

- a) Podizanje razine prepoznatljivosti kulturno-povijesne baštine grada
- b) Stvaranje identiteta grada
- c) Izrada dokumentacije za brandiranje Prve nogometne lopte

Strateški cilj: 3. Izgradnja prepoznatljivog identiteta Grada na temelju prirodnih, kulturnih i tradicijskih vrijednosti**Razvojni prioritet: 3.3. Izgradnja identiteta grada i pozicioniranje u području turizma****Mjera i aktivnost:**

- 3.3.1. Podizanje razine prepoznatljivosti kulturno-povijesne baštine grada omogućeno je dodatnim financiranjem te donacijama udrugama u kulturi za umjetnike i kulturne manifestacije grada. Kulturne manifestacije dopiru u širi medijski prostor čime se utječe na percepciju i pozicioniranje grada.
- 3.3.2. Stvaranje identiteta grada usko je povezano s kulturno-povijesnom baštinom te ovisi o razini motivacije dionika za diferencijacijom u odnosu na okruženje. Sve aktivnosti grada koje se odnose na očuvanje kulturne, tradicijske i povijesne baštine, popraćene medijskom vidljivošću doprinose izgradnji identiteta grada.
- 3.3.3. Izrada dokumentacije za brandiranje Prve nogometne lopte, a u svrhu stvaranja sportske povijesne prepoznatljivosti identiteta grada Županje

4.6.14. Razvojni prioritet: Modernizacija infrastrukture grada

Unaprjeđenje kvalitete života usko je povezano s modernizacijom infrastrukture grada i stvaranjem okruženja ugodnog za svakodnevne potrebe.

Razvojni prioritet *Modernizacija infrastrukture grada* ostvaruje se temeljem sljedećih aktivnosti:

- a) Preoblikovanje postojećeg urbanog prostora grada
- b) Uređenje pročelja na zgradama
- c) Obnova perifernih dijelova grada
- d) Unaprjeđenje javne gradske rasvjete
- e) Izgradnja biciklističkih staza
- f) Izgradnja sportske lučice na rijeci Savi

Strateški cilj: 4. Upravljanje razvojem grada prema načelima dugoročne održivosti i suvremenim standardima kvalitete**Razvojni prioritet: 4.1. Modernizacija infrastrukture grada****Mjera i aktivnost:**

- 4.1.1. Preoblikovanje postojećeg urbanog prostora grada nužna je kako bi se postigla veća organizacija i optimizacija prostorne iskorištenosti.
- 4.1.2. Uređenje pročelja na zgradama i obnova dotrajalih fasada financira se u sklopu projekata uređenja fasada stambenih zgrada
- 4.1.3. Obnova perifernih dijelova grada i dodatno iskorištenje površina za višenamjenske svrhe planirane su u srednjoročnom razdoblju.
- 4.1.4. Unaprjeđenje javne gradske rasvjete odvija se u kontekstu energetske uštede kroz postavljanje led rasvjete.
- 4.1.5. Izgradnja biciklističkih staza doprinosi polivalentnim prometnim rješenjima. Biciklističke staze i razvoj ciklo turizma značajne su za pozicioniranje grada kao ekološki osviještenog. Uz izgradnju biciklističkih staza planiran je i projekt javnih bicikala kojim će se smanjiti pritisak u prometnim čvorištima.
- 4.1.6. Izgradnja sportske lučice na rijeci Savi neophodna je za razvoj turističkih sadržaja, posebno u kontekstu sportskog ribolova i rekreativnih aktivnosti.

4.6.15. Razvojni prioritet: Revidiranje korištenja gradske imovine i stavljanje u primjerenu funkciju

Monetizacija gradske imovine generira prihode kojim se financiraju različite gradske potrebe, ali i financira održavanje imovine. Održivo upravljanje gradskom imovinom podrazumijeva ekonomski isplativu upotrebu i racionalizaciju korištenja imovine.

Razvojni prioritet *Revidiranje korištenja gradske imovine i stavljanje u primjerenu funkciju* ostvaruje se temeljem sljedećih aktivnosti:

- a) Kreiranje jedinstvenog registra gradske imovine
- b) Stavljanje prostora grada u ekonomsku funkciju

Strateški cilj: 4. Upravljanje razvojem grada prema načelima dugoročne održivosti i suvremenim standardima kvalitete

Razvojni prioritet: 4.2. Revidiranje korištenja gradske imovine i stavljanje u primjerenu funkciju

Mjera i aktivnost:

4.2.1. Kreiranje jedinstvenog registra gradske imovine preduvjet je za adekvatno korištenje gradske imovine. Kreiranje jedinstvenog registra očekuje se u razdoblju od godine dana. Korištenje gradske imovine na ekonomski prihvatljiv način moguće je nakon kreiranja registra gradske imovine.

4.2.2. Stavljanje prostora grada u ekonomsku funkciju kako bi se ostvarile ekonomske koristi, povećava financijske kapacitete za održavanje imovine i donosi prihod od uporabe gradskih prostora. Nakon kreiranja jedinstvenog registra, u dvogodišnjem periodu, planira se donošenje strategije upravljanja gradskom imovinom.

4.6.16. Razvojni prioritet: Poboljšanje javnih usluga kroz digitalizaciju i pojednostavljenje procedura

Administrativna ograničenja i nedostupnost birokracije otežavaju i produžuju poslovne i privatne procese te poskupljuju usluge korisnicima. Javni sektor, koji mora biti u službi zadovoljenja potreba građana, skupim birokratskim ograničenjima negativno djeluje na efikasnost svih ostalih subjekata. Digitalizacija usluga doprinosi pojednostavljenju procedura te ubrzava i olakšava protok informacija među svim dionicima.

Razvojni prioritet *Poboljšanje javnih usluga kroz digitalizaciju i pojednostavljenje procedura* ostvaruje se temeljem sljedećih aktivnosti:

- a) Digitalizacija procesa evidencije socijalnih naknada
- b) Povećanje protoka informacija

Strateški cilj: 4. Upravljanje razvojem grada prema načelima dugoročne održivosti i suvremenim standardima kvalitete

Razvojni prioritet: 4.3. Poboljšanje javnih usluga kroz digitalizaciju i pojednostavljenje procedura

Mjera i aktivnost:

4.3.1. Digitalizacija procesa evidencije socijalnih naknada olakšava pristup izvorima, a u kontekstu socijalnih naknada prvenstveno se radi o korisnicima iz ranjivih skupina.

4.3.2. Povećanje protoka informacija između unutarnjih dionika gradske uprave i građana kao korisnika informacija, posljedica je digitalizacije procesa i osvježavanja profesionalnog poslovnog pristupa u javnoj upravi.

4.6.17. Razvojni prioritet: Ulaganje u održive oblike energije

Energetska održivost i ulaganje u obnovljive oblike energije okosnica je strateških smjernica Europske unije. Energetska učinkovitost najdjelotvorniji je način postizanja ciljeva održivog razvoja, poboljšava zaštitu okoliša te se pristupom energetske učinkovitosti ostvaruju značajne novčane uštede.

Razvojni prioritet *Ulaganje u održive oblike energije* ostvaruje se temeljem sljedećih aktivnosti:

- a) Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije
- b) Priprema i provedba projekata korištenja obnovljivih izvora energije

Strateški cilj: 4. Upravljanje razvojem grada prema načelima dugoročne održivosti i suvremenim standardima kvalitete

Razvojni prioritet: 4.4. Ulaganje u održive oblike energije

Mjera i aktivnost:

4.4.1. Poticanje korištenja obnovljivih oblika energije kroz edukativne sadržaje i osvježavanje poslovnih i privatnih subjekata kroz radionice uvelike se pridonosi održivom gospodarskom razvoju. Grad u suradnji s razvojnom agencijom održava radionice i edukacije, osobito iz područja dizajniranja projektnih ideja za projektno financiranje ulaganja u energetske održivost.

4.4.2. Ulaganje u obnovljive izvore energije planirano je kroz projekte energetske obnove i korištenja obnovljivih izvora u svrhu povećanja energetske učinkovitosti. Grad planira intenzivnu implementaciju obnovljivih izvora energije u srednjoročnom razdoblju, a u prvoj fazi planirana je priprema projektne dokumentacije i definiranje izvora financiranja projektnih aktivnosti.

4.6.18. Razvojni prioritet: Učinkovitije prostorno planiranje i zaštita okoliša

Prostorno planiranje je dugoročno i strateško planiranje, a upravljanje prostorom temeljni je čimbenik razvoja regije i grada. Pravilnim i učinkovitim prostornim planiranjem stvaraju se pozitivni uvjeti za privlačenje investitora te implementaciju razvojnih projekata. Posljedično, otvaraju se nova radna mjesta, stvara se zdraviji okoliš, što pozitivno djeluje na privlačenje turista, zadržavanje mladih stanovnika te razvoj socijalnih i ekonomskih čimbenika gospodarstva.

Razvojni prioritet *Učinkovitije prostorno planiranje i zaštita okoliša* ostvaruje se temeljem sljedećih aktivnosti:

- a) Urbanizacija grada u kontekstu održivosti
- b) Razvoj cjelovitog sustava gospodarenja otpadom
- c) Razvoj i unaprjeđenje sustava vodoopskrbe i odvodnje
- d) Sanacija i uređenje zapuštenih prostora

Strateški cilj: 4. Upravljanje razvojem grada prema načelima dugoročne održivosti i suvremenim standardima kvalitete**Razvojni prioritet: 4.5. Učinkovitije prostorno planiranje i zaštita okoliša****Mjera i aktivnost:**

4.5.1. Urbanizacija grada u kontekstu održivosti odnosi se na razvoj grada prema suvremenim potrebama građana gdje su industrija i trgovine smještene u posebne zone, dok u središtu urbane sredine dominiraju prostori za kulturu, parkovi i pješačke zone. Urbana održivost podrazumijeva i zaštitu okoliša te energetske učinkovitost. Grad planira razvijati prostorno uređenje sukladno smjernicama urbane održivosti.

4.5.2. Razvoj cjelovitog sustava gospodarenja otpadom odnosi se na sustav u kojem se otpad koristi kao sirovina i energent te ne predstavlja smeće nego proizvod koji se reciklira i ponovno upotrebljava. Cjeloviti sustav gospodarenja otpadom je cirkularni model koji povećava higijenu prostora i kojim se ostvaruje ekonomska korist i uštede. Gospodarenje otpadom izrazito je bitno u ekološkom i u ekonomskom smislu. U prvoj fazi razvoja sustava gospodarenja otpadom planira se unaprjeđenje primarne selekcije i uvođenje recikliranja na kućnom pragu. U daljim fazama povećat će se recikliranje i izgradnja centra za gospodar. otpadom.

4.5.3. Razvoj i unaprjeđenje sustava vodoopskrbe i odvodnje obuhvaća ulaganja u unaprjeđenje sustava vodoopskrbe i odvodnje te pročišćavanja otpadnih voda. Cilj mjere je smanjiti gubitke zbog propusta u vodoopskrbnom sustavu i povećati razinu zaštite okoliša uvođenjem sustava za pročišćavanje otpadnih voda.

4.5.4. Sanacija i uređenje zapuštenih prostora prvenstveno će povećati atraktivnost neupotrebljenih površina te rehabilitaciju zapuštenih prostora. Analizom prostornog uređenje i donošenjem planova i programa za sanaciju i uređenje prostora utvrdit će se mogućnosti upotreba navedenih površina.

4.6.19. Razvojni prioritet: Jačanje ljudskih kapaciteta i kompetencija za upravljanje

Gradska uprava dominantno je usmjerena na podizanje kvalitete života građana i optimalno zadovoljenje njihovih potreba. Javna uprava treba biti dovoljno fleksibilna i otvorena za komunikaciju sa svim dionicima kako bi provodila odgovarajuća rješenja i pružala odgovarajuće usluge građanima. Prema tome, ulaganja u ljudski kapital i povećanje kompetencija za upravljanje pridonosi učinkovitosti organizacijskih procesa i ekonomičnijoj upravi.

Razvojni prioritet *Jačanje ljudskih kapaciteta i kompetencija za upravljanje* ostvaruje se temeljem sljedećih aktivnosti:

- a) Kontinuirano obrazovanje i osposobljavanje djelatnika
- b) Poticanje i jačanje kvalitetnih međuljudskih odnosa

Strateški cilj: 4. Upravljanje razvojem grada prema načelima dugoročne održivosti i suvremenim standardima kvalitete**Razvojni prioritet: 4.6. Jačanje ljudskih kapaciteta i kompetencija za upravljanje****Mjera i aktivnost:**

4.6.1. Kontinuirano obrazovanje i osposobljavanje djelatnika za potrebe javnog upravljanja odnosi se na koncept cjeloživotnog učenja u području upravljanja ljudskim

potencijalima i profesionalnog usavršavanja. Proračunom je predviđeno financiranje edukacija i stručnog usavršavanja za gradske službenike.

4.6.2. Poticanje i jačanje kvalitetnih međuljudskih odnosa i stvaranje pozitivne radne atmosfere neophodni su za povećanje radne učinkovitosti. Grad organizira tematska druženja i neformalne aktivnosti kojima se stvaraju kvalitetni međuljudski odnosi.

5. PROVEDBA PLANA RAZVOJA GRADA ŽUPANJE

5.1. Institucionalni okvir

Razvoj grada Županje ključan je cjelokupan proces koji obuhvaća i grad i širu okolicu, a čiji efekti imaju regionalni značaj. Stoga, u provedbi Plana razvoja, gradu Županji potrebna je podrška županije Vukovarsko-srijemske, te je neophodna suradnja lokalnih i regionalnih tijela.

Plan razvoja grada Županje usklađen je sa strateškim smjernicama na regionalnoj razini, a koje su u nadležnosti Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije, te prema čijim smjernicama su usvojeni strateški planovi razvoja županija.

U svrhu učinkovite provedbe Plana razvoja, imenovano je Povjerenstvo za provedbu Plana razvoja, čija je temeljna aktivnost praćenje provedbe i koordinacija aktivnosti usvojenih strateškim Planom razvoja. Povjerenstvo o navedenom izvještava gradonačelnika na polugodišnjoj razini.

Povjerenstvo za provedbu Plana razvoja grada Županje čine:

1. Petar Buljević, mag. iur., zamjenik gradonačelnika
2. Ružica Bičanić, mag. oec., direktorica LAR Vjeverica d.o.o.
3. Annemarie Balentović, dipl. iur., v. d. pročelnika gradske službe
4. Josip Nikolozo, dipl. ing. građ., pročelnik upravnog odjela za komunalno gospodarstvo
5. Rudi Štekl, struč. spec. oec., pred.; veleučilišni nastavnik

5.2. Akcijski plan

Strateški cilj	Prioritet	Mjera	Aktivnost	Vrijeme početka provedbe	Izvori financiranja	Indikatori
1. Unapređenje kvalitete života i zadržavanje mladih obitelji	1.1. Sprječavanje iseljavanja mladih	1.1.1. Uvođenje mjera pronatalitetne politike	Naknade za novorođenu djecu	2022.	Grad Županja	Iznos isplaćenih naknada prema broju djece
			Sufinanciranje smještaja djece u predškolsku ustanovu	2022.	Grad Županja	Broj djece
			Sufinanciranje nabavke školskih knjiga i opreme	2022.	Grad Županja	Iznos sufinancirane opreme
			Subvencioniranje cijene prijevoza učenika	2022.	Grad Županja	Broj učenika
		1.1.2. Stambeno zbrinjavanje mladih obitelji	Kreiranje programa poticane stanogradnje	2022.	Grad Županja	Program poticane stanogradnje
			Priprema projektne dokumentacije	2024.	Grad Županja	Projektna dokumentacija
			Izgradnja stanova za mlade obitelji	2026.	Grad Županja i javno-privatno partnerstvo	Broj stanova
		1.1.3. Stipendiranje visokoškolskog obrazovanja	Stipendije za redovne studente	2022.	Grad Županja	Broj dodijeljenih stipendija
		1.1.4. Sufinanciranje visokoškolskog obrazovanja	Sufinanciranje za izvanredne/online studente	2022.	Grad Županja	Broj dodijeljenih sufinanciranja

	1.2. Poboljšanje sustava zdravstva i socijalne skrbi	1.2.1. Uključivanje djece i mladih s teškoćama u život zajednice	Sufinanciranje pomoćnika u nastavi za djecu s teškoćama	2023.	Grad Županja	Broj pomoćnika u nastavi
			Smještaj djece s tjelesnim ili intelektualnim poteškoćama u ustanovu za predškolski odgoj ili ustanovu za rehabilitaciju	2022.	Grad Županja	Broj djece
			Organizacija dodatnih izvanškolskih aktivnosti za djecu s posebnim potrebama	2022.	Grad Županja	Broj i vrsta izvanškolskih aktivnosti
		1.2.2. Unapređenje socijalne skrbi osoba u potrebi	Podmirenje troškova stanovanja	2022.	Grad Županja	Broj stanovnika
			Pomoć za nabavu ogrijeva	2022.	Grad Županja	Broj kućanstava
			Donacije za djecu za obroke u školama	2022.	Grad Županja	Broj djece
			Donacije za obroke u pučkoj kuhinji	2022.	Grad Županja	Broj obroka
			Dodatna pomoć za podmirenje troškova smještaja djece u predškolsku ustanovu	2022.	Grad Županja	Broj djece
			Pomoć za pogrebne troškove	2022.	Grad Županja	Broj stanovnika
			Božićnica za umirovljenike	2022.	Grad Županja	Broj umirovljenika

		1.2.3. Ulaganje u program zdravstvene prevencije	Sufinanciranje centra za prevenciju zlouporabe droga	2022.	Grad Županja	Iznos sufinanciranja
			Organizacija dodatnih edukativnih sadržaja za mlade koji se odnose na povećanje svijesti od opasnosti prekomjerne konzumacije alkohola i cigareta	2023.	Grad Županja	Broj radionica
	1.3. Poticanje zapošljivosti svih dobnih skupina	1.3.1. Prevencija dugotrajne nezaposlenost	Podrška zapošljavanju žena i starijih osoba te osoba u nepovoljnom položaju	Kontinuirano za vrijeme trajanja projekta Zaželi	Grad Županja i EU fondovi	Broj i struktura zaposlenih
		1.3.2. Poticanje cjeloživotnog učenja i ulaganje u obrazovanje odraslih	Educiranja zaposlenika za stjecanje visokoškolske stručne spreme	2023.	Grad Županja i EU fondovi	Broj zaposlenika
	1.4. Razvoj sportskih, kulturnih i zabavnih sadržaja	1.4.1. Povećanje raznovrsnosti kulturnih i zabavnih programa	Sufinanciranje subjekata iz područja kulture	2022.	Grad Županja	Broj organizacija
			Sufinanciranje subjekata iz područja zabave	2022.	Grad Županja	Broj organizacija
		1.4.2. Poticanje izvrsnosti u sportskim natjecanjima	Financiranje sportskih manifestacija	2022.	Grad Županja	Broj manifestacija
			Nagrade sportašima za izvrsne rezultate	2022.	Grad Županja	Broj sportaša
		1.4.3. Izgradnja i opremanje sportskih kapaciteta	Sufinanciranje zapošljavanja stručnih osoba u sportu	2023.	Grad Županja	Broj zaposlenih stručnih osoba

			Donacije sportskim udrugama	2022.	Grad Županja	Iznos donacija		
			Izgradnja sportskih objekata	2025.	EU fondovi	Broj i vrsta građevine		
			Sufinanciranje razvojnih projekata u sportu	2024.	Grad Županja	Broj projekata		
	1.5. Razvoj edukativnih sadržaja i cjeloživotnog učenja	1.5.1. Povećanje kapaciteta i kvalitete usluga u sustavu odgoja i obrazovanja		Nabavka školske opreme	2022.	Grad Županja	Broj i vrsta opreme	
			1.5.2. Sufinanciranje edukativnih programa u obliku izvanškolskih aktivnosti za djecu i mlade		Sufinanciranje edukacija iz područja učenja stranih jezika	2023.	Grad Županja	Broj radionica i tečajeva
					Sufinanciranje edukacija iz STEM područja	2023.	Grad Županja	Broj radionica i tečajeva
	1.6. Osnaživanje civilnog sektora i poticanje društvenog poduzetništva	1.6.1. Podupiranje djelovanja i vidljivosti lokalnih udruga		Financiranje promidžbe udruga i informiranje putem medija	2022.	Grad Županja	Količina i vrsta objava	
				Prostor, režije, potrošni materijal i oprema za udruge	2022.	Grad Županja	Iznos sufinanciranja	
				Sufinanciranje udruga od posebnog značaja - DVD	2022.	Grad Županja	Iznos sufinanciranja	
				Sufinanciranje udruga od posebnog značaja – Sustav civilne zaštite	2022.	Grad Županja	Iznos sufinanciranja	
			Sufinanciranje udruga od posebnog značaja – Crveni križ	2022.	Grad Županja	Iznos sufinanciranja		

		1.6.2. Poticanje partnerstva između civilnog, poduzetničkog i javnog sektora	Financiranje neizravnih troškova projekata od javnog značaja	2022.	Grad Županja	Broj projekata
2. Razvoj poduzetništva i ostvarenje gospodarskog rasta	2.1. Jačanje podrške razvoju poduzetništva	2.1.1. Educiranje i informiranje poduzetnika za načine povećanja konkurentnosti poslovanja	Edukacije za poduzetnike za povećanje konkurentnosti	2023.	Grad Županja i EU fondovi	Broj radionica
		2.1.2. Unaprjeđenje uvjeta za privlačenje domaćih i stranih ulaganja	Financiranje komunalnih naknada za investitore	2022.	Grad Županja	Broj investitora
		2.1.3. Potpora radu razvojne agencije	Sufinanciranje plaća djelatnika u razvojnoj agenciji	2026.	Grad Županja	Broj djelatnika
	2.2. Povećanje ulaganja u gospodarstvo	2.2.1. Razvoj poduzetničke infrastrukture	Izrada studije izvedbe projekta za poduzetničku zonu	2022.	Grad Županja	Studija izvedivosti
			Izrada projektne dokumentacije za poduzetničku zonu	2022.	Grad Županja i EU fondovi	Projektna dokumentacija
			Izgradanja komunalne infrastrukture za poduzetničku zonu	2023.	Grad Županja i EU fondovi	Komunalna infrastruktura
		2.2.2. Razvoj prometne infrastrukture i unaprjeđenje	Unaprjeđenje prometnih kapaciteta za poduzetničku zonu	2024.	Grad Županja i EU fondovi	Novi prometni kapaciteti

		prometne povezanosti				
		2.2.3. Financijske potpore za poduzetnike	Potpore mikro i malim poduzetnicima	2023.	Grad Županja	Iznos potpora
	2.3. Podupiranje poljoprivrede i razvoj malih lokalnih proizvođača	2.3.1. Razvoj održive i ekološke poljoprivredne proizvodnje	Sufinanciranje ekološke poljoprivrede	2024.	Vukovarsko-srijemska županija	Broj poljoprivrednika
		2.3.2. Poticanje osnivanja zadruga i poljoprivrednih organizacija	Sufinanciranje poslovanja poljoprivrednih zadruga i poljoprivrednih organizacija	2024.	Grad Županja	Broj poljoprivrednih zadruga Broj poljoprivrednih organizacija
		2.3.3. Izgradnja sustava javnog navodnjavanja Grada Županje	Izgradnja sustava navodnjavanja	2027.	EU fondovi	Sustav za navodnjavanje Grada Županje
		2.3.4. Poticanje digitalne tranzicije u poljoprivredi	Organizacija edukacija iz područja digitalizacije proizvodnih i administrativnih procesa te unaprjeđenje poduzetničkih kompetencija poljoprivrednika	2022.	Grad Županja	Broj održanih radionica za poduzetnike u poljoprivrednom sektoru
	2.4. Ulaganje u IT sektor	2.4.1. Širokopojasni pristup internetu	financiranje infrastrukture sa uspostavu i održavanje širokopojasnog pristupa internetu	2024.	Projekt	Infrastruktura za širokopojasni internet

		2.4.2. Poticanje korištenja novih tehnologija u gospodarstvu	sufinanciranje aktivnosti vezanih uz implementaciju webGIS programskih rješenja	Kontinuirano za vrijeme provedbe projekta Pametni grad	Projekt Pametni grad	WebGIS programska rješenja
3. Izgradnja prepoznatljivog identiteta Grada na temelju prirodnih, kulturnih i tradicijskih vrijednosti	3.1. Razvoj postojećih i stvaranje novih kulturnih, umjetničkih i kreativnih djelatnosti	3.1.1. Poticanje kulturno-umjetničkog stvaralaštva	Sufinanciranje kulturno - umjetničkih inicijativa	2022.	Grad Županja	Broj inicijativa
		3.1.2. Brandiranje tradicijskih i povijesno-umjetničkih proizvoda	Sufinanciranje aktivnosti očuvanja nematerijalne baštine	2023.	Grad Županja	Broj aktivnosti
	3.2. Aktiviranje kulturnih i tradicijskih sadržaja u turističke svrhe	3.2.1. Jačanje suradnje s organizacijama civilnog društva	Donacije organizacijama civilnog društva za promociju turističkih sadržaja	2022.	Grad Županja	Iznos donacija
		3.2.2. Promocija turističkih atrakcija	Sufinanciranje programa Turističke zajednice	2022.	Grad Županja	Broj programa
			Medijska promocija program Turističke zajednice	2022.	Grad Županja	Količina objave u medijima
	3.3. Izgradnja identiteta grada i pozicioniranje u području turizma	3.3.1. Podizanje razine prepoznatljivosti kulturno-povijesne baštine grada	Financiranje kulturnih manifestacija	2022.	Grad Županja	Broj manifestacija
		3.3.2. Izgradnja identiteta grada	Financiranje marketinških aktivnosti za vidljivost kulturne, tradicijske i povijesne baštine	2022.	Grad Županja	Količina marketinških aktivnosti

		3.3.3. Izrada dokumentacije za brandiranje Prve nogometne lopte	Financiranje izrade dokumentacije u svrhu stvaranja sportske povijesne prepoznatljivosti identiteta grada Županje	2022.	Grad Županja	Izrađena dokumentacija
4. Upravljanje razvojem grada prema načelima dugoročne održivosti i suvremenim standardima kvalitete	4.1.Modernizacija infrastrukture grada	4.1.1 Preoblikovanje postojećeg urbanog prostora grada	Izrada plana preoblikovanja urbanog prostora grada	2024.	Grad Županja	Plan preoblikovanja urbanog prostora
		4.1.2. Uređenje pročelja na zgradama	Obnova pročelja na zgradama	2022.	Grad Županja i projektno financiranje	Broj pročelja
			Obnova dotrajalih fasada	2023.	Grad Županja i projektno financiranje	Broj zgrada
		4.1.3. Obnova perifernih dijelova grada	Obnova perifernih dijelova grada	2026.	Grad Županja	Obujam obnovljenih dijelova grada
			Iskorištenje gradskih površina za višenamjenske svrhe	2026.	Grad Županja	Iznos površina
		4.1.4. Unaprjeđenje javne gradske rasvjete	Unaprjeđenje javne gradske rasvjete	2025.	Grad Županja i EU fondovi	Količina javne rasvjete
		4.1.5. Izgradnja biciklističkih staza	Izgradnja biciklističkih staza	2026.	Grad Županja i EU fondovi	Kilometri biciklističkih staza
			Projekt javnih bicikala	2026.	Grad Županja i EU fondovi	Količina javnih bicikala i punktova
			Izrada projektne dokumentacije	2022.	Grad Županja	Projektna dokumentacija

		4.1.6. Izgradnja sportske lučice na rijeci Savi	Izgradnja sportske lučice	2026.	Grad Županja i EU fondovi	Sportska lučica
	4.2. Učinkovito upravljanje gradskom imovinom	4.2.1. Revidiranje korištenja gradske imovine	Kreiranje jedinstvenog registra gradske imovine	2023.	Grad Županja	Jedinstveni registar
		4.2.2. Stavljanje prostora grada u ekonomsku funkciju	Donošenje strategije upravljanja gradskom imovinom	2024.	Grad Županja	Strategija
	4.3. Poboljšanje javnih usluga kroz digitalizaciju i pojednostavljenje procedura	4.3.1. Digitalizacija procesa prema korisnicima	Digitalizacija procesa evidencije socijalnih naknada	2022.	Grad Županja	Digitalizirana evidencija
		4.3.2. Povećanje protoka informacija	Digitalizacija poslovnih procesa u gradskoj upravi	2023.	Grad Županja	Digitalizirani procesi
	4.4. Ulaganje u održive oblike energije	4.4.1. Poticanje korištenja obnovljivih oblika energije	Organizacija radionica i edukacija za osvještavanje o važnosti korištenja obnovljivih izvora energije	2022.	Grad Županja	Broj radionica
			Organizacija radionica za pisanje projekata iz područja obnovljivih izvora energije	2022.	Grad Županja	Broj radionica
		4.4.2. Ulaganje u obnovljive izvore energije	Pokretanje postupka izmjene prostornih planova	2022.	Grad Županja	Izmjena prostornog plana
			Priprema projekata vezanih uz iskorištenje obnovljivih izvora energije	2022.	EU fondovi	Broj pripremljenih projekata

	4.5. Učinkovitije prostorno planiranje i zaštita okoliša	4.5.1. Urbanizacija grada u kontekstu održivosti	Izmještanje industrije i trgovačkih centara u posebne zone	2027.	Grad Županja	Broj posebnih zona
		4.5.2. Razvoj cjelovitog sustava gospodarenja otpadom	Uvođenje recikliranja na kućnom pragu	2026.	Grad Županja i projektno financiranje	Primarno recikliranje
			Izgradnja centra za gospodarenje otpadom	2027.	EU fondovi	Centar za gospod. otpadom
		4.5.3. Razvoj i unaprjeđenje sustava vodoopskrbe i odvodnje	Ulaganja u unaprjeđenje sustava vodoopskrbe	2025.	Grad Županja	Unaprijeđeni sustav vodoopskrbe
			Ulaganja u unaprjeđenje sustava odvodnje te pročišćavanja otpadnih voda	2026.	Grad Županja	Unaprijeđeni sustav odvodnje te pročišćavanja otpadnih voda
		4.5.4. Sanacija i uređenje zapuštenih prostora	Donošenje planova i programa za sanaciju i uređenje prostora	2025.	Grad Županja	Plan za sanaciju i uređenje prostora
	4.6. Jačanje ljudskih kapaciteta i kompetencija za upravljanje	4.6.1. Kontinuirano obrazovanje i osposobljavanje djelatnika	Stručna usavršavanja za zaposlenike	2022.	Grad Županja	Broj usavršavanja
			Radionice za upravljanje ljudskim potencijalima	2022.	Grad Županja	Broj radionica
		4.6.2. Poticanje i jačanje kvalitetnih međuljudskih odnosa	Tematska druženja zaposlenika	2022.	Grad Županja	Broj tematskih druženja

5.3. Nadzor i praćenje

Nadzor i praćenje provedbe Plana razvoja grada Županje provodi Povjerenstvo za provedbu plana razvoja. Svaka aktivnost prati se na individualnoj razini, te bilježi realizacija sukladno mjerama i prioritetima. Ukoliko se aktivnost ne ostvari prema dinamici i vremeniku utvrđenim Planom razvoja, za navedeno se utvrđuje promjena u smislu odustajanja ili prolongiranja aktivnosti. U polugodišnjem izvješću, Povjerenstvo utvrđuje realizaciju, djelomičnu realizaciju ili ne realizaciju pojedinih aktivnosti. Ukoliko aktivnost nije izvršena na polugodišnjoj razini, Povjerenstvo donosi preporuke za poboljšanje realizacije ili uvođenje nove aktivnosti.

Povjerenstvo izrađuje Izvješće o realizaciji Plana razvoja prema predlošku koji uključuje strateški cilj, prioritet, mjere, aktivnosti, odgovorne osobe, vrijeme provedbe, proračun, izvore financiranja, indikatore, stupanj realizacije te preporuke za provedbu.

Tablica 20. Predložak za praćenje Plana razvoja grada Županje

Strateški cilj	Prioritet	Mjera	Aktivnost	Odgovorna osoba	Vrijeme provedbe	Proračun	Izvori financiranja	Indikatori	Realizirano: da, ne, djelomično	Preporuka za provedbu

Izvor: vlastiti rad autora

5.4. Horizontalna načela

U izradi Plana razvoja grada Županje poštivala su se horizontalna načela, a koja se odnose na ravnopravnost spolova, jednake mogućnosti za sve društvene skupine, održivi razvoj, učinkovit i odgovoran pristup u upravljanju te digitalizacija procesa.

Ravnopravnost spolova, te omogućavanje zastupljenosti svih društvenih skupina u participiranju razvoja Grada, osigurava se poticanjem svih dionika, neovisno o rasnom, spolnom, nacionalnom, vjerskom, socijalnom ili drugom statusnom opredjeljenju. U tom kontekstu, posebno se potiče uključenost ranjivih skupina.

Održiv razvoj preduvjet je dugoročno uspješnog gospodarskog rasta, te je stoga koncept održivosti primijenjen u dizajniranju svih aktivnosti u svrhu ostvarenja strateških ciljeva.

Učinkovit i odgovoran pristup upravljanju preduvjet je za ostvarenje održivog razvoja, te se u upravljanju razvojem grada utvrđuju standardi kvalitete prema kojima se kreiraju smjernice za razvoj modernog i proaktivnog okruženja.

Digitalizacija procesa uključuje suvremena informacijsko-komunikacijska rješenja, a odnosi se na digitalizaciju poslovnih procesa u internim komunikacijama Grada te digitalizaciju komunikacijskih procesa prema korisnicima i vanjskim dionicima.

6. ZAKLJUČAK

Plan razvoja grada Županje izrađen je u svrhu strateškog planiranja i dugoročno održivog razvoja Županje. U izradi Plana razvoja sudjelovali su svi dionici razvoja grada; građani, poduzetnici i organizacije civilnog sektora.

Metodologija izrade Plana razvoja temeljila se na pristupu primarnog istraživanja potreba svih subjekata koji participiraju u životu Grada, te sukladno njihovim potrebama i razvojnim prioritetima utvrđeni su ciljevi i aktivnosti. Istovremeno, Plan razvoja usklađen je s razvojnim prioritetima na regionalnoj i nacionalnoj razini. Planom razvoja grada Županje, definirane su misija i vizija kao temeljene okosnice svih budućih politika i strategija kojima će se pridonositi ostvarenju zajedničkih ciljeva.

Plan razvoja grada Županja primarni je dokument kojim će se utvrditi budući smjer razvoja u svrhu povećanja kvalitete života građana, motiviranja mladih da ostanu živjeti u Županji te privlačenje investicija koje će unaprijediti gospodarski i društvenu sliku Grada.

PRILOZI:

1. Odluka o Povjerenstvu za provedbu Plana razvoja grada Županje

REPUBLIKA HRVATSKA
VUKOVARSKO - SRIJEMSKA ŽUPANIJA

GRAD ŽUPANJA

GRADONAČELNIK

KLASA: 300-02/21-01/03

URBROJ: 2212/01-02-21-3

Županja, 02. studeni 2021. godine

Temeljem članka 48. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“ broj 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/2013. – pročišćeni tekst., 137/15., 98/19. i 144/20.) i članka 55. Statuta Grada Županja (Službeni vjesnik Grada Županja broj 2/21.), gradonačelnik Grada Županja donio je

ODLUKU

o imenovanju Povjerenstva za provedbu Plana razvoja Grada Županja

I.

U svrhu učinkovite provedbe Plana razvoja Grada Županja imenuje se Povjerenstvo za provedbu Plana razvoja kojeg čine:

- Petar Buljević, mag.iur. zamjenik Gradonačelnika Grada Županja,
- Ružica Bićanić, mag.oec. direktorica LAR Vjeverica d.o.o.,
- Annemarie Balentović, dipl.iur. v.d. pročelnika Gradske službe,
- Josip Nikolozo, dipl.ing.građ. pročelnik Upravnog odjela za komunalno gospodarstvo, prostorno uređenje i geodetske poslove,
- Rudi Štekl, struč.spec.oec., pred., veleučilišni nastavnik

II.

Temeljna aktivnost Povjerenstva je praćenje provedbe i koordinacija aktivnosti usvojenih strateškim Planom razvoja.

O provedbi temeljnih aktivnosti Povjerenstvo izvještava gradonačelnika Grada Županja na polugodišnjoj razini.

III.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u „Službenom vjesniku“ Grada Županja.

GRADONAČELNIK

Damir Juzbašić, dipl. iur.

